

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Cai Mygind

Fire Rifbjerg-søskende,
deres børn og
deres forfædre

København 1993

Cai Mygind

Fire Rifbjerg-søskende,
deres børn og
deres forfædre

København 1993

*"Der er to vedvarende værdier,
vi kan give vore børn:
Den ene er rødder,
den anden er vinger."*

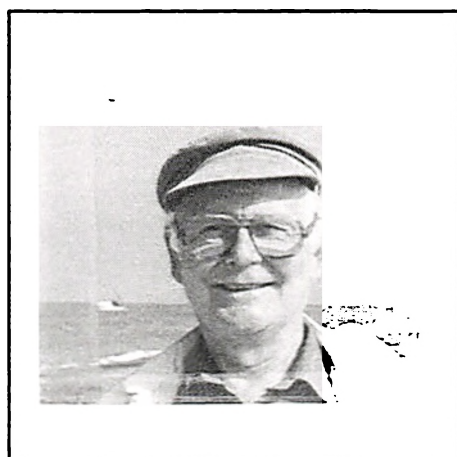
Indianerudsagn.

*"Thi mennesket er altid det samme,
og intet i dets natur bliver anderledes,
selv om alt forandres."*

John Dryden.

*"Stier, der ikke trædes, gror hurtigt til.
Og mennesker forsvinder i intetheden, hvis
ingen tager vare på deres minder."*

Malin Lindgren i
kronik i "Politiken"
10. november 1991.

Tak til slægtninge, som jeg håber hver især vil føre deres egen slægtsgren op til nutiden, og tak til medhjælpere på Rigsarkivet, Landsarkiverne, Egnsarkivet i Marstal og Byarkivet i Rudkøbing for god hjælp til at skrive denne bog.

Brønshøj 1993,

Cai Mygind

Indholdsoversigt

1. kapitel	5
Carl Rasmussen Rifbjerg og hustru Marthe Antonette f. Kragh	5
2. kapitel	17
Marie Sophie Mygind f. Rifbjerg og hendes og Theodor Myginds børn.	17
Børneflokket fra Marstal posthus.	20
3. kapitel	25
Frants Peter Rifbjerg og hans og Laura f. Hermansens børn.	25
Frants og Laura Rifbjergs børn.	27
4. kapitel	31
Carl Johan Rifbjerg.	31
5. kapitel	37
Johanne Augusta Petersen f. Rifbjerg og hendes og Gustav Petersens børn.	37
Børneflokket fra Havrebjerg Skole	39
6. kapitel	47
De fire Rifbjerg-søskendes bedsteforældre:	
Faders forældre: Peter Rasmussen Rifbjerg og Maren Sophie Pedersdatter Frandsen.	47
Moders forældre: Peder Hansen Kragh og Fransine Christine Kleinsorg.	50

7. kapitel	53
Oldeforældre:	
Farfader Peter Rasmussen Rifbjergs forældre: Rasmus Andersen og Karen Peitersdatter.	53
Farmoder Maren Sophie Pedersdatter Frandsens forældre: Peder Frandsen Knudsen og Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange.	57
8. kapitel	59
Oldeforældre fortsat:	
Morfader Peder Hansen Kraghs forældre: Stephan Hansen Kragh og Anne Hansdatter.	59
Mormoder Fransine Christine Kleinsorgs forældre: Martin Kleinsorg og Elisabeth Christensdatter.	63
9. kapitel	77
Oldeforældrenes forfædre:	
Rasmus Andersens forfædre	77
10. kapitel	81
Oldeforældrenes forfædre fortsat:	
Karen Peitersdatters forfædre.	81
11. kapitel	109
Oldefaderen Peder Frandsen Knudsens oprindelse.	109
12. kapitel	113
Oldeforældrenes forfædre fortsat:	
Johanne Margrethe Lorentzdatter Langes forfædre.	113

13. kapitel	119
Stephan Hansen Kraghs forfædre.	119
14. kapitel	133
Martin Christopher Kleinsorgs forfædre.	133
15. kapitel	143
Elisabeth Christensdatters forfædre.	143
Kilder	147
Tavler	
Anetavle 1	15
Anetavle 2	78
Anetavle 3	82
Anetavle 4	113
Anetavle 5	118
Anetavle 6	136
Anetavle 7	143
Stikordsregister	149

1. kapitel

**Carl Rasmussen Ribbjerg og
hustru Marthe Antonette f. Kragh**

Ramsherred i Rudkøbing ca. 1870.

Rudkøbing, januar 1867.

I et af de små huse i gaden med det mærkelige navn, Ramsherred, sidder en sygdomsmærket mand og skriver. Han er alene i stuen. Han skal have ro, for det er en alvorlig sag, der skal ordnes. Han skriver sit testamente, for han ved, at han kun har kort tid tilbage at leve i.

Manden er fhv. skipper og reder, Carl Ribbjerg, og han skriver:

"Da jeg i min sørgelige Tilstand ikke kan forvente at leve ret længe, vil jeg imedens jeg endnu har min fulde Aandskraft her nedskrive min sidste Villie og Ønsker. -

Det er mit Ønske at Collectøer Bayer vil være Værge for min Kone og tillige paatage sig at styre for Alt hvad der angaar Pengeanliggønder, modtage Regnskab fra Føreren af min Jagt og correspondere med denne om Fartøiets Beskjæftigelse og Tarv og er det mit Ønske at Alt hvad bliver tilovers af Fortjenesten med Fartøiet når fraregnet hvad min Kone nødvendig behøver for at leve (som jeg beder Gud om hun ikke maa komme til at mangle) og hvad nødvendigt er til Fartøiets Vedligeholdelse som jeg meget ønsker maa blive holdt i god Stand at efter Fradrag af dette, Alt maa blive anvendt til Afbetaling paa Gjelden, som er anført i mine Bøger, og for denne Uleilighed vil jeg ikke alene være Hrr: Bayer taknemmelig forbunden men og bede ham bestemme et billig Honorar. -

Dernæst vil jeg bede Hrr: Skibsbygger Boas om at være Værge for mine Børn og med Raad og Daad erstatte dem Tabet af den altfor tidlige Bortgang af deres Fader. Det er navnlig mine Sønner jeg vil anbefale og bede Boas om at raade og vejlede i deres Ungdom; med Hensyn til Frants ønskede jeg gjerne at han om mulig naar han var 18 Aar kunde faa sin Examen hvis han dertil kunde blive udrustet med de nødvendige Penge, og hvortil jeg haaber han selv vil bidrage hvad han kan, dog ønsker jeg ikke han modtager Fartøiet som Fører, før han har erhvervet den dertil fornødne Dygtighed og at han mindst i eet Aar har faret med dette som Styrmand.

Carl som nu har begyndt som Tømmerlærling anbefaler jeg til Boas og stoler paa at han vil tage sig af ham som lovet mig og vil et kjært Ønske opfyldes om det maatte lykkes ham at blive en dygtig Skibstømmermand, og vil ønske at Boas maa have Taalmodighed og Villie at bringe ham dertil, han vilde derved opfylde en Vens Ønske og Bøn.

-

Hvad Føreren af Jagten angaar da haaber jeg at han som hidtil vil opfylde sine Pligter som en redelig dygtig Skipper og paasee at Fartøiet holdes i en god Orden og gjøre Fliid og Umage for Fortjeneste, og efter min Død har han at henvende sig til Hrr: E. Bayer og raadføre sig med ham om Beskjæftigelse, Alt Skibet vedkommende, Corespondere med ham samt Remitere til ham hvad han kan, og aflægge Regnskab til ham, og vil Skipperen blive at lønne med den almindelige Skipperhyre og 5 % Caplak^{)} dog at han godtgjør al Gratificatjon som sluttes med Fragten saavelsom den halve Klarering som gives tilbage af Mægleren i London, Hull og Leith og iøvrigt enhver Rabat som gives for hvad der kjøbes til Skibet. -*

^{*)} En slags dusør til kaptajnen.

Skulle nogen Forandring af Skipper mulig blive Tilfældet da ønsker jeg at P: R: Petersen Norsk bliver den tilbudt om han vil modtage den. -

C: Rifbjerg

Rudkøbing i Januar 1867. -"

2. Carl Rifbjerg

blev født i Rudkøbing den 22. okt. 1817 og blev ved dåben kaldt Carl Rasmussen. (Som voksen kaldte han sig dog ofte Carl Petersen Rifbjerg eller bare Carl Rifbjerg).

Han var søn af sømand Peter Rasmussen Rifbjerg og Maren Sophie Pedersdatter Frandsen, og hans faddere var: Skipper Albrecht Boye, madam Nødskov, Hans Buch og Jens Juul.

I 1832 blev han konfirmeret og fik både i opførelse og kundskaber betegnelsen: "Meget God". Han må have haft gode evner, og skolen henne på Gåsetorvet må have givet ham gode skolekundskaber. Det viste hans senere liv.

Ved folketællingen i 1834 boede familien i Strandgade 32 C (nu Brogade 18); dog opførtes Carl Rifbjerg under købmand Rasmus Hansen på torvet, hvor han tjente. Siden gik han til søs, som de fleste unge mænd i Rudkøbing dengang, - måske lokket hertil af de spændende beretninger om den 10 år ældre fætter, Mads Lange. Det var ham, der i 1833 (sammen med brødrene Hans, Carl Emilius og Hans Henrik Lange) var sejlet tilbage til Østen efter for sidste gang at have besøgt sin fødeby og sine slægtninge og fortalt om sine oplevelser på togter til Ostindien. Og snart skulle der komme nye historier til den lille by om ham, der skulle ende med at blive kaldt "Kongen af Bali".

Den 24. okt. 1843 fik Carl Rifbjerg af Rudkøbing magistrat borger-skab som skipper. Netop dette år havde byens største købmand og reder Jens Pilegaard Bay fået bygget en jagt "Skandinavia", og fører af den blev den kun 25 årige unge skipper, som allerede da havde sejlet med et andet af Bays skibe, galeasen "De To Søstre".

På dette tidspunkt var han endnu ugift og boede sammen med sin ligeledes ugifte broder hjemme hos moderen, der var blevet enke, og som blev forsørget af sine 2 sønner.

Men den 4. feb. 1845 blev han gift. Det var med en ung pige, der boede i Ramsherred. Hun hed

3. Marthe Antonette Kragh,

og hun var datter af styrmand Peder Hansen Kragh og Fransine Christine Kleinsorg. Hun blev født i Rudkøbing den 25. okt. 1821, og fadderne ved hendes dåb den 3. feb. 1822 var: Jfr. Lykke Jacobæus, jfr. Jacobine Lund, købmand Albert Boye, skipper Rasmus Løve og styrmand Rasmus Buch.

Hun voksede op i Ramsherred 199 (nu nr. 12) på hjørnet af Smedegade.

Som stor pige var Marthe Kragh en tid i huset hos sin morfar, skræddermester Martin Kleinsorg, hvis øjsten hun var.

I 1836 blev hun konfirmeret og fik både i kundskab og opførelse bedste karakter. Nu skulle hun ud at tjene og det blev på Syd-Langeland hos bekendte af hendes ovenfor omtalte bedstefader, og her var hun nogle år.

Ved sit giftermål havde Carl Rifbjerg af skipper Rasmus Løve for 500 rdl købt et hus i Ramsherred (nuværende nr. 51) med tilhørende have, der strakte sig helt ned til vandet. Huset, der var fra 1768 og i bindingsværk, bestod af 4 fag til gaden, heri 2 værelser og 1 lille kammer, og 4 fag til gården, heri køkken og spisekammer. Endvidere var der et lille baghus med retirade. I 1848 fik han tilladelse til at forlænge huset med yderligere et fag mod nord og grundmure gadefacaden og nordgavlen. Endvidere kom der ved samme lejlighed kvist på huset. Efter nutidige forhold ikke megen plads til en familie, der groede hurtigt, og som ved folketællingen i 1850 yderligere var blevet forøget med enken, Maren Sophie Pedersdatter Frandsen, Carl Rifbjergs moder, som dog siden flyttede hen til svigerdatteren Christiane Rifbjerg, der var blevet enke.

Carl og Marthe Rifbjerg fik 4 børn:

- 1a. Marie Sophie Rifbjerg
- 1b. Frants Peter Rifbjerg
- 1c. Carl Johan Rifbjerg
- 1d. Johanne Augusta Rifbjerg.

I sin lommebog har Carl Ribbjerg med sin smukke skrift noteret:

Oktober 1845 den 15 Oktober
fødtes min kjære Datter
i Aarhaab sig Navnet
Marie Sophie Ribbjerg

Oktober 1850 den 15 Oktober
fødtes min kjære Datter
i Aarhaab sig Navnet
Frøiny Peter Ribbjerg

Oktober 1851 den 24 August
fødtes min kjære Datter
i Aarhaab sig Navnet
Carl Johan Ribbjerg

Oktober 1854 den 20 Juli
blev min kjære Datter født
i Aarhaab sig Navnet
Johanne Augusta Ribbjerg

**Marthe Rifbjerg og børnene
Frands, Johanne, Carl og Marie - 1855.**

Det var nu ikke særlig meget Carl Rifbjerg var hjemme hos sin familie. Forår, sommer og noget af efteråret sejlede han med "Skandinavia" på især engelske havne, mest Hull og Leith. I 1853 foretog han således 10 rejser mellem Rudkøbing og England, desuden 2 rejser til Norge.

Det var også det år, den energiske og initiativrige mand var primus motor ved stiftelsen af Rudkøbing Sømandsforening - en slags understøttelsesforening for enker og gamle søfolk - som stadig består, og i 2 perioder var han dens dygtige formand.

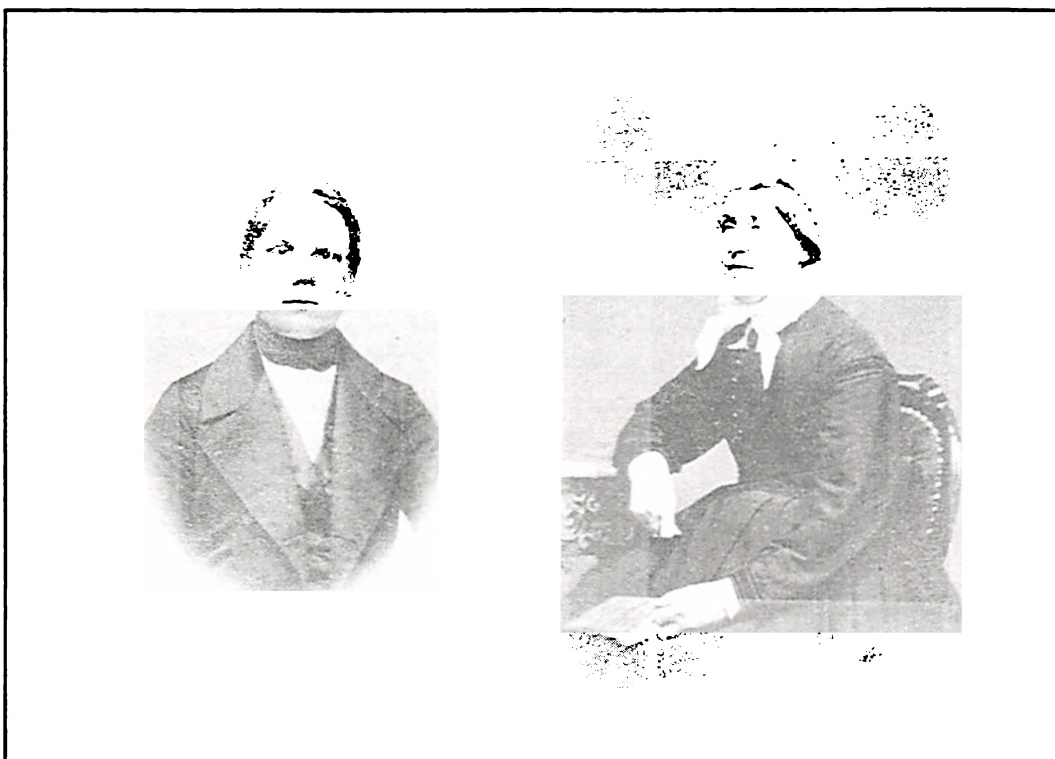
I august 1862 købte Carl Rifbjerg "Skandinavia" af købmand Bay, der var begyndt at realisere sine ejendomme og sælge sine skibe. Købesummen var 5000 rdl, men kun kort tid kom Rifbjerg selv til at føre skibet. Han blev ramt af sygdom, der lænkede ham til rullestol og seng. - Hans datter, Johanne, fortalte mange år efter til sine børnebørn om, hvordan hun som barn kørte sin fader ned gennem haven til stranden med udsigten til de mange skibe med de hvide sejl, og at det var en dybt alvorlig mand, hun kørte tilbage til huset. Hun fortalte

også, hvordan man i Rudkøbing i 1864 kunne høre kanonerne fra Dybbøl.

En sidste glæde fik Carl Rifbjerg, da den ældste datter, Marie, den 15. marts 1867 blev gift med telegrafbestyrer Theodor Mygind af Marstal. Kun kort tid mere fik han.

Den 7. maj døde han - ifølge kirkebogen af brystbetændelse - ikke fyldt 50 år. Begravelsen fandt sted mandag den 13. kl. 12 i et forfærdeligt vejr. I "Langelands Avis" stod der dagen efter: *"Et frygteligt Uvejr startede Søndag Eftermiddag med Regn. Tiltog mandag Formiddag og var kl. 11-2 saa strengt, at det vist er længe siden, man på denne Aarstid har haft saa haardt et Vejr. Det var en Orcan med Snee, der faldt uophørligt til 9½ Aften med megen Skade paa Bygninger, Haver og Marker."*

Så der var god grund til at takke dem, der var med ved begravelsen og dem, der bar, som Marthe Rifbjerg gjorde i avisen nogle dage efter.

Carl Rifbjerg og Marthe f. Kragh.

Den efterladte familie flyttede efter nogle år til Marstal. Marthe Rifbjerg og datteren Johanne kom til at bo hos datteren Marie og

hendes mand, telegrafbestyrer Th. Mygind. Sønnerne Frants og Carl Rifbjerg, der havde fået den uddannelse, faderen havde tiltænkt dem, kunne nu klare sig selv.

Marthe Rifbjerg levede til den 21. feb. 1897. Hun overlevede både sin svigersøn og sine 2 sønner. Det sidste vidste hun dog ikke; man nænnede ikke at fortælle hende om Frants' død i 1894 i Liverpool. Hun troede til det sidste, at han nok skulle komme hjem.

De to døtre fik med tiden begge store børneflokke, som hun var en god og omsorgsfuld bedstemoder for, som hun også var det for Frants' børn. Det viser bevarede breve fra hendes hånd.

Hun fik lidt økonomisk hjælp fra Sømandsforeningen i Rudkøbing, men gav i 1893 afkald på den til fordel for mere trængende, og hun modtog da følgende brev fra bestyrelsen:

"Rudkøbing, den 5. Juni 1893.

*Enkefru Martha Rifbjerg,
Havrebjerg pr. Slagelse".*

På Sømandsforeningens Vegne bringer jeg Dem herved Bestyrelsens forbindtligste Tak og Anerkjendelse for den af Dem udviste Velvillie ved at eftergive den af Dem hidtil hævede Understøttelse.

Ja, De har Ret gode fru Rifbjerg i at Udgifterne knapt nok kan dækkes af de løbende Indtægter, men at Kassens Status gaar lidt tilbage Aar for Aar. Idet jeg haaber at De har en saa lykkelig og sorgfri Alderdom og lever hos en af Deres Døtre sender jeg Dem en venlig hilsen fra hele Bestyrelsen.

Deres forb.

Balliø"

I bogen "At ældes med ynde og værdighed" skrev datterdatteren, den kendte pædagog, Sofie Rifbjerg, i 1967 om sin bedstemoder sådan:

"[...] I min første barndom (til ca. 12 år) oplevede jeg endnu en gammel, som jeg har gode minder om. Hver sommer kom min mormor (kaldet bedstemor) på besøg. Hun boede på Ærø og blev hentet i Slagelse med hestevogn, eller hun kom med diligencen og skulle hentes nede ved "Gravstykkerne", ca. 10 minutters gang fra skolen. Det var

⁷ Hvor hun var på ferie.

spændende, når hun kom i sit fine tøj med den sorte kappe, som ved ankomsten straks blev taget af og erstattet med den hvide, stivede kappe, som hun bar i en rund kurvetaske. Bedstemor var meget tunghør - det var næsten umuligt at råbe hende op. Hun var meget glad for børnene, og hun bragte harmoni og beroligelse med sig. Dels hjalp hun mor med behandling af havens urter og frugter, men navnlig med det næsten uoverskuelige strikke-, stoppe- og lappearbejde. (8 børn med lange, sorte hjemmestrikkede strømper, uldtrøjer og for pigernes vedkommende uldklokker!). Dels tror jeg, hun stabiliserede økonomien, som naturligvis var meget anstrengt i et lærerhjem på landet, hvor forældrene ikke var vænnet til at leve som husmænd eller landarbejdere på den tid.

Bedstemor var alt andet end rig, men hun havde mistet sin mand i en ret ung alder og havde lært at klare sig og sine børn. Hun boede på det tidspunkt, hvor hun om sommeren kom til os, i Marstal hos sin ældste datter, som også havde mange børn, og som hun støttede på alle måder. Jeg har senere hørt, at hun skulle være streng, men det mærkede vi børn ikke, tværtimod var hun god mod os og tog os undertiden i forsvar, når hun syntes, mor var for skrap ved os. Vi børn så op til hende og følte os trygge, når hun var hos os.

Min morfar har jeg aldrig set (døde 1867). Han var skipper og ejede sin egen tremastede skonnert. Han blev syg i en ret ung alder og sad sine sidste år i rullestol. Han skal have været en alvorlig, måske lidt tungsindig mand, retsindig og optaget af menneskers skæbne. Siddende i sin rullestol arbejdede han flittigt. Han førte kommunens (Rudkøbing) regnskab, og han, som havde oplevet, hvor farefuldt sømændenes liv var, stiftede en forening til støtte for enker efter søfarende i Rudkøbing. Denne forening fejrede 100 års dag for nogle år siden - og var jo et forsøg på at skabe noget i retning af "folkepension". "

Og datteren, Marie Mygind, skrev i sin lommebog ved moderens død: "Flittig og trofast, opoffrende til det sidste".

Frants Rifbjerg.

Carl Rifbjerg.

Marie Rifbjerg og Johanne Rifbjerg.

Tavle 1

De fire søskende	Foreldre	Bedsteforeldre	Oldeforeldre	Tipoldeforeldre
1a-d	2 Carl Rasmussen Rifbjerg, skipper og skibsejer (1817-1867)	4 Peter Rasmussen Rifbjerg, sømand (1780-1844)	8 Rasmus Andersen, fæstebonde i Rifbjerg (1753-1814)	16 Anders Nielsen, smed (1705-1775)
				17 Johanne Rasmusdatter (1714-1794)
1a Marie S. Mygind (1845-1927) 1c Carl Rifbjerg (1852-1875)	3 Marthe Antonette Kragh (1821-1897)	5 Maren Sophie Pedersdatter Frandsen (1784-1857)	9 Karen Peitersdatter (1751-1821)	18 Peiter Johansen, fæstebonde og kirkevæрге (1724-1757)
				19 Augusta Margrethe Pedersdatter (1724-1757)
1b Frants Rifbjerg (1850-1894) 1d Johanne A. Petersen (1854-1940)	6 Peder Hansen Kragh, styrmand (1794-1843)	7 Fransine Kleinsorg (1800-1862)	10 Peder Frandsen Knudsen, muremster (1748-1802)	20 Knud Olufsen, matros på et af flådens skibe (-1761)
				21 Anne Michelsdatter (1702-1791)
			11 Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange (1747-1824)	22 Lorentz Lange, skoleholder (1697-1768)
				23 Anne Madsdatter (1715-ca. 1805)
			12 Stephan Hansen Kragh, farver (1737-1807)	24 Hans Hansen Kragh, rådmænd i Ribe (ca. 1696-1750)
				25 Margrethe Sophie Pahl (1706-1753)
			13 Anne Hansdatter (-1830)	26
				27
			14 Martin Christopher Kleinsorg, skræddermester (1773-1839)	28 Frantz Johan Kleynsorget, sergent og herregårdsskytte (1734-1776)
				29 Juliane Sophie Thrane (1744-1816)
			15 Elisabeth Marie Christensdatter (1766-1848)	30 Christen Jørgensen, muremster (1719-1775)
				31 Birthe Marie Jørgensdatter (1721-1806)

2. kapitel

Marie Sophie Mygind f. Rifbjerg og hendes og Theodor Myginds børn.

1a Marie Sophie Rifbjerg

var den ældste af de fire søskende fra Rudkøbing. Hun blev født den 15. okt. 1845, og ved dåben den 11. jan. 1846 var der følgende faddere: Enkemadam Kragh (mormoder), jfr. L. Thomsen, slagter S. Petersen, skipper P. Rifbjerg (farbroder), styrmændene P. Løve og Bekker, handelsbetjent Nielsen Olsen og sømand Anton Kragh (morbroder).

I 1859 blev hun konfirmeret og fik af præsten karakteren: "Meget God".

Nogle år efter kom hun i huset hos sognelæge E. Biering i Marstal, hvor moderen havde familie, og her var hun i 4 år, og det var her, hun mødte sin tilkommende mand, Theodor Mygind, der var kommet til Marstal i 1863 og var blevet leder af den nyoprettede telegrafstation. Den 15. marts 1867 holdt de - som tidligere fortalt - bryllup i Rudkøbing, et bryllup der vel blev noget præget af, at hendes fader lå for døden.

Theodor Mygind blev født i Ålborg den 4. dec. 1835, og han var søn af kommandersergent - siden toldkontrollør i Mullerup ved Slagelse - Niels Mygind og Johanne f. Pedersen. Han blev udlært som urmager, men blev altså telegrafbestyrer og siden også postmester i Marstal. Han var tillige noget af en opfinder og opfandt bl.a. en symaskine med bevægeligt bord til at sy sejl på og også et morseapparat, der kunne skrive med farveskrift.

Det var to meget forskellige personligheder, der havde fundet hinanden. Han tit meget hidsig og opfarende og ikke alt for økonomisk, meget flittig og pligttopfyldende, selskabelig og lidt af en livsnyder. Hun højt begavet, ligevægtig, diplomatisk og husholderisk. Blev med årene en statelig og myndig kvinde, afholdt af de mange, hun kom i berøring med. Var også sin mand til stor hjælp i hans arbejde, især inden børneflokken blev for stor.

Der var meget at se til med - gennem lang tid - 16 til bords hver dag, men hun fik god hjælp af sin moder, der jo boede hos dem.

Theodor Mygind sled sig op. Han rantes af en hjerneblødning, og den 24. nov. 1896 døde han, kun 61 år gammel.

Marie Mygind flyttede efter sin mands død hen i et nybygget dobbelthus i Tordenskjoldsgade. I den anden del af huset boede den ældste datter, Johanne Kromann. Mor og datter betød meget for hinanden, var næsten som jævnaldrende veninder, og det var en meget stor sorg, da Johanne døde af TB i 1905.

Marie Mygind blev et samlende og højtelsket midtpunkt for hele familien og fulgte levende med i børnenes og siden også børnebørnenes liv. Men også tidens spørgsmål optog hende meget. Sine sidste år tilbragte hun i Roskilde hos den yngste datter Poula, gift med fabriksinspektør Laust Spangsberg, og hos dem døde hun den 29. marts 1927.

Theodor og Marie Mygind fik en stor børneflokk, 13 i alt, hvoraf de 9 opnåede voksenalderen. En spændende og begavet flok, viljestærke og selvbevidste og med et stærkt sammenhold, der kom til udtryk, da de og deres børn i hundredåret for Theodor Myginds fødsel stiftede en slægtsforening, der gennem de 30 år, den eksisterede, hvert år samlede henved et halvt hundrede efterkommere til slægtstræf⁷.

⁷ I Cai Mygind: *"Mygindslægter fra Mygindgård ved Assens"*, 1967, kan man læse om hele efterslægten.

**Theodor Mygind og Marie Mygind,
f. Rifbjerg.**

Børneflokken fra Marstal posthus.

**Theodor og Marie Mygind med børnene (fra v.)
Carl, Johanne, Theodor og Christian.**

A. Johanne Caroline Mathilde Mygind

f. 17/4 1868 i Marstal, d. s.st. 21/11 1905. Hjælp som ung sin fader på posthuset. Gift 1890 med skipper, siden bankbestyrer i Ærøskøbing, Johann Hinrich Kromann, f. 13/5 1862 i Maasholm, Slesvig, d. 4/9 1938 i Marstal. Han blev gift 2.g. med Dorthea Hansen, f. Østermann. Har efterslægt.

B. Carl Martin Mygind

født 2/6 1869 i Rudkøbing, da hans moder var på besøg i barndoms-hjemmet, d. 10/4 1962 på Neksø sygehus næsten 93 år gl. Udlært på Lange's Maskinfabrik i Svendborg, men gik til søs og sejlede bl.a. med tremastet barkentine "Sylfid", som morbroderen, Frants Rifbjerg, var fører af. Sejlede også med bedstemoderens broder, Anton Kragh, der var fører af skonnerten "Anna". Fik skibsførerbevis 1896 og giftede sig 1897 med Ane Marie Ishøy, f. 25/3 1869 i Marstal, datter af skibsreder Johan Andreas Ishøy og Caroline f. Lund, død i København 3/6 1950.

Carl Mygind sejlede flere år som fører af tremastet barkentine "Skjold", men gik i 1902 i land for efter opfordring fra navigationsdirektør, kommandør Bildsøe, at overtage stillingen som forstander for den nyoprettede sætte- og fiskeskipperskole i Frederikshavn. Blev en meget afholdt, respekteret og dygtig leder og fik tillige efterhånden mange tillidshverv i byen. Tog sin afsked i 1939 og fik et godt, langt otium.

Stor efterslægt.

C. Niels Peter Theodor Mygind

f. 7/8 1871 i Marstal, d. 15/10 1935 i Langå. Efter præliminæreksamen ansat ved postetaten. Var en tid på posthuset i Marstal hos sin fader. Kom i 1927 som postmester til Langå, hvor han virkede til sin død. Var meget afholdt. Gift 1899 med Laura Catharina (Hansen) Rasmussen, f. 17/11 1877 på Sct. Croix, datter af plantagebestyrer Casper Hansen. Blev efter hans død adopteret af skibsfører P. Rasmussen og Anna f. Holm i Marstal, d. i København 1/4 1945. Har efterslægt.

D. Peter Christian Frederik Faber Mygind

f. 12/2 1873 i Marstal, d. i Køge 8/7 1959. Landbrugsuddannet. Overtog 1905 "Lundsgård" ved Køge, som han drev i 27 år. Siden vurderingsmand for Sparekassen for Køge og Omegn. Havde mange tillidshverv afholdt som han var. Gift 1898 med Birgitte Nielsen, f. 11/11 1871 på "Havdrupgård" i Havdrup, d. 25/3 1948 i Køge, datter

af gård- og bryggeriejer Rasmus Pilmann Nielsen og Ida Katinka f. Jensen.

Stor efterslægt.

E. Mathilde Marie Augusta Mygind

f. i Marstal 1874, d.s. år.

F. Frands Mygind

f. i Marstal 1875, d. s. år.

G. Frands Halvor Mygind

f. i Marstal 30/8 1877. Blev efter styrmands- og skibsførereksamen fører af bl.a. tremastet sletskonnert "Vera" af Marstal. Var i 1917 fører af sandpumperen "Frederiksholm", der minesprængtes i Kattegat og gik ned med hele sin besætning.

Gift 1909 med Elise Katharina Klestrup, f. 25/12 1880 i Bjuv, Sverige, d. i København 2/7 1949, datter af forvalter på "Norregård" i Bjuv, Hans Andersen Klestrup og Maren f. Christiansen, der begge var udvandret fra Ærø.

Har stor efterslægt.

H. Marie (Ada) Mygind,

f. i Marstal 12/5 1879, d. i Roskilde 10/2 1962. Gift 1902 med Niels Christensen (Glumsø), f. i Glumsø 13/4 1877. Ægteskabet opløst.

Ada Mygind var fra 1910 en dygtig og energisk leder af hotel "Danmark" i Marstal. Siden leder af et hjem for svagtbegavede piger i København. På sine ældre dage pensionær i Vor Frue Kloster i Helsingør.

Har efterslægt.

I. Johannes Frederik Mygind

f. i Marstal 1880, d. s.år.

J. Martha Augusta Mygind

f. i Marstal 28/12 1881, d. i København 10/3 1967. Gift 1909 med Hans Sophus (Hansen) Brinkløv, f. 23/12 1877 i Hallenslev, d. i

København 7/5 1948, søn af lærer Hans Hansen og Karen f. Mortensen. Hans Brinkløv var maskinmester i A.P. Møllers rederi.

Har efterslægt.

K. Axel Johannes Mygind

f. i Marstal 18/12 1883, d. 15/8 1894 i Ærøskøbing efter blindtarmsoperation.

L. Elise Karoline Mygind

f. i Marstal 16/11 1885, d. s.st. 18/7 1920 af kræft. Havde en hatteforretning i Brønderslev. Fik en søn uden for ægteskab, der har efterslægt i USA.

M. Poula Anine Mygind

f. i Marstal 8/9 1889, d. i Himmelev ved Roskilde 31/5 1971. Uddannet ved Post- og Telegrafvæsenet. Var ansat i Herning, siden i Århus. 1915 forflyttet til Telegrafdirektoratet i København, hvor hun var leder af skrivestuen.

Gift 1916 med cand.polyt., fabriksinspektør Laust Spangsberg, f. 31/8 1880 i Esbjerg, d. i Himmelev ved Roskilde 29/3 1971, søn af hotelejer Morten Christensen Spangsberg og Cecilie f. Hansen. Han blev 1920 fabriksinspektør for Roskildekredsen og s.år motorsagkyndig. Tog sin afsked 1945.

Har efterslægt.

Søskendeflokken fra Marstal posthus:

Øverst fra venstre: Christian, Theodor, Carl og Frands Halvor.

Midten fra venstre: Ada, Lise og Johanne.

Nederst fra venstre: Poula, Martha og Axel.

3. kapitel

Frants Peter Rifbjerg og hans og Laura f. Hermansens børn.

1b. Frants Peter Rifbjerg

var næstældst af de fire Rifbjerg-søskende. Han blev født i Rudkøbing d. 3. okt. 1850 og ved dåben d. 15. dec. var der følgende faddere: Barnets moder, jfr. B. Horne, skipperne Horne og Ploug og handelsfuldmægtig N.H. Wolder.

Han blev konfirmeret i 1864 og fik karaktererne: "God" i kundskaber og "Meget God" i opførsel.

Han var da allerede skibsdreng, fordi hjemmets økonomi var stram på grund af faderens sygdom. Han sejlede ombord på jagten "De to Brødre", som førtes af hans morbroder, skipper Stephanus Kragh. Men selvfølgelig var det stadig både hans og faderens drøm, at han engang skulle overtage faderens skib, jagten "Skandinavia".

Sådan kom det dog ikke til at gå.

Efter at have fået styrmands- og skibsførerbevis sandsynligvis fra navigationsskolen i Marstal, den by hvortil han jo var flyttet med sin moder, broder og søster, kunne han begynde at tænke på at gifte sig, og d. 11. apr. 1878 blev han i Marstal Kirke gift med Laura Sophie Hermansen.

Hun blev født i Helsingør d. 28. nov. 1851 og var datter af skibsfører Hans Christensen Hermansen og Henriette Lovise f. Hendriksen, og ved hendes dåb d. 16. maj 1852 blev hun båret af sin moder og fadderne var: Madam Hendriksen, toldbetjent Kofoed, skomager Andresen og Gustav Hendriksen.

Hun voksede op i Marstal og blev konfirmeret i 1867 og fik karakteren: "Meget God".

Samme år som Frants Rifbjerg blev gift med sin Laura, havde han fra Kiel købt galeasen "Activ" på 112 t. for 8500 mk. Den havde 6 mands besætning.

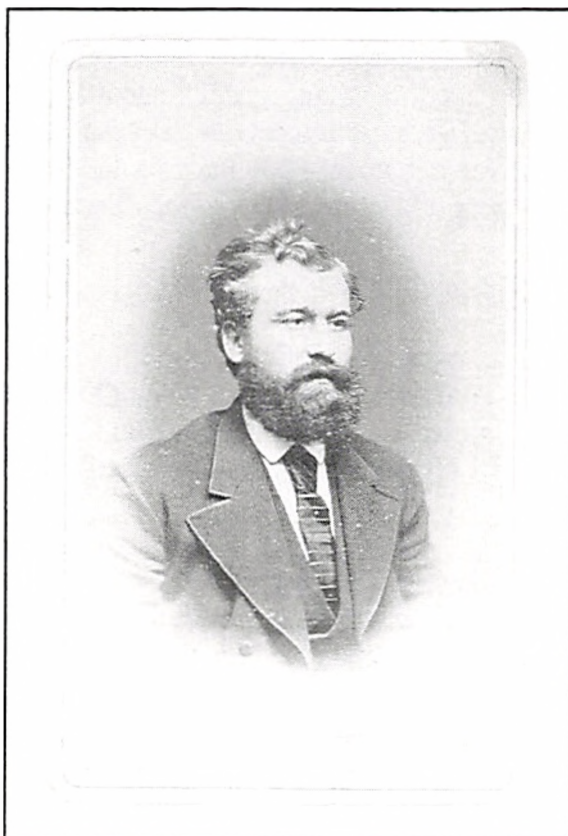
Skibet må være blevet solgt før 1889, for dette år blev han fører af tremastet barkentine "Sylfid", købt til Marstal af et partsrederi med sejlmander Niels Petersen som bestyrende reder og ejer af 12/100, købmand A.H.B. Kromann med 13/100 og Frants Rifbjerg selv med

75/100. Skibet blev hentet i Ystad, hvor det var bygget, og ombord havde Rifbjerg sin nevø Carl Mygind som ungmand.

Skibet for mest på England og Østersøen, og det var på en tur til England, at Frants Rifbjerg i Liverpool havn hængte sig i sin kahyt d. 2. nov. 1894, og det var hans ældste søn Carl, der fandt ham.

- Var det mon denne tragedie, der bevirkede, at 6 ud af den dygtige og afholdte skippers børneflokk på 7 rejste til Amerika?

Efter Frants Rifbjergs død flyttede Laura Rifbjerg fra Bondebyen ved Marstal, hvor familien i mange år havde boet, tilbage til Marstal by til Strandstræde, og her døde hun d. 22. dec. 1905, 54 år gl.

Frants Rifbjerg.

Laura Rifbjerg med nogle af børnene.

Frants og Laura Rifbjergs børn.

I 1968 var der i Sanborne Park i Oakland i Californien en stor familiesammenkomst, "a family reunion", hvor fire generationer af den amerikanske Rifbjerg-slægt mødtes. Der var over 120 deltagere til stede, og nogle var kommet langvejs fra, helt fra New York og Hawaii.

Så også Frants' og Laura Rifbjergs efterkommere har i de første generationer haft et godt sammenhold og lignede deri efterkommerne fra posthuset i Marstal, og også dem fra Havrebjerg skole, som vi siden skal høre om.

Dygtige og energiske har de været og har klaret sig godt i "God's own country". Flere af børneflokkene oplevede det store jordskælv i 1906 i San Francisco og de to verdenskrige.

Børnene var:

A. Carl Johan Rifbjerg

f. 20/8 1878 i Marstal, d. 9/12 1926 i Oakland, Californien.

Efter at have taget styrmandseksamen på navigationsskolen i Marstal tog han hyre på et stort tysk sejlskib i Hamborg. Skibet skulle til Australien, men forliste i Den engelske Kanal, og som skæbnen ville det, tog han en anden hyre med et engelsk skib til San Francisco. Her rømte han. Nogle år sejlede han med en toldkrydser "Bear" på Alaska. Siden slog han sig ned i Berkeley. Havde nogle år forretning i Oakland sammen med broderen Julius til sin tidlige død.

Carl Rifbjerg var gift med Agathe Elise Cecilie Nielsen-Munkøe fra Danmark, f. 24/7 1882, d. 4/7 1932.

Har efterkommere.

B. Henriette Martha Rifbjerg

f. 22/1 1880 i Marstal, d. 20/6 1928 på Kommunehospitalet i København. Hun var den eneste af søskendeflokkene, der blev i Danmark. Hun blev i 1907 gift med tandlæge Niels Dyrland-Smith, f. 12/1 1877 i Kidserup, søn af Johannes Batista Barnocca Smith og Amalie f. Hansen, d. 1955 i København,

Henriette og Niels Dyrland-Smith havde ingen børn.

C. Albert Rifbjerg

f. 5/4 1883 i Marstal Bondeby, d. 2/11 1954 i San Francisco, Californien. Han gik til søs efter sin konfirmation og tog over til USA, først til Seattle og siden til San Francisco-området. Sejlede i mange år, men gik så i land. Arbejdede i transportsektoren.

Den 2/10 1920 blev han gift med en tysk pige fra Pressnik i Sudeterland i Tjekkoslaviet, Anna Theresa Wenzl, f. 31/10 1885, d. 26/5 1985 i San Francisco, Californien.

Deres to sønner overlevede begge deltagelse i 2. Verdenskrig.

Der er efterkommere.

D. Anna Marie Rifbjerg

f. 10/9 1885 i Marstal Bondeby, d. 1916 i Californien.

Hun var 1. g. gift med Arthur Fratz, fra hvem hun blev skilt. Gift 2. g. med Jens Peter Christiansen, f. 9/10 1883, d. 8/6 1951 i Californien.

Der er efterkommere fra andet ægteskab.

E. Antonine Fransine (Tonne) Rifbjerg

f. 17/10 1887 i Marstal Bondeby, d. 29/6 1969 i Fresno, Californien. Hun var 1. g. gift med Lars Christian Larsen, der døde i 1939. De havde en søn, Robert Starr.

Tonne Rifbjerg blev 2. g. gift med Peter Peterson, f. 20/9 1884, d. 10/1 1942 i Fresno, Californien. De havde en rosin- og abrikosfarm i Fresno. Også i dette ægteskab var der en søn, Walter Peterson.

F. Hans Julius Rifbjerg

f. 15/12 1888 i Marstal Bondeby, d. 10/7 1976 i Oakland, Californien.

Efter konfirmationen kom han i lære hos den kendte skibsmægler H.C. Grube i Marstal. I huset var en ung pige, Valborg May, som han blev forelsket i, og hun i ham. Også Julius Rifbjerg ville til Amerika, og han udvandrede i 1911 til Californien til sine brødre og søstre. Hans forlovede Ebba Valborg May fulgte efter ham. Hun blev født i Svendborg 6/9 1890, d. ca. 1980 i Oakland, Californien. Hun var datter af købmand Axel H.E. May og Thora E.C. f. Huus. Den 12/1 1915 blev de gift.

Julius Rifbjerg blev forretningsmand og oparbejdede efterhånden et stort firma, "Nordic Distributors", siden kaldt "Nordic House" i Oakland. Firmaet blev i 1960'erne solgt til Peter Carøe. Det var varer fra især Danmark, der blev handlet med, og forretningen havde en stor kundekreds.

Julius Rifbjerg og hans kone Valborg besøgte flere gange Danmark og fødeøen Ærø, og han var stifter af en aflægger af Ærøforeningen i Californien og var dens præsident i mange år.

En datter, Grace Rifbjerg, der var skuespiller under navnet Ann Summers, døde ret ung.

G. Sylvia Olga Charlotte Rifbjerg

født 7/2 1891 i Marstal Bondeby, død 14/11 1939 i San Francisco, Californien. Hun blev i 1923 gift med svogeren, Jens Peter Christiansen, der var blevet enkemand, født 9/10 1883, død 8/6 1951.

Har efterkommere.

**Carl R., Julius R., Albert R.
Tonne R., Sylvia R.**

4. kapitel

Carl Johan Rifbjerg.

1c Carl Johan Rifbjerg

var den tredje i flokken af de fire Rifbjerg-søskende. Han blev født d. 24. aug. 1852, og ved dåben blev han båret af sin mormoder Fransine Kragh, f. Kleinsorg. Fadderne var: Jfr. M. Jørgensen, skipper St. Andresen, Lars Andresen og styrmand Horne.

Efter konfirmationen i 1866, hvor han fik karakteren "Meget God" kom han i lære som skibstømrer hos faderens ven, Sophus Boas, Rudkøbings største skibsbygmester på den tid. Efter endt uddannelse kom han ud at sejle fra Marstal, hvortil familien var flyttet.

Men Carl Rifbjergs livsbane blev ikke lang. Den 24. jan. 1875 blev han skyllet overbord fra sit skib og druknede i Atlanterhavet, ikke fyldt 23 år. De sidste breve fra ham gemte hans moder, og mangen en gang har hun taget dem op af skuffen for at læse dem med tårefyldte øjne. Og her er de:

*Baltimore
20de November 1874*

Kjære Moder og Familie!

Nu er det allerede over tre Uger siden vi kom her, og jeg modtog dit brev, kjære Moder, hvori du lovede at du vilde skrive til mig saa snart du hørte Noget fra Frantz og endnu har jeg ikke hørt noget. Jeg vil da ikke haabe, at der er Noget iveien med ham, men du kan troe, at jeg er urolig: blot der dog ikke er tilstødt ham Noget. Jeg har forgjæves søgt at bilde mig ind, at Brevet kunne være gaaet galt hertil, men jeg kan ikke faa mig selv til at troe det, og nu blive vi færdige til at seile

imorgen eller på Søndag, saa jeg kommer til at gaa med et uroligt Sind til vi kommer til Bristol.

Her begynder at blive dygtig koldt nu; somme Dage er det saa varmt, at vi kan gaa med bare Fødder, og saa næste Morgen ligger Isen tyk på Dækket. Jeg har ogsaa været dygtig forkjølet, men er nu igjen rask og har det godt, og jeg vil ogsaa haabe at I alle er raske hjemme.

Det bliver en kold Hjemreise for os, men med Guds Hjælp haaber jeg da at vi skulde være i Nærheden af England til Juletiden.

Nu til Slutning en kjærlig Hilsen og Ønsket om en glædelig Juul til Eder alle og Gud give, at jeg ved vor Ankomst til Bristol maa modtage gode Efterretninger hjemmefra Eder. Vær kjærligst hilset min kjære Moder og Søkende fra Eders hengivne Søn Broder og Svoger

Carl Ribbjerg

Bristol 2 Juledag.

Min kjære Moder og Familie!

I det Haab, at I har modtaget mit Telegram igaaraftes, vil jeg iaften sætte mig til at skrive til Eder for at ønske et godt og glædeligt Nytaar til Eder alle og Ønsket om en god Fortjeneste og et godt Helbred. Det var en stor Glæde for mig at komme herind og faa mine Breve lige til Juleaften, og see at I alle ere raske og har det godt.

Vi havde 30 Dages Reise fra Baltimore hertil, uroligt og stormfuldt Veir næsten hele Tiden, men vi kunne jo ikke vente andet i Atlanterhavet i December Maaned, og da vi har et godt nyt og stærkt Skib under Fødderne, saa er det jo ikke farligt, en vaad Trøie maa man jo vænne sig til, naar man vil være Sømand. Vi laae udenfor Canalen en otte Dages Tid med østlige Storme, indtil vi et Par Dage før Juleaften fik sydlig Vind og naaede at komme herind i Bristol Dock igaar Morges, det kosted os rigtignok en heel Deel Nattevaagen og det blæste en Storm og sneede, men glade var vi, da vi først kom herind. Klokkeren fire om Eftermiddagen var vi færdig med Alting og saa fik vi os en stegt Gaas og en hel Deel andre Lækkerier til Aften, saa vi fik os en saa god Juleaften, som vi kunde ønske os. Jeg har det forresten saa godt som jeg kan ønske det; der er neppe noget Skib at Folkene har det saa godt som her; vi lever godt og har megen Frihed og en god Omgang, og det er jo alt, hvad vi kan forlange. Nu er det den fjerde Juul jeg tilbringer hjemmefra, men naar vi nu komme hjem med "Jens Hintze", saa er det da min Bestemmelse at gaa med et af Skibene hjemmefra, saa at jeg kan komme hjem til næste Juul og komme til Orlogs til næste Foraar, det er snart ikke for tidligt. Vi

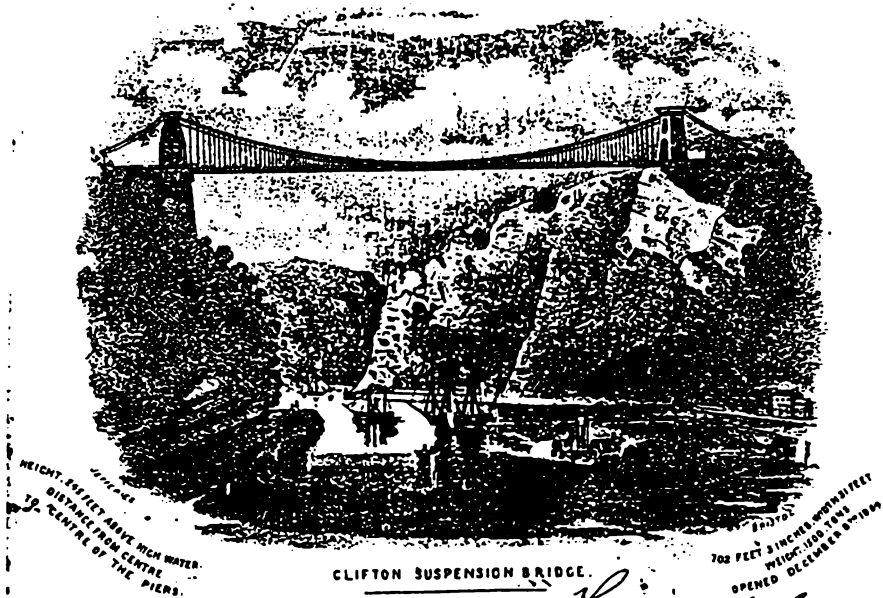
komme nok til at gaa over til en Kulhavn og laste Kul til Messina og derfra komme vi enten til Petersborg eller maaskee til Baltimore igjen, jeg vilde nu helst til Baltimore igjen, saa fik vi nok en Ladning Petroleum der til Østersøen saa at vi kunne være hjemme hen i Juli Maaned, og det er en mere behagelig Reise. Det er en anderledes Fart vi laver med denne Skude end vi gjorde med "Ærø" vor Amerika Reise er netop 3 Maaneder.

Jeg har idag skrevet til Frantz til Leith og jeg haaber, at han er snart her i England, vi har havt meget østlig Vind. Nu til Slutning en kjærlig Hilsen til dig min kjære Moder og til hele Familien fra Eders hengivne

Carl

Mine Øine har i den senere Tid været ret gode.

Hils Hanne jeg skal skrive til hende om nogle Dage.

Cardiff d. 1. januar 1815.

Kjære Moder og Familie!

For at ogsaa her gjøre eder et Bepreb-
om Bristol's Lideligheder, har jeg kjøbt
dette Stuk Papier, hvor Afbildningen
forestiller en Bro som vi slæber
under naar vi skal op ad ^{den} Staden
der fører til Bristol.

Jeg fik den Glæde Nytaarsdag at
jeg modtog Brev fra Franky, at
han lykkelig var kommen over, naar
han nu blot kunne være heldig,

Første side af Carl Ribbjergs sidste brev.

Cardiff d. 2. Januar 1875

Kjære Moder og Familie!

For at I ogsaa kan gjøre Eder et Begreb om Bristols Herligheder har jeg kjøbt dette Ark Papir, hvor Afbildningen forestiller en Bro som vi slæber under naar vi skal op ad Floden der fører til Bristol.

Jeg fik den Glæde Nytaarsdag at jeg modtog Brev fra Frantz, at han lykkelig var kommen over, naar han nu blot kunne være heldig og faae en hurtig Hjemreise, at han kan tjene Noget. Vi gik fra Bristol d. 2. Januar og kom herover Dagen efter, hvor vi skal laste Kul til Messina, men vi vil vist faa en temmelig lang Tørn da der er Strike i Kulminerne. Her ligger en anden Freigtfarer Skonnertbriggen "Dagmar" af Kjøbenhavn. Captainen er bleven syg og hvis han ikke bliver rask til de bliver færdig, saa kommer jeg nok ombord der som Styrmand, min Captain spurgte mig idag om jeg vilde gaa med den, dersom han blev ved at være syg. Den skal gaa til Messina ogsaa, men maaske han kan blive rask på Reisen dertil, saa varer det jo ikke længere.

Du skriver kjære Moder i dit sidste Brev om at jeg skulde sende nogle Penge hjem fra Bristol, men du maa ikke troe, at jeg saaledes kan hæve hver Skilling jeg har tilgode. Captainen har ikke nødig at give mig en Skilling, førend vi komme hjem og skal mønstre af, og han er ikke videre villig til at rykke ud med dem. Ligeledes skriver du om at være sparsommelig; det har jeg just ikke videre Anlæg til og ovenikjøbet kommer vi bestandig til saadan rare Pladser med dette Fartøi først Malaya saa Baltimore og Bristol og nu til Messina. Det ene Sted bedre end det andet; men man behøver jo ikke at være en Ødeland fordi man ikke hører til de Sparsommelige.

Jeg skal nu underrette Eder om, naar vi blive færdig til at gaa herfra enten det saa bliver med "Jens Hintze" eller med "Dagmar" og slutter for denne Gang med en kjærlig Hilsen til hele Familien Mygind, Marie, Hanne, Børnene, Tante Sine og dem alle og vær selv hilset kjære Moder fra din hengivne

Søn Carl Rifbjerg

(På sidste side står:)

Jeg skrev til Frantz igaar til Leith og jeg vilde nok skrive til Hanne, men jeg ved ingen Adresse.

Carl.

Johanne Augusta og Gustav Petersen med deres børn.

5. kapitel

Johanne Augusta Petersen f. Rifbjerg og hendes og Gustav Petersens børn.

Yngst af de fire Rifbjerg-søskende var

1.d Johanne Augusta Rifbjerg.

Hun blev født i Rudkøbing d. 20. juli 1854 og døbt d. 27. okt. Fadderne ved hendes dåb var: Madam Andersen, madam Sørensen, tømmerhandler R. Larsen, bådfører Chr. Pedersen og maler H. Jørgensen, alle af Rudkøbing.

I 1868 blev hun konfirmeret og fik karakteren: "Meget God" - godt begavet som hun var. Hendes fader havde da været død et år, og hjemmets økonomi var ikke alt for god, så nogen storstilet fest var det nok ikke.

Sine første ungdomsår tilbragte hun i Marstal, hvortil - som tidligere fortalt - hendes moder med børn flyttede i begyndelsen af 1870'erne. Johanne kom ud at tjene, og en lang tid havde hun "kondition" i en præstegård ved Slagelse, hvor hun havde familiær stilling og også underviste børnene, bl.a. i fransk! Det var en tid, hun tit talte om sidenhen og mindedes med glæde, og det var her, hun mødte sin tilkommende mand, præstesønnen Gustav Petersen.

Den 15/3 1882 blev de gift i Marstal Kirke.

Gustav Petersen

blev født d. 11. maj 1849 i Tersløse præstegård og var søn af sognepræst Jens Christian Petersen og hustru Marie Kirstine f. Jespersen. Han voksede op i Gierslev, hvortil faderen kort tid efter hans fødsel var blevet forflyttet. Efter konfirmationen kom han - der var ud af en stor søskendeflok, hvoraf to blev kendte botanikere, den ene professor ved Landbohøjskolen - i bogbinderlære og blev udlært i faget.

Af statur var han ret klein og af væsen noget forsagt, men elskelig og venlig. Og så var han meget musikalsk.

Indbinding af bøger blev dog ikke hans levevej, men nok sidenhen en god hobby. Han fik lyst til at læse som de ældre brødre, og i 1875 tog han lærereksamen fra Blågård Seminarium. Han fortsatte senere sin uddannelse ved at gennemgå forskellige kursus, i sang og musik,

zoologi, gymnastik og havebrug. I 1877 ansattes han som lærer ved Roneshøj Skole i Gierslev sogn, og det var, medens han var her, at han blev gift. Men i 1883 blev han førstelærer og kirkesanger ved Havrebjerg Skole ved Slagelse, og her virkede han, til han tog sin afsked i 1920.

Som så mange af den tids lærere fik han også et virke uden for skolen. Han var medlem af værgerådet og tilsynsførende med plejebørn fra Sorø amts plejehjemsforening i Havrebjerg sogn. Han blev revisor i sognets sparekasse og brugsforening samt sogneformand for kredsen af Østifternes Haveselskab. Han medvirkede også ved stiftelsen af den stedlige sangforening og var i nogle år dens leder. Og så havde han i over 30 år en velbesøgt aftenskole for egnens ungdom, som han underviste bl.a. i dansk, fysik og zoologi.

Gustav og Johanne Petersen fik med tiden en stor børneflokk, 9 i alt, og det på en lille lærerløn, dog altså suppleret med løn fra aftenskolen. Og da han ikke var særlig god til det med økonomien, var det et held, at Johanne til gengæld var husholderisk og dygtig til at få det til at løbe rundt alligevel.

Hun var nok den stærkeste af de to på mange måder og kunne være streng, hvor det var nødvendigt. Der var heldigvis til skolen en god have, der kunne supplere indtægten, og den blev holdt perfekt af Gustav Petersen, som elskede havearbejde. Selv efter at han og Johanne som gamle var flyttet til København til Amager, fik han sig en kolonihave, som blev et fristed for ham.

Det var et grundtvigiansk hjem, og de to ægtefæller var meget gæstfri og hjælpsomme, trods den ikke alt for gode økonomi, og i børnenes ungdomsår fyldtes huset af venner, og så gik det løs med sang og musik. Også slægtninge kom og slog sig ned for længere tid, så der var nok at se til for en husmoder, men Johanne forstod at sætte folk i sving og få tingene gjort. At hun så alligevel også nåede at få læst en masse bøger kan nok undre.

På deres gamle dage flyttede de sammen med de to ugifte døtre, Sofie og Ingeborg, først ind i to lejligheder ved siden af hinanden på Kentiavej på Amager, siden i en villa på Breidablik Allé i nærheden. Her døde Gustav Petersen d. 2. sept. 1937.

Johanne flyttede så med sine døtre til Kocksvej 8 på Frederiksberg, og her døde hun 86 år gl. d. 30. dec. 1940 - det første år med tysk besættelse af Danmark.

Tankevækkende, at hun, der kunne huske kanontordenen fra Dybbøl, nu som gammel oplevede en 9. april og tyske soldater på Kochsvej.

Danmark gennemgik i hendes og hendes mands levetid en utrolig forandring.

Gustav og Johanne Petersen.

Børneflokket fra Havrebjerg Skole.

Der var 9 i alt, og heraf nåede de 8 voksenalderen. Og hvordan var de så? Ja, der var stor forskel på dem intellektuelt set, men fælles for dem var deres gæstfrihed og hjælpsomhed, og heri lignede de deres forældre.

Politisk holdt de sig til den venstre side af det politiske spektrum i modsætning til fætrene og kusinerne fra Marstal posthus.

Og så var der et vældig godt sammenhold mellem dem, der holdt livet ud. Flere af dem var meget musiske mennesker, - vel en arv fra faderen og hans familie.

Og så blev mange af dem meget gamle.

A. Martha Rifbjerg Petersen

født 4/12 1882 i Roneshøj Skole, Gierslev sogn, død 26/3 1886 i Havrebjerg Skole. Var blevet hjerneskadet ved fødselen.

B. Carl Christian Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole d. 25/11 1883, død i København d. 24/3 1974, 90 år gl.

Var stille og tilbageholdende og ikke særlig glad for sin skoletid i Slagelse Skole, hvor han blev mobbet på grund af sit væsen.

Boede længe hjemme.

Blev uddannet som mejerist og var mange år ansat som mejerist på "Enigheden" i København. Her traf han Dagmar Natalia Mathiesen. Hun var fra Bergen i Norge og født d. 12/7 1887. Hun var enke og havde 2 børn. Den 21/12 1925 blev de gift og bosatte sig i Brønshøj. De førte et stilfærdigt liv og var meget afholdte af hele familien.

Dagmar Rifbjerg døde d. 21/11 1968.

C. Ove Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole 6/8 1885, død i Nyborg hos datteren Helle Rifbjerg Bjerre og dennes mand 26/7 1975, næsten 90 år gl.

Han var i modsætning til broderen Carl Christian robust af væsen og var charmerende og udadvendt. Han forstod at klare sig over for skolekammeraterne og kunne hjælpe faderen med at ordne de elever, der var frække.

Efter endt skolegang og efter konfirmationen kom han i malerlære i Slagelse. Egentlig ville han helst have været til søs - der var jo fra moderens side "sømandsblod" i hans årer - men det kunne han ikke få lov til. Han udstod sin læretid og opdagede, at han selv havde talent for at male, og han blev med tiden en habil kunstmaler. Efter at have været soldat rejste han til København, hvor han kom til at bo hos en faster og onkel.

Ove Rifbjerg var noget af en bon-vivant og færdedes meget blandt kunstnere og bohemer, afholdt af alle på grund af sit generøse væsen.

Pengene tjente han ved forskellige malerjobs, bl.a. dekorationsarbejde i "Illum" og restaurering af malerier. I begyndelsen af 1932 købte han hotellet "Kandehus" i Kandestederne, og her kom som gæst den første påske en ung kvinde, som han forelskede sig i, og hun i ham. Det var Helle Elizabeth (Lis) Rasmussen, datter af sognepræst - siden provst - i Kongerslev-Komdrup, Alexander Rasmussen og hustru Dagmar f. Kjær. Hun blev født 13/2 1897, og hun døde i Nyborg 8/9 1976 et år efter sin mand. Hun og Ove Rifbjerg blev gift 7/10 1933.

Hotellet "Kandehus" blev hurtigt et samlingssted for især kunstnere, men også for Ove Rifbjergs store familie, som nød godt af hans og hans hustrus store gæstfrihed.

Og om de mange gode år i Kandestederne har datteren, Anne Rifbjerg Lindhagen skrevet et smukt afsnit i bogen "I begyndelsen var lyset", en bog om det spændende stykke Danmark oppe ved Skagen.

Men økonomisk gik det ikke alt for godt, og de måtte til sidst sælge hotellet og flytte til København, hvor de på Kochsvej fik et godt otium.

Har efterslægt.

D. Sofie Marie Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født nytårsaften 1886 i Havrebjerg Skole, død i Dragør d. 12/9 1981, 94 år gl.

Som en af Danmarks største pædagoger i moderne tid blev hun den mest kendte af søskendeflokken.

Efter endt skolegang hjemme hos faderen kom den kloge pige i "Frøken Branners højere Pigeskole" i Slagelse, og her tog hun præliminæreksamen med rent UG - og kom i avisen. Hun blev nu privatlærerinde og havde været på et par gårde, da hun i 1907 kom til "Den Kellerske Åndssvageanstalts Skole" i Brejning. Her virkede hun til 1909, og den tid sporede hende ind på det arbejde, hvor hun gjorde sin største indsats, nemlig arbejdet med svagtbegavede børn.

I 1911 tog hun lærereksamen fra N. Zahles Seminarium og kom derefter til en højere pigeskole i Ålborg. Men oplevelserne i Brejning begyndte at virke, og fra 1913 var det hjælpeskolearbejdet, der helt optog hende. Hun blev ansat ved Københavns Kommunes Værneskole, hvor hun var til 1930. Forinden var hun i 1925 blevet magister i psykologi ved Københavns Universitet.

Med sine dengang revolutionerende tanker fik hun mange fjender i det autoritære skolesystem. "Barnet i centrum", sagde hun, "lad det udvikle sig i frihed - men frihed under ansvar - og lad være med at presse noget ned over det". Og videre sagde hun, at man skulle sørge for, at barnet fik selvtillid, fandt arbejdsglæde og fik lejlighed til at udnytte sine muligheder optimalt.

På rejser rundt om i Europa besøgte hun skoler for svagtbegavede og sugede til sig. Stærkest blev hun påvirket af italieneren Maria Montessorris og franskmanden Celestin Freinets skoletanker.

I 1928 oprettede hun "Kursus for Småbørnspædagoger", som hun ledede i mange år, og som blev et pædagogisk kraftcenter. Fra 1930 til -36 ledede hun Værneskolen på Øresundsvej, og fra 1938 var hun leder af Skolepsykologisk Kontor i København.

Mange hverv bestred hun på samme tid, umådelig flittig som hun var. Fra 1945 var hun inspektør for Københavns Kommunes hjælpeskoler og inspektør på Frederiksgårds Allé Skole og Ole Suhrs Gade Skole, og her virkede hun til hun tog sin afsked i 1954.

Sofie Ribbjerg var en temperamentsfuld kvinde, og det kunne af og til gå ud over voksne personer. Ja, man sagde, at hun som inspektør var mere på børnenes side end på lærernes. - Og det var vel ikke så galt.

De svagtbegavede børn var hendes hjertebørn. Dem sloges hun for. Hun fik - skønt hun altid var i pengetrang og i mange år ikke fik offentlig støtte - startet de første feriekolonier for hjælpeskolebørn i Hjerting og Karrebæksminde. I sit eget hus i Dragør samlede hun mange dårligt stillede børn, der her nød godt af hendes omsorg.

Hun nåede også at skrive flere bøger. I 1935 udkom "Udviklingshæmmede børn", i 1963 "Hjælpeskolebørn", i 1966 "Træk af den moderne opdragelses historie". Men der var flere. Og tit holdt hun foredrag - også i radioen - og fik på den måde sine tanker om børnepsykologi og børnepædagogik ud til store kredse af befolkningen.

I 1941 fik hun Tagea Brandts rejselegat, i 1959 Antonius-prisen, i 1970 P.H.-prisen og i 1974 Søren Gyldendal-prisen. Og i 1973 blev en buste af hende - lavet af Hanne Varming - opstillet på Frederiksgården Skole.

- Men midt i alt dette blev hendes forældre - så længe de levede - og hendes søskende og søskendebørn ikke glemt. De betød meget for hende og omvendt.

Hun boede sammen med søsteren Ingeborg og med forældrene, til de døde, og deres fælles hjem blev stedet, hvor familien samledes. Og da

hun på sine gamle dage var sluppet ud af al gæld, inviterede hun flere år i træk sine søskende på dejlige ture i Europa. - Hun var en ener.

Sofie Rifbjerg var ugift, men havde to plejedøtre.

**Ingeborg og Sofie Rifbjerg og deres forældre,
Johanne og Gustav Petersen.**

E. Thorvald Frants Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole 26/6 1888, død i København 6/6 1964. Han blev lærer, og allerede som dreng vikarierede han for sin far, når denne var syg, og det gik fint. Han var meget musikalsk og holdt af at synge, især Bellman. Han havde et vindende væsen, der gjorde ham afholdt af alle.

I 1911 tog han lærereksamen fra Jonstrup Seminarium og supplerede siden sin uddannelse med årskursus i dansk, svensk, geografi og geologi. 1911-18 var han lærer ved Hillerød Kommuneskole. Kom så til København, hvor han 1919 blev fast ansat ved Vester Voldgades Skole. I 1921 kom han til Skolen ved Sundholm og ved sin afsked var han overlærer ved Amagerbro Skole. Af nedenstående nekrolog kan man se, hvor afholdt han var:

"Det var med sorg, vi erfarede, at vor gode ven og kollega Thorvald Rifbjerg var død kort før sommerferien.

Hans lærergerning var præget af kærlighed til børnene, af medleven i deres sorger og glæder og forståelse af deres problemer, hvorfor han også blev den afholdte lærer, der bevarede kontakten med sine gamle elever.

Ikke mindst afholdt var han af kollegerne på skolen. Høj og rank færdedes han iblandt os og var med sine fine menneskelige egenskaber et lysende eksempel for os. Trods vor tids ufred og ondskab havde han en fast tro på det gode i menneskene. Han elskede at rejse, og da sygdommen mærkede ham, måtte den i første omgang vige for hans seje livsvilje.

Vi vil savne Thorvald Rifbjerg, den gode kammerat, som aldrig svigtede, og vi vil ære hans minde.

*Lærerrådet
Amagerbro Skole."*

Den 24/11 1918 blev han gift med en af søsteren Sofies veninder, Lilly Nielsen. Hun var fra Århus og født den 6/1 1889 som datter af gartner Hakon Nielsen og Ane Elisabeth f. Kristensen. I 1911 tog hun lærereksamen fra N. Zahles Seminarium og blev 1912 vikar ved Københavns Kommune. 1916 fast ansat ved Rådmandsgade Skole, 1917 Skolen ved Sundholm og 1919 Sundbyvester Skole, hvor hun virkede til hun tog sin afsked. Sammen med svigerinden Sofie Rifbjerg var hun medudgiver af flere bøger om børnepædagogik.

Lilly Rifbjerg blev meget gammel. Hun døde 21/7 1988, 99 år gl. Har efterslægt.

Hjemmet på Ingolfs Allé på Amager og dét liv, der levedes der, er gennem sønnen Klaus Rifbjergs forfatterskab gået over i dansk litteratur.

F. Ingeborg Henriette Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole 20/1 1890, død i Dragør 29/3 1984, 94 år gl.

Som sine søskende fik hun lov til allerede fra 4 års-alderen at komme over i skolen til faderen, og her sad hun mellem de store elever og kunne suge til sig. Hun var noget svagelig af helbred og blev, da hun var 14 år, sendt til Jylland til gården "Endrupholm" ved Varde til noget af faderens familie. Hun var her temmelig længe, genvandt helbredet og nåede også at blive glad for en ung mand fra en af de

mindre gårde i nærheden. Men til mere end forlovelse blev det ikke. -
Var den sociale afstand mon for stor?

Ingeborg Rifbjerg blev siden fritidshjemslærerinde i København og boede sammen med sine forældre og sin søster Sofie. Hun var afholdt af alle for sit fine og forstående væsen.

Som flere af sine søskende var hun kunstnerisk begavet; især var hun meget god til porcelænsmaling. Hun var meget interesseret i Danmarks vilde blomster, og her fandt hun sine motiver.

G. Johanne Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole 27/7 1892, død i Rudkøbing 26/2 1988, 97 år gl.

Efter endt skoletid kom hun på Slagelse Apotek og blev exam.pharm.

Her i Slagelse mødte hun sin tilkommende mand, sagførerfuldmægtig Ejnar Esbensen Madsen. Efter at have været forlovet nogle år blev de d. 26/9 1916 gift i Havrebjerg Kirke. Ejnar Madsen var fra Kornerup ved Roskilde og født dér d. 20/8 1887. Han var søn af førstelærer Peter Madsen og Ane Elisabeth f. Esbensen. Student 1905 fra Roskilde Katedralskole, cand.jur. 1912. Først sagførerfuldmægtig i Slagelse, derefter 1913 i Viborg, 1914 by- og herredsfuldmægtig i Sakskøbing. Fra 1919 til 1932 dommerfuldmægtig i Rødby, 1933 politimester i Rudkøbing og for Langeland og Ærø. Tog sin afsked 1956.

Ejnar Madsen var af et udadvendt gemyt og nem at snakke med, hvorimod Johanne Madsen kunne virke mere stille, - måske fordi hun var tunghør efter et fald som barn -. Men hun var godt begavet.

Ægteparret nåede at holde diamantbryllup i 1976, men året efter døde Ejnar Madsen d. 27/10 1977, 90 år gl.

Har stor efterslægt.

H. Dagmar Rifbjerg Petersen

(navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole d. 21/8 1894.

Efter endt skolegang kom hun i huset i Hejninge ved Slagelse og her traf hun den mand, hun s.st. blev gift med d. 12/6 1921. Det var Ejnar Rasmussen, søn af lærer Hans Peder Rasmussen og Kirstine Elisa f. Christiansen.

Ejnar Rasmussen, der blev født i Hejninge Skole d. 17/3 1894, tog præliminæreksamen fra Slagelse Realskole og blev derefter uddannet til telegrafist. Han kom ind i Store Nordiske Telegraf-Selskab (nu Store Nord) og fik ansættelse ved selskabets afd. i London. Siden kom han til Shanghai i Kina, men blev efter nogle år dér hjemsendt efter et malariaangreb. Efter at han og Dagmar Rifbjerg havde giftet sig gik turen til Store Nord's afd. i Helsingfors i Finland, og her blev alle deres børn født.

I 1932 gik turen tilbage til Danmark til København. Store Nord indskrænkede sine aktiviteter, og Ejnar Rasmussen trådte ud af selskabets tjeneste. Han startede et firma, der fabrikerede papirpersienner efter finsk patent, og det gik fint nogle år, men da 2. Verdenskrig begyndte i 1939, svigtede leverancerne af råvarer fra Finland, og han måtte se sig om efter ny beskæftigelse.

Han blev ansat ved arbejdsanvisningen i Lyngby, og efter et års ansættelse blev han leder.

Ved sin pensionering var han chef for amtsarbejdsanvisnings- og revalideringskontoret i Ordrup.

Ejnar Rasmussen døde d. 13/5 1977, 83 år gl, og Dagmar Rasmussen d. 17/12 1985, 91 år gl.

Der er stor efterslægt.

I. Otto Rifbjerg Petersen

Den yngste af børneflokket var Otto Rifbjerg Petersen (navneforandring til Rifbjerg 1913), født i Havrebjerg Skole d. 20/10 1895. Han der måske ikke var så veludrustet intellektuelt set som sine søskende blev efter et højskoleophold landbrugsuddannet.

Hans helbred var ikke stærkt, og han boede meget hjemme, afholdt af alle for sit venlige væsen.

Han døde i København d. 16/3 1925 ikke fyldt 30 år. Var ugift.

6. kapitel

De fire Rifbjerg-søskendes bedsteforældre: Faders forældre: Peter Rasmussen Rifbjerg og Maren Sophie Pedersdatter Frandsen.

Den 5. dec. 1806 var der bryllup i Rudkøbing Kirke. Brudgommen var:

4. Peter Rasmussen af Rifbjerg

og han er den første i slægten, der bruger efternavnet Rifbjerg, som nu i 1993 bliver brugt af 7. generation efter ham. Han blev født i 1780 i den lille landsby Rifbjerg kun få km fra Rudkøbing og døbt d. 24. sept. i Simmerbølle Kirke, og han var søn af fæstebonde under grevskabet Langeland, Rasmus Andersen og hustru Karen Peitersdatter.

Ved dåben blev han båret af Lars Nielsen Færgemands datter, Anna Kirstina af Rudkøbing, og fadderne var: Hans Bremholm, Søren Hansen, Jens Nagelsen og Peter Bays og Christen Duuses hustruer.

Endnu ved folketællingen i 1801 var Peter Rasmussen hjemme på gården. Samme år fik han i september udelighedspas fra lægdsrullen på grund af brok. Kort tid efter må han være rejst ind til Rudkøbing for at gå til søs, for ved vielsen omtales han som skibsmænd.

Bruden var

5. Maren Sophie Pedersdatter Frandsen

"af Rudkøbing Menighed", og det unge pars forlovere var: Peder Jørgensen Norsk, gift med brudens søster, Anna Cathrine, og så Johannes Clausen.

Maren Sophie var datter af muremester Peder Frandsen Knudsen og hustru Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange, og hun blev født d. 3. aug. 1784 og døbt d. 13. i Rudkøbing Kirke. Ved dåben bar tolder Hansens hustru hende, og de øvrige vidner var: Hans Bendixen, mons. Hansen, fuldmægtig for tolder Hansen, Søren Pilegaard, og Peter Povelsens kone.

Deres ægteskabs første år faldt i urolige tider. Det var Napoleonskrigenes tid. I sept. 1807 bombarderede englænderne København og tog den danske flåde og tvang dermed den danske regering til at vælge side - Napoleons. Fra 1807 til 1814 var vi så i krig, og det mærkedes

i høj grad også på Langeland. I 1808 kom der i tiden 12.-13. august 8000 tvangsudskrevne spanske soldater til øen, hvor der i forvejen var stationeret 1000. Alle parate til at prøve at komme hjem til Spanien for at tage kampen op imod Napoleon. Engelske krigsskibe i danske farvande ville gerne hjælpe dem med at slippe væk og havde derfor beslaglagt alle skibe i Nyborg, deriblandt 9 fra Rudkøbing. Planen lykkedes, og spanierne slap bort, men de havde været dyre gæster for øen. Rudkøbing-skibene kom hjem igen efter nogle dage. De var blevet benyttet til Göteborg og blev så efter forhandling med svenskerne, der var på englændernes side, givet fri igen.

Det var altså farefulde tider, især for søfolk, og levedoden faldt drastisk på grund af den voldsomme inflation.

Peter Rifbjergs og Maren Sophies hjem - et lille bindingsværkshus på 4 fag - lå på hjørnet af Brogade og Ramsherred, hvor siden "Café Washington" kom til at ligge.

I kirkebogen kan man se, at der efterhånden kom en børneflokk på 6 i det lille hjem, men af dem blev kun 2 sønner voksne, nemlig

A. Carl Rasmussen Rifbjerg

om hvem der er blevet fortalt i kap. 1, og så

B. Johan Peter Rifbjerg.

J. Peter Rifbjerg blev født 21/10 1814, og han døde - sandsynligvis på havet - mellem 1850, hvor han ved folketællingen bor med sin familie i Blindestræde mat. 325 (nu Strandgade 6), og så 1855, hvor hans kone ved folketællingen omtales som enke og spækhøker.

Som sin far og broderen Carl, blev J. Peter Rifbjerg sømand. Han fik skippercertifikat i 1844 og giftede sig året efter med Christiane Charlotte Petersen. Hun var datter af skomager Christen Christopher Petersen og Margrethe Lauridsdatter, og hun blev født i Rudkøbing 20/11 1815 og døde s.st. 27/5 1877.

J. Peter Rifbjerg var fører af jagten "Langeland" fra 1851 til -54 og for meget på England, men af og til også Norge.

Ægteparret havde 3 børn:

1) Petra Christine Martine Rifbjerg,

f. 1845, g. 1869 med bødkermeister Peter Christian Erichsen, f. 1844.

2) Christian Rifbjerg,

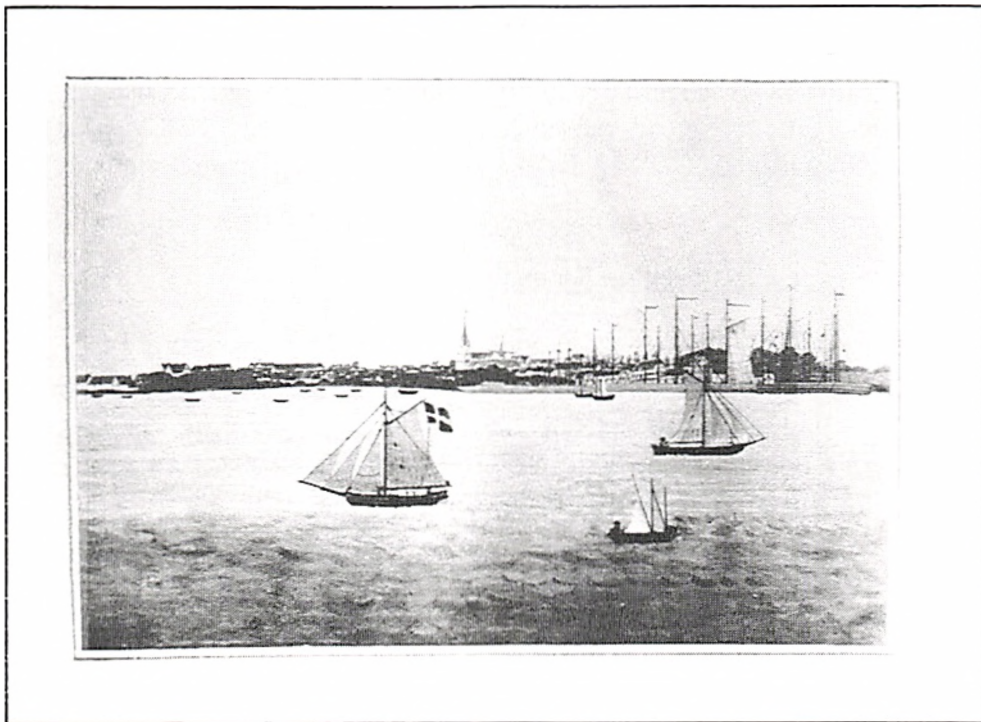
f. 1846, d. ugift (på havet?) før 1870.

3) Andrea Sophie Rifbjerg,

f. 1848, d. 1895 som husholderske på "Søbygård" ved Assens. Var ugift.

Men tilbage til forældrene, Peter Rifbjerg og Maren Sophie Pedersdatter Frandsen. I 1843 fik de kgl. bevilling til at sidde i uskiftet bo, fordi Peter Rifbjerg var begyndt at skranke, og året efter i 1844 døde han d. 27. sept. i sit 65. år. Han efterlod sig ejendele for 50 rdl., og det oplyses i skifteretten, at de 2 sønner har underholdt forældrene.

Enken Maren Sophie Pedersdatter boede sine sidste år først hos sønnen Carl Rifbjerg, siden hos sønnen J. Peters enke i Blindestræde. Her døde hun d. 10. nov. 1857. Ved sin død efterlod hun sig 200 rdl. i Langelands Sparekasse - ellers intet.

Rudkøbing fra søsiden ca. 1860.

**De fire Rifbjerg-søskendes bedsteforældre fortsat:
Moders forældre: Peder Hansen Kragh og
Fransine Christine Kleinsorg.**

På hjørnet af den smukke Smedegade og Ramsherred i matr. 199 boede i begyndelsen af forrige århundrede familien Kragh. Familiens overhoved var

6. Peder Hansen Kragh.

Han blev født d. 21. sept. 1794 og døbt i Rudkøbing Kirke d. 26. Ved dåben blev han båret af kirkeværge Peder Hansen, som han blev opkaldt efter, og fadderne var: Jomf. Martha Hansen, skipper Johan Nielsen, bager Thomas Kingo og Erik Pedersen.

Han var søn af farver Stephan Hansen Kragh og dennes 2. kone, Anne Hansdatter. I 1809 blev han konfirmeret og gik så til søs.

Det var i de farefulde krigsår, hvor kapere prøvede at genere englænderne så meget som muligt. Han var styrmand, da han 26 år gammel giftede sig, og vielsen fandt ifølge bevilling sted i huset hos svigerforældrene. Det var den 23. marts 1821, og bruden var

7. Fransine Christine Kleinsorg.

Hun blev født den 15. dec. 1800 og døbt den 21. jan. 1801, og hun var datter af skræddermester Martin Kleinsorg og Elisabeth Christensdatter. Fadderne ved hendes dåb var sadelmager Chr. Povelsen, skipper Chr. Pedersen, murermester Anders Christensens hustru, som bar, og Birthe Povel Hansens datter.

I 1815 blev hun konfirmeret og fik karakteren: "Meget God", og det anføres, at hun havde haft de naturlige kopper.

Ægteparret kom til at bo i Peder Hansen Kraghs hjem, som endnu ejedes af hans moder, men ved folketællingen i 1834 var hun død, og han blevet ejer, og nu var der kommet 4 børn til på henholdsvis 13, 11, 8 og 2 år.

Styrmand Kragh blev ikke gammel. Den 29. juni 1843 døde han, og i næsten 20 år sad Fransine Kragh enke. Det blev en hård tilværelse for hende og børnene, indtil de var så store, at de kunne hjælpe til. Hun begyndte at sy for folk og havde samtidig spisehus for søfolk, og hun var kendt for sin utrolige properhed.

Fransine Kragh.

Den 31. jan. 1862 døde Fransine Kragh og blev begravet den 3. feb.

Der var følgende børn, der blev voksne:

A. Marthe Antonette Kragh,

som der er blevet fortalt om i kap. 1. Hun blev jo gift med Carl Ribbjerg.

B. Stephanus Hansen Kragh,

f. 1823. Han var skipper og blev i 1848 gift med Jensine Jørgensen, f. 1824 i Gamtofte.

Stephanus Kragh var 1856-73 fører af jagten "De to Brødre" og for mest på England og Sankt Petersborg. I 1873 blev han fører af to-mastet skonnert "Ægir", et tysk skib fra Heiligenhafen, der var strandet ved Spodsbjerg og købt på auktion af et 10 mands konsortium, blandt dem St. Kragh. Skibet strandede og blev slået til vrage på Island 1878. Alle blev reddet undtagen styrmanden.

Skipper St. Kragh boede i 1880 med familie i Vinkælderstræde. Har efterkommere.

C. Anton Julius Kragh

f. i Rudkøbing 1826, d. 1901 i Holbæk. Han blev også skipper og førte bl.a. skonnerten "Anna" af Holbæk, hvortil han var flyttet i 1856. Han var gift med Marie Christine Zackhau, f. 1827 i Flensborg, datter af Friederich Zackhau og Mette Jacobsen, d. i København, Tagensvej 31, i 1912. Var barnløse.

D. Peder Frandsen Kragh

f. 1834. Gik til søs. Levede endnu i 1862, men videre skæbne er ukendt.

E. Eline Elisabeth Juliane Kragh

f. 1840. Hun var gift med muremester Niels Chr. Heide, f. 1843, søn af skomager Andreas Heide og Ane Nielsdatter. Har efterkommere.

7. kapitel

Oldeforældre:

Farfader Peter Rasmussen Ribbjergs forældre:
Rasmus Andersen og Karen Peitersdatter.

Øst Rasmus Andersen Kibberg L.S.

De og Christian greve, af Alfeld til
Langeland og Nisingen førte til Stam
huset Alfeld Langeland og Björnemose
sædler deres Kongelige myndheds til dane
mark og Borg bystaller Rammes
førre og oberste lieutenant af Cavalieriet
Niels Witterlyt at gøre ved og købt
som ind og som myndheds myndheds til
Rasmus Andersen af Kibberg, den gamle
Pamph. Radd. som Michel Clausen vidst
Bæbend og som myndheds Ritt. gæms fordring
og gæms myndheds Radd. gæms som
føielsen gæms den gæms som gæms som
Gæms gæms gæms gæms gæms gæms
som gæms Rasmus Andersen vidst liss tid
gæms gæms og gæms, gæms gæms den af
gæms og til i. liss tid gæms og
indvænde alle Kongelige Contributioner
og landgilde gæms ind gæms gæms
gæms landgilde gæms og gæms gæms.

Den 20. jan. 1777 underskrev grev Ahlefeldt på Tranekær Slot et fæstebrev udstedt til

8. Rasmus Andersen.

Brevet gjaldt den gård i Rifbjerg, Simmerbølle Sogn, som en Michel Clausen indtil da havde beboet, men ikke mere kunne klare. Rasmus Andersen måtte gå ind på de sædvanlige fæstebetingelser, bl.a. om hoveri eller betaling af "budpenge", samt hvert år levere Michel Clausen 1 td. rug og 1 td. byg.

Gården var på godt 5 td. hartkorn, men meget af jorden var sumpet og stenet, så det skulle blive hårdt at få noget ud af stedet.

Rasmus Andersen, der var nygift, var fra nabosognet Skrøbelev, hvor han blev født 1753 og døbt d. 16. dec., som søn af Anders Nielsen Smed og Johanne Rasmusdatter. Ved dåben blev han båret af Rudolph Sebbelows datter fra Rudkøbing, og fadderne var Rasmus Boesgaard og Michel Smed, begge af Skrøbelev, endvidere Niels Pelle og Karen Jensdatter.

Rasmus Andersen må som ung have tjent i Rudkøbing, for da han blev gift i Skrøbelev Kirke d. 25. jan. 1776 omtales han som "af Rudkøbing". Bruden var

9. Karen Peitersdatter

af Vindeltoorp og "forlovningsmænd" var Mads Tønnesen fra Kirke Skrøbelev og Niels Andersen fra Vindeltoorp. Karen Peitersdatter blev født 1751 i Vindeby og døbt d. 14. apr. i Lindelse Kirke, og hun var datter af gårdfæster under grevskabet Langeland, kirkeværge Peiter (Peter) Johansen og Augusta Margrethe Pedersdatter.

Allerede som 6-årig mistede Karen begge sine forældre, og morbroderen Michel Pedersen, fæstebonde i Lollesgård i Simmerbølle, tog da hende og broderen Hans Friedrich til sig. Denne morbroder havde i 1753 fået fæstebrev på sin gård og havde giftet sig med enken efter den forrige fæster. De fik ingen børn, men havde så de to plejebørn. I 1769 døde Michel Pedersens kone, og samme år giftede han sig igen med en pige fra Magleby, Maren Nielsdatter, som han fik en stor børneflokk med, men hans niece og plejedatter, Karen Peitersdatter, var da forlængst ude at tjene og var altså hos Niels Andersen i Vindeltoorp, da hun blev gift.

Ved folketællingen i 1787 bor på fæstegården i Rifbjerg:

Rasmus Andersen, 34 år, bonde og gårdbeboer,
Karen Peitersdatter, 36 år, madmoder,
Peter Rasmussen, 7 år, søn,

Svend Thorsen, 21 år, ugift, nationalsoldat,
Anna Petersdatter, 20 år, ugift, pige,
Claus Jørgensen, 16 år, ugift, karl.

Hovbonde.

Det var tiden med de store landboreformer, der ganske forandrede livet på landet, med udskiftning og overgang til selveje. Ikke alle bønder brød sig om disse forandringer, men holdt stædigt fast ved det gamle, det engang vedtagne, og noget tyder på, at sådan havde Rasmus Andersen det, for det blev hans eftermand på gården, Rasmus

Hansen Kragholm, der rigtig fik gjort noget ved den ret faldefærdige gård og de forsømte marker.

I 1808 opgav Rasmus Andersen fæstet til sin efterfølger, som altså blev Rasmus Hansen Kragholm, og ikke sønnen Peter, der nu var sømand i Rudkøbing. I det nye fæstebrev stod der, at

"Den Husleilighed og Ophold, som en ved mig approberet skriftlig Accord er fastsat for Rasmus Andersen og Hustru, skal Fæsteren præstere forsvarligt".

Og længere nede stod:

"Af Formandens Restance betaler han til min Skrivestue 100 Rdl, naar paafordres. Resten er eftergivet."

I dag ligger der en moderne veldrevet gård "Havelundgård" på stedet lige ved det gamle gadekær, og den ejes af en efterkommer af Rasmus Hansen Kragholm.

Og en kuriøs historie:

I den lille lund ved gården, en del af haven, viser man stadig det sted, hvor to svenske soldater skal ligge begravet. Det fortælles, at de under svenskernes besættelse af Langeland 1658-59 en nat faldt i baghold og blev dræbt af de desperate bønder, da de kom for at plyndre.

Den 5. marts 1814 døde Rasmus Andersen, indsidder i Rifbjerg, og hans enke, Karen Peitersdatter, flyttede til Simmerbølle til kusinen, Kirstine Marie Michelsdatter, gift med kgl. sognefoged Lars Rasmussen Eskebæk, og hos dem døde hun d. 4. okt. 1821.

Rasmus Andersen og Karen Peitersdatter havde kun en søn, der overlevede dem:

A. Peter Rasmussen,

omtalt i kap. 6.

Gammelt billede af "Havelundgård".

**Oldeforældre fortsat:
Farmoder Maren Sophie Pedersdatter Frandsens forældre:
Peder Frandsen Knudsen og
Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange.**

Vi skal igen til Rudkøbing til gaden Ramsherred med de mange søfolk og småhåndværkere til mat. 150 (nu nr. 21). Her boede o. 1775 murermester

10. Peder Frandsen Knudsen

i det lille 4-fags bindingsværkshus, hvor han blev født, og hvor han levede hele sit liv. Vi ved, hvordan der sandsynligvis har set ud i huset: Man trådte fra gaden lige ind i stuen, der havde murstensgulv. Bagest op til den fjerneste væg stod alkovesengen med dør til køkkenet ved siden af. Så var der en stor jernkakkellovn med Fr. IV's navnetræk på forsiden. Ved vinduet stod langbordet med bæk og nogle få stole. I køkkenet var der åbent ildsted, og der var stengulv. Her var også stigen, der gik op til loftet - man klarede sig med meget lidt bohøve.

Peder Frandsen Knudsen blev født 1748 og døbt i Rudkøbing Kirke d. 8. aug. som søn af matros Knud Olsen (Svarer) og Anne Michelsdatter, og ved dåben blev han båret af jomf. Anne Kirstine Fabricius.

Fadderne var farver Smit, mons. Ilum, jomf. Lind og Hans Krøyers hustru.

Han blev altså murer, og 25 år gl. trolovede han sig d. 27. maj 1774 med

11 Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange.

Vielsen fandt sted 1. juli s. år. Bruden var udenbys fra, født 1747 i Søndebro og døbt d. 9. apr. i Magleby Kirke, som datter af skoleholder Lorentz Lange og dennes 2. kone Anne Madsdatter.

Ægteparret fik 3 børn, der blev voksne:

A. Anne Cathrine Pedersdatter Frandsen,

født 1774 i Rudkøbing, død s.st. 1837. Hun blev 1796 gift med Peder Jørgensen Norsk, født 1766, død 1826. Han var skipper og fik søpatent 1764 og var på flere orlogstogter . Havde mange børn.

B. Lorentz Lange Pedersen

(altid bare kaldt Lorentz Lange), født i Rudkøbing 1777, død s.st. 1828.

Han kom som dreng i murerlære hos sin far. Ved folketællingen i 1801 boede han stadig hjemme og omtales som murersvend, men i 1810 fik han sit borgerskab som murermeister og brændevinsbrænder forandret til borgerskab som købmand og handelsmand. 1805 blev han gift med enken Maren Nielsdatter, datter af købmand Niels Hansen. Hun blev født 1779 og døde 1857 og havde 1. gang været gift med værtshusholder Mads Andresen. Efter Lorentz Langes død blev hun 3. gang gift med brændevinsbrænder Mads Hansen.

Lorentz Lange og Maren Nielsdatter fik mange børn, blandt dem den siden så berømte Mads Lange, "Kongen af Bali" (1807-56), hvis datter Cecilie blev gift med sultan Abu Bahar af Johor.

C. Maren Sophie Pedersdatter Frandsen,

der blev gift med Peter Rasmussen Rifbjerg (se kap. 6).

Den 7/12 1794 fik Peder Frandsen Knudsen og Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange kgl. bevilling til at sidde i uskiftet bo ved ægtefælles død. Bevillingen trådte i kraft i 1802, da Peder Frandsen døde d. 7. dec. Johanne Margrethe Lange overlevede sin mand i 22 år. Hun døde d. 14. dec. 1824, 78 år gl.

8. kapitel

Oldeforældre fortsat: Morfader Peder Hansen Kraghs forældre: Stephan Hansen Kragh og Anne Hansdatter.

På Rigsarkivet blandt "Fynske og Smaalandenens aabne Breve" finder man under 17. aug. 1764 noteret, at eftersom Urban Madsen Graae, som 18. marts 1757 fik privilegium på farveriet i Rudkøbing med overskæring og linnedtrykkeri - og videre med originalens ord -

"og som har overdraget foreskrevne [...] Privilegium til Stephen Krag sammesteds, der ej aleene har lært Farverprofessionen, men endog har Formue til at bestride de til Farveriet henhørende Bekostninger, Vi allernaadigst ville forunde førnævnte Stephen Krag [...] Vores allernaadigste Privilegium. Da have vi [...] bevilget og tilladet [...] at overbemeldte Stephen Krag maa tiltræde Farveriet i bemeldte Rudkøbing [...] tilligemed Overskæreriet og Linnedtrykkeriet sammesteds og tilliggende Distrikt.

Fredensborg den 17^e Augusti 1764"

(Originalen underskrevet af Kong Fr. V).

Denne Stephen Kragh er altså de fire Rifbjerg-søskendes oldefader.

12 Stephan Hansen Kragh

blev født d. 10. nov. 1737 på "Lykkegård", hjemmedøbt og d. 22. dec. fremstillet i Jerne Kirke (nu liggende i udkanten af Esbjerg). Han blev båret af tolder Wedels hustru i Hjerting, og blandt fadderne var controllør Bangh i Hjerting og Sr. Jens Windfeldt, forpagter på "Øllufgård".

Han var søn af Hans Hansen Kragh, der siden blev hospitalsforstander og rådmand i Ribe, og dennes hustru Margrethe Sophie f. Pahl. Så Stephan Kragh tilbragte sine første leveår i den gamle domkirkeby længst mod vest i landet. Men da han var 12 år, mistede han sin fader, og moderen giftede sig 2. gang med prokurator Jens Nyborg fra Svendborg, og det var vel i denne by, han som ung kom i farverlære. Som udlært tog han til Rudkøbing, der var hans moders fødeby, og er måske gået i tjeneste hos farver Graae dér. Både i 1761 og i 1763 optræder han som fadder i Rudkøbing kirkebog.

På dette tidspunkt har han lært sin tilkommende kone at kende, og den 3. aug. 1764 "*blev Farver Mons. Stephan Hansen Kragh efter kgl. Dispensation af Hr. Hiort viet til Jomfru Karen Jørgensdatter Rødbye*".

Samme år d. 18/12 skødede Urban Madsen Graae, nu køb- og handelsmand til "*høragtbar og velfornemme Sr. Stephan Hansen Kragh, priv. Farver*" en ejendom på torvet (nu nr. 4) bestående af forhus på 13 fag, sidehus på 11 fag til farveri og bagest på grunden et tværhus på 12 fag til stald og lade, alle i bindingsværk og teglhængte. Købesummen var 700 rdl.

Torvet Nr. 4.
Nedrevet ca. 1890.

↑ Farvergården til venstre i billedet.

Farveriet gik ikke alt for godt, og det var nok ikke uden grund, at han i 1771 "*blev tilholdet forderligst at istandsætte sin Gaard, der efter Brandforordningen ei maa forfalde*". Ti år efter blev hans gård på torvet ifølge "Dom og Indførsel" i rådstueprotokollen stillet til offentlig auktion og købt af en Hans Kiær, og Kragh købte derefter et 5-fags bindingsværkshus i Brogade (nu nr. 23).

Stephan Kragh fik efterhånden mange offentlige tillidshverv, så han må alligevel have været en respekteret mand trods den økonomiske nedtur. I 1770 nævnes han som overkæmner, og i 1772 som "Taxere-Borger". Fra 1/1 1777 var han accisebetjent og eligeret borger og fra 1778 endog formand for byens eligerede borgere (en slags rådgivende forsamling især i skatteligningssager). Han var også brofoged (havnefoged) gennem en lang årrække, valgt dertil som til de andre hverv for et år ad gangen. F.eks. kan man i rådstueprotokollen fra

1781 læse: "Til Accisebetjent og Brofoged udmeldes [...] Farver Kragh, der hidtil har opført sig saaledes, at ingen Klage over ham er indløbet, og altsaa ingen Anledning haves til ham at dimittere."

Disse hverv gav dog ikke de store indtægter. Chr. Kiilsgaard skriver i sin bog "Rudkøbings Havnehistorie", hvorfra ovenstående er taget, at Kragh i 1799 fik 50 rdl. årlig for at være brofoged, men der har vel også været visse sportler knyttet til stillingen. I samme bog er det meste af brofogedens instruks fra 1799 også trykt:

"§1. Bro- og Havnefogeden skal oppebære de Bropenge, som ved kgl. Bevilling af 5. Sept. 1776 og senere af 9. Nov. 1796, dens 3die og 4de Post er tillagt Rudkøbings Skibsbro af Passagerer, Kreaturer, Vogne og Baade, som ikke til Læsters Drægtighed er ansat.

§4. Regnskab herover skal maanedlig afleveres til Havnekommissionen.

§6. Han skal have Opsigt og holde Orden saavel paa Broen som ved Havne- og Opmudringsvæsenet og skal til den Ende holde sig til Broanordningen for Rudkøbing Købstad af 1. Febr. 1779 nøie efterrettelig.

§8. Han skal føre nøie Tilsyn med Bolværket, om det trænger til Istandsættelse."

Noget fik Kragh også for at være accisebetjent, og en tid fik han 8 rdl. årligt for at opkræve "Extra-Skatten". - Derimod fik han ikke noget for at være sergent i borgervæbningen, hvad han også var.

Ved folketællingen i 1787 (Danmarks første almindelige) boede han i Brogade 23 med kone og fire børn. Egentlig var det to små huse, for først havde han købt det østre på 5 fag forhus og 4 fag baghus, der blev ombygget til farveri. Siden købte han halvdelen af den vestre ejendom og fik så i alt 11 fag forhus.

Her døde Karen Jørgensdatter Rødbye, 44 år gl., d. 3. jan 1789. Ved skiftet efter hende ses det, at hun, foruden enkemanden Stephan Hansen Kragh, efterlod sig 2 sønner, Jørgen og Hans, og 2 døtre, Armgodt Margrethe Sophie og Anne Christiane. Boets gæld oversteg aktiverne, men farver Kragh arbejdede sig de følgende år ud af gælden, hvilket ses af skiftet efter hans død.

Den 18. jan. 1792 giftede han sig igen. Bruden hed

13 Anne Hansdatter.

og ifølge kgl. bev. blev de viet i hjemmet. Forlovere var Kraghs ven, kirkeværge Peder Hansen og Chr. Joh. Olsen. Om Anne Hansdatters oprindelse er der ikke fundet noget endnu. Dog siges det i skiftet efter hendes mand, at en broder til hende, der ikke nævnes ved navn desværre, boende i Torpe i Skrøbelev sogn, skylder 25 rdl., så sandsynligvis stammer hun derfra.

Det blev Stephan Kragh og hans anden kone, der blev forældre til styrmand Peder Hansen Kragh, de fire Ribbjerg-søskendes morfader. Ved nytårstide 1807 blev Stephan Kraghs helbred ringe, og d. 21/2 blev der givet kgl. bev. til at sidde i uskiftet bo for længstlevende ægtefælle. Nogle måneder efter d. 23. maj 1807 døde Stephan Hansen Kragh, næsten 70 år gl.

I 1811 lod Anne Kragh foretage samfrændeskifte mellem sig og sønnen Peder Hansen Kragh og hendes afd. mands datterdatter Karen Kragh Olesdatter. Hendes lavværge ved skiftet, som hun begrundede med ønsket om "at leve mere indskrænket", var transportforvalter Jesper Hansen Fanøe fra Vemmenæs. Hun udtog lidt bohavet til sig selv vurderet til 255 rdl., nemlig en seng med sengetøj, en kakkelovn, spisestue med skænk og et stueur samt noget køkkengrej. Sønnen fik noget sølvtøj, sengetøj og et egechatol, i alt for 39 rdl. og datterdatteren fik ligeledes noget sølvtøj, sengetøj og en dragkiste, i alt for 29 rdl.

To auktioner over resten af bohavet gav et overskud på 3752 rdl., hvoraf Anne Kragh fik kontant 1621 rdl., Peder Hansen Kragh kontant 1211 rdl. og Karen Kragh Olesdatter 595 rdl. - Om de fik nogen særlig fornøjelse af disse penge er nok et spørgsmål, når man husker på den rasende inflation, der var dengang på grund af krigen mod England og kun så kort tid før landets fallit i 1813.

Den 24. marts 1830 døde Anne Hansdatter Kragh, 69 år gl.

I Stephan Hansen Kraghs ægteskab med Karen Jørgensdatter Rødbye var der følgende børn, der blev voksne:

A. Jørgen Kragh, f. i Rudkøbing 1766, d. i Kerteminde 1815. Var skipper med søpatent fra 1788. Gift 1798 i Ærøskøbing med Anne Marie Pedersdatter, enke efter Anders Hansen Normann. Boede 1802-1809 i Brogade i Rudkøbing, derefter bosat i Kerteminde.

Ingen efterkommere.

B. Hans Kragh, f. i Rudkøbing 1774, d. ugift før 1806 (sandsynligvis på havet). Søpatent 1793, 1801 koffardistyrmand og 1802 skipper.

C. Armgodt Margrethe Sophie Kragh, f. i Rudkøbing 1776, d. s.st. 1806. Gift 1804 med færgekarl Ole Hansen Conradt, f. i Rudkøbing 1780, d. s.st. 1851 som bådfører. Han blev gift 2. g. 1808 med Ane Marie Hansdatter, d. 1858, 77 år gl. I første ægteskab var datteren Karen Kragh Olesdatter, der i 1829 blev g.m. Morten Christian Nielsen Løve.

D. Anne Christiane Kragh, f. i Rudkøbing 1781, d. s.st. 1806. Var ugift.

I ægteskabet med Anne Hansdatter var sønnen

E. Peder Hansen Kragh, der blev gift med Fransine Christine Kleinsorg (se kap. 6).

Oldeforældre fortsat:

**Mormoder Fransine Christine Kleinsorgs forældre:
Martin Kleinsorg og Elisabeth Christensdatter.**

På væggen i mange hjem hos efterkommere af de fire Ribbjerg-søskende hænger der en kopi af et gammel silhouetbillede fra Rudkøbing. Det forestiller skræddermester Martin Kleinsorg med kone og børn og - ikke at forglemme - familiens lille puddelhund.

Billedet er fra ca. 1815 og er sandsynligvis klippet af den kendte silhouettør Franz Liborius Schmitz fra Bonn, der netop på den tid rejste rundt i den danske provins og klippede "bedsteborgerfamilier".

Originalen ejes i dag (1993) af forfatteren Klaus Ribbjerg, som via sin fader, overlærer Thorvald Ribbjerg, har den fra sin farmoder, Johanne Petersen, f. Ribbjerg, som igen havde fået den af sin moders kusine i Marstal, Anine Hermansen f. Christensen. Hun igen var datter af Juliane Kleinsorg, datter af skræddermesteren, og hun, der ikke selv er med på billedet, kan meget vel have fået silhouetten i bryllupsgave 1816, da hun blev gift med en marstaller-sømand og fik sit hjem på Ærø. - Så havde hun jo sine forældre og søskende for øje hver dag.

I sin bog "Fædrelandssange" har Klaus Ribbjerg et digt om silhouetbilledet, hvor han lader den lille Klaus fabulere over, hvem dog de forskellige personer kan være. Måske har han også spekuleret over hvordan f.eks. skrædderen "rigtig" har set ud. Nu var han jo bare en skygge.

Rudkøbing/Silhouet

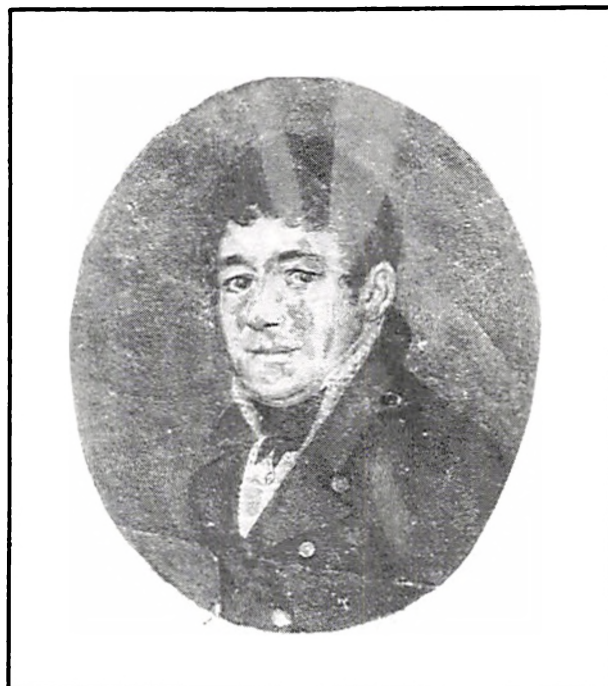
Det er oldefar med piben
nej, det er sandlig oldefar
den lille dreng til højre
og der er Bine og hunden
og se svalerne!
Manden i stolen er tip tip
og moster Maries grandonkel
holder en buket gladiolus i hånden.
Eller måske er det en anden
blomst
hvordan se det i en silhouet?
Bagved møllerne og byen
over alles hoder svaler
svaler mod det blå
op over bakken.
Det er min familie.
Hvorfor er der hul i rammen, far
alle de der små?
Det er orm, mit barn
eller det man kalder
patina.

Klaus Rifbjergs digt.

Familien Kleinsorg.

Og så en dag sker der et lille mirakel. På museet i Ærøskøbing skulle der ryddes op på loftet, og "oppe under hellefaget fandt man en pakke med gammelt tøj og blandt kjoler, kapper og "kastklude" lå en lille skrøbelig papæske 10 x 13 cm. På den var der med gammeldags bogstaver skrevet Martin Kleinsorg.

Martin Kleinsorg.

Inde i æsken lå der en miniature-akvarel 6 x 7 cm forestillende et brystbillede af en velklædt mand, tillige en mand med et par kloge øjne, og det var vist disse øjne, der fængede mest i det lille billede". Sådan skriver nu afd. forfatter Tove Kjærboe i en artikel om fundet i "Fynske Årbøger" 1975. Hun var en slags leder af museet i Ærøskøbing og var med til at gøre fundet.

Akvarellen er malet 1818 af Jørgen Henrik Wind, præstesøn fra Simmerbølle, der, skønt han døde ung, nåede at male mange fine miniaturebilleder, bl.a. flere af grevefamilien på Tranekær Slot.

Martin Kleinsorg var kaptajn i Rudkøbing Borgervæbning og har måske som sådan haft kontakt med grev Ahlefeldt, der var generalmajor for Landeværnet på Langeland. Tove Kjærboe skriver videre: "Wind havde malet generalen, hvorfor så ikke kaptajnen?". - Men nu kan altså vi, skræddermesterens efterkommere, se ham ind i øjnene og skal ikke bare nøjes med et skyggebillede.

14. Martin Christopher Kleynsorger

(sådan skrives i kirkebogen, men som voksen kaldte han sig altid Kleinsorg) blev døbt 19/10 1773 i Fodslette Kirke på Langeland. Han var søn af sergeant Frantz Johann Kleynsorger og hustru Juliane Sophie f. Thrane, og han blev båret til dåben af provst Thranes "Kæreste". Fadderne var: Hr. Capitain Johann Christopher Kragenskiold, Sr. N. Hiortelund, Jomf. Berdt og Niels Gregersens hustru.

Tidligt mistede han sin fader, og moderen giftede sig igen med husmand og snedker Rasmus Kruise.

I 1788 blev Martin Kleinsorg konfirmeret og var da allerede kommet i skrædderlære. Måske var det i Humble, for det er her, vi møder ham næste gang i en kirkebog: "Viet 4. Okt. 1796 i Humble Kirke Ungkarl Mesterskrædder Martin Christopher Kleinsorg af Havbølle [hvor moderen med mand boede] og Pige Elisabeth Christensdatter i Humble Præstegaard."

Og hvor var hun så fra - konen med spinderokken på silhouetbilledet?

15 Elisabeth Marie Christensdatter

var fra Rudkøbing. Hun var datter af murermester Christen Jørgensen og hustru Birthe Marie Jørgensdatter, og hun blev døbt 24/1 1766. Rasmus Pedersens hustru bar hende, og fadderne var bl.a. Jørgen Degn og Peder Basballe.

Også Elisabeth Christensdatter mistede tidligt sin fader og har måttet ud at tjene som ganske ung. Og da hun lærte Martin Kleinsorg at kende, tjente hun i præstegården i Humble, som det ses ovenfor.

Det unge par flyttede til Rudkøbing, hvor Kleinsorg fik borgerskab 10/1 1797. De fik deres hjem i Brogade 37b (nu nr. 14), hvor der siden 1925 har været et katolsk kapel oprettet af Peter Schindler⁷. Men i 1797 var det et bindingsværkshus på 6 fag til gaden og med bagbygning på 3 fag. 1802 lod Kleinsorg huset få facade i grundmur, og samtidig kom der to tagkviste på.

⁷ Katolsk præst i Rudkøbing 1925-28. Forfatter af mange, især religiøse, bøger.

Kleinsorgs hus til højre i billedet.

Ved folketællingen i 1801 er der kommet to børn til, og familien har tre læredrenge boende plus en tjenestepige, så det ser ud til, at Martin Kleinsorg klarer sig fint som skræddermester.

Han kom ind i Rudkøbing Borgervæbning, og i 1801 var han adjutant ved 1. afd. af den. Denne afdeling skulle sørge for "at holde god skik og orden i byen ved ildsvåde, tumult og uorden". Hans uniform var særdeles farvestrålende: Blå skjorte med rød krave og gule knapper, hvid vest, blå pantalons (bukser), rund hat med blå kokarde med rød roset og dertil halvstøvler, og senere, da han blev officer, skulle han bære sabel og hat med fjerbusk.

I 1807 var Kleinsorg som premierløjtnant meget vred på 5 borgere, der udeblev fra en exercits, hvortil han i anledning af kongens forventede ankomst til byen havde tilsagt dem "som Følge af den Pligt, der paaligger Borgerne at bevise deres allerunderdaniste Hengivenhed for allerhøjtbemeldte Landets Fader [...]". I jan. 1823 blev han borgerkaptajn. Først ville han kun overtage stillingen, hvis den blev lønnet, men lod sig til sidst overtale "for at Byen kunde skaanes for den Udgift" (se "Årsskrift for Svendborg Amt", 1915).

Hans og Elisabeth Christensdatters ægteskab var ikke alt for godt. Hun var 7 år ældre end han, og det var måske grunden. De indledte separationsforhandlinger, og i 1832 fik de bevilling til "at leve separeret i henseende til bord og seng".

Elisabeth Christensdatter flyttede til Marstal til datteren Juliane Sophie og dennes mand, og hos dem døde hun 17/5 1848.

Ved folketællingen 1834 har Kleinsorg en svend boende og så en husholderske, Caroline Poulsen, en 43 årig enke. Det var også omkring denne tid, han havde sin lille datterdatter, Marthe Antonette Kragh, boende, og hun kom til at stå ham meget nær. Det ses af det lange brev - i tidens stil - han i et skolestilehæfte skrev til hende d. 1. jan. 1838. Han følte sig gammel og svag og ville gerne give hende nogle gode råd, inden han døde.

"Nogle følsomme Tanker som opstod i mit Hjerte paa Aarets første Dag - 1838 - om dig kjære Marthe Antonette Kragh, og som jeg her vil meddele dig som et velment Hjertens Nyt Aars Ønske, og beder at du vil modtage det med Paaskjønnelse, da det udgaar som et velment Ønske for din Fremtids Vel.

Jeg ved der nærmer sig snart en Tid for dig, at du skal vandre og forlade din fæderne Bolig, og skal vandre til et fremmet Sted, og der skal tjene for dit Brød og kommer til dem, som er dig nu udbekjendt.

Men derfor maae du ikke være frygtsom eller ængstelig, thi dette gjøres til dit eget sande Vel og Beste, for at du derved kan lære og see mere, end du hidentil her har kunnet lære og seet.

Jeg ved nok, og har alt forestillet mig, at naar Afskedstimen kommer, at du skal sige dine gode Forældre, Søkende og andre af dine Venner Farvel, at dit unge Hjerte vil føle meget Vemod.

Ja, jeg erindrer mig i dette Øieblik selv, da jeg i mit 12^e Aar maatte forlade mit fæderne Hjem, hvor smertefuld det var for mig at sige min gamle svagelige og fattige Moder og Søkende Farvel og skulde vandre hen til samme Bye, som nu er bestemt for dig, og hvor jeg ikke havde et eneste Menneske jeg kjendte eller kunne henty til i min Fattigdom og Kummer, men var som om jeg reent var forladt af Værden som en eenlig Fugl paa Taget. - Men see Kjære Marthe jeg overstod den kummerfulde Tid af min Lære efter 6 Aars Forløb og blev derved et dueligt Menneske i Kundskaber, og vandrede dermed Hjem med disse gode Gaver til mit fæderne Hjem, og Gud ske Tak, jeg har io derved hidentil fortjent mit Brød. - Men vad de sidste leve Dage vil blive for mig i min høie Alderdom det staar i Guds Haand, og dermed skal jeg være tilfreds.

See nu her kjære Marthe, har jeg afskildret dig lidet af mit Levnedsløb i den unge Alder jeg den Gang var i, og paaskjøn hvilken udlige Forskiel imellem dig og mig, og som er dig til en stor Beroligelse, thi den Alder du nu er udi, har din Forstand og Fatte Evne udviklet sig mere og faaet en lang bedre Opdragelse ind jeg den Gang hafde.

Og din Moder har io nu ved andre gode Menneskers Medvirking bragt det dertil at der er draget Omsorg, at du kommer til gode og honnette Folk i Condition samt at derhos er sørget for at faae nogen Veninder som du kan henvende dig til, naar Leilighed skjænkes dig af dine Foresatte til Fornøielse, og disse gode Mennesker er jeg overbevist om vil ikke villede dig, men vejlede dig til dit Gavn og Beste. -

Thi da de i deres Ungdom blev Fader- og Moder løse, da tog jeg mig af deres Sag og har siden rygtet mit Kalds Pligter imod dem bestandig saa godt som jeg har kunnet, og derved stoler jeg nu på dem ved Gjengældelse imod dig med gode Raad og Vejledning, som du inu ikke kjender til. -

Nu vil jeg fravende mig fra dette og henvende mig til en anden Gjenstand for dig kjære Marthe, som fornemmelig beroer paa din hele Fremtids Vel og Lykke og det er nogle gode Raad og Advarsler, som jeg her vil udvikle for dig. -

Thi du ved at jeg tog dig til mig i den unge Alder, skjønt det varede kuns kort, men har siden den Tid elsket og øndet dig formedelst din gode Opførsel og fromme Sind - og maaske jeg ikke seer den kommende Dag, da vi skal skilles fra hinanden -- Jeg er nu bleven gammel og afkræftes dagligen mere og mere og føler med mig selv at min Tid kan ikke vare længe føren jeg bliver nedsat i Gravens tause Boelig.

Dette er Aarsagen hertil, hvorfor jeg kjære Marthe, her paa Papiret vil tale med dig, da jeg er i den Tilstand, at jeg kan skrive dig det - thi med Tungen kan jeg ikke, ney mit Hjerte er alt for blødt og følsom dertil - derfor beder jeg dig inderligen, modtag disse mine Raad og Advarsler med Efter Tanke. - Jeg vil udvikle dem for dig saa godt som jeg kan efter min Fornuft og Fatte Evne --- og det vil vist aldrig komme til at fortryde dig i Fremtiden.

Thi jeg sidder her med inderlig Deltagelse og nedbeder over dig kjære Pige Guds velsignelse, at du vil i Kjærlighed høre mine velmeente Raad og Advarsler, og jeg har den Tillid til din og min Gud at Han vil velsigne dem.

Mit første Raad og Formaning er dette: vis dig nu føielig og velvillig imod dem, i vis Brød du snart skal tiltræde og vær agtpaagiven med vad der kan blive dig foresat, og udfør det med Udfortrødenhed, men gjør det med Lyst og Beredvillighed og derhos vær troe og redelig i alt

vad der bliver dig anbetret, og tillige vær hurtig i din Gang, naar du skal gaae Ærender i Byen, og ikke opholde dig hos dem, som du skal rygte dit Ærende hos, ey heller opholde dig paa Gaden og holde Samtaler med Bekjenterne, hvorved Tiden gaae bort og du derved skal tage imod Irettesættelse og frastøde dig deres Tillid og Agtelse derved, men vær som sagt hurtig i dine Forretninger og ikke være sløv og seendrægtig, thi det bliver betragtet som en Dyd - men derimod den raske Stræbsomhed, som en stor Dyd og du vil derved høste stoer Nøtte og Gavn deraf og vil blive agtet og elsket af dine Foresatte og af andre Mennesker. - Jeg har nu her kjære Marthe kuns korteligen forestillet dig disse Pligtens Opfyldelse.

Nu vil jeg indlade mig i Samtale med dig om Religionen for dens Nøtte og Gavnlighed her i Livet, naar den bliver vel anvendt og for din ud Dødelige Aand. - Jeg vil først bringe dig tilbage i Erindring om din høitidelige Confirmations Dag, O kjære Barn glemmer aldrig den, men tænk ofte derpaa med stadig og fornuftig Efter Tanke, at det maae erindre dig om vad din gode trofaste Religionslærer foreholdt dig og dine med Confirmantere, O hvilke saliggørende Kundskaber for dit Hjerte og din udødelige Aands fremme her i Live.

O glemmer, glemmer aldrig disse gode Raad og Advarsler som han saa fornuftig udviklede for din Fremtids Vel men hav det stadigt i dine Tanker og Hukommelse og at den gode Sæd som han udstrøtte maae rodfæste sig i din Siæl og bære velsignede Frugter, O led din efter Tanke ofte ind i dette aandelige og guddommelige, og forglem aldrig dette, men erindrer dig at du aflagde dette hellige Løfte paa at du troeligen ville opfylde det og gav din Haand derpaa. Tanken er flygtig og Kjødets er skrøbelig siger Skriften. Men vi skal vaage derover, og gjør dette. -

Og hvor du kommer hen i Værden, og hvorledes din Skjæbne skal blive, saa glemmer aldrig dit Fædre hjem og aldrig dine trofaste, gode Forældre som med saa megen Omsorg og kjærlig Haand har ledt dig frem paa Livets første Bane til den Fuldkommenhed som du nu har opnaaet ved deres gode Omsorg for din Fremtids Vel, og beløn dem nu derfor ved et velanvendt Liv og Levnet, at de kan glæde sig derved i deres Alderdoms Dage.

Frygter Gud og glem aldrig, at han allevegne seer dig, er hos dig hvor du end er, kjender dine Tanker langt fra og er Vidne til alle dine Gjerninger.

Frygter Gud og gjør aldrig noget der kan være Ham imod, hvad du tænker og gjør, det tænker og gjør du af Kjærlighed til Ham.

Bevar dit Hjerte rent og skyldfri, fremfor alt hvad der maae bevares. Thi af et rent Hjerte udgaaer Livet. Vogter dig for søndige Tanker, for

søndig Lyst, undertrykker den straks, at den ikke ved given Leilighed skal udbryde i Gjerning.

Helliger din Sjæl ved rene og fromme Tanker, og bevar din Uskyldighed. Den er din Sjæls dyrebareste Skat, din beste Prydelse, din Livs Kilde her og hisset, naar den er tabt, hvad er saa Sundhed og Skjønhed, Rigdom og Kundskab? Hvad har du da tilbage, som kan behage gode Mennesker, kan behage Gud? Er den tabt: Hvorledes vil den faaes tilbage? Hvorfra vil du tage Sjælefred, og hvorledes vil du rolig se Fremtiden i Møde?

Vil du bevare din Uskyldighed, da vær aarvaagen paa dig selv, frygt Gud og vær ydmyg af Hjertet.

O kjære Pige naar jeg tænker mig den Verden, i hvilken du snart skal vandre udi, tænker paa de Farer og Fristelser, der kan møde din Dyd, da ængstes jeg stundom med faderlig Frygt, og jeg beder til min Gud, at han vil beskyærme dig.

Der vil møde dig Mennesker, som vil tale venlig til dig, bestorme dit Hjerte med mange Løfter, som under Venskabs Maske vil stræbe at indsnige sig i din Fortrolighed, søge at søvndøsse din Samvittighed, og svække hos dig hver Frygt for den alvidende Gud. Er det først lykkes dem, at fratage dig dette hellige der skulde beskyærme dit Hjerte, da vil de føre dig fra mindre Feyl til de større, og gjøre delagtig i deres Synd. Og disse Forførere ere værre end aabenbare Forbrydere, thi de ere som Skriften siger: de ere klædte i Faare Klæder men indvortes ere de glubende Ulve, ikke paa deres venlige Ord, ikke paa deres skjønne Løfter, men paa deres Gjerninger skulde du kjende dem. Skyer dem og væbner dig med Bøn og Guds frygt og Herrens Ord, og det vil gaae dig, som det gik Jesus i Ørken:

Forføreren vil vige tilbage.

O kjære Marthe. Der er saa mangen en god og velopdragen Pige som er bleven forført ved saadanne slette Mennesker, og længe, længe begræde, at de deltog i deres Selskab, og at een ulykkelig Time berete for dem en sørgelig og en kummerfuld Skjæbne.

O hvor mangen er der ikke gaaet til Fortvivlelse og bragt sig forsætlig af Dage for at undgaae Skam og Skiændsel. -

Og hvor mangen er der ikke som har bragt det til større Yderlighed, at Lovens Straf har dømt dem til at maatte vandre i deres blomstrende Alder i Tugthuset og der henslide deres Tid i Kummer og Elendighed i alle deres leve Dage.

*O hvilke ulykkelige Skabninger og O hvilke ulykkelige Forældre i vis
Lod det er faldet i.*

*Naar du haver anvendt din Ungdom vel, naar ingen forsættlig Sønd
nager paa dit Hjerte, naar du bringer med dig over i den høiere Alder
et ufordærvet Legeme, et hæderlig Rygte, Lyst til Flid og Tarvelighed,
en lærvillig og dannet Aand, og fremfor alt et fromt og godfrygtig Sind
- da frygter jeg ikke for din Skjæbne.*

*Da haver du et Udstyr, bedre end Guld og bedre end Verdens
forgængelige Herligheder. -*

*Og den Gud, som der har seet dig i dine Ungdoms Dage med
Velbehag - Han vil være med dig, vil i Ve og Vel, i Sorg og Glæde
staae dig bie og give dig sin Fred.*

*Ja, kjære Pige, jeg skuer inu længere ud i din Fremtid, og det er
trængt for mit Hjerte end nu at hilse og ledsage dig paa din Bane med
et kjærligt og venligt Raad.*

*Maaske efter din Guds alvise Styrelse den Time vil komme, da du
indtræder i ægteskabelig Forbindelse. -*

*Det er en hellig Time,
det er et vigtigt Skridt.*

*Thi paa din ægteskabelige Forbindelse beroer og for en stor Deel din
Fremtids Vel, og derfor har Salomon med saa megen Sandhed sagt:
Den som faaer en god Hustru, han faaer en god Ting og annammer
af Herren en Velbehagelighed.*

*Og vil du leve lykkelig i din Ægtestand da lev i din Ungdom Dyden
tro. Vær from, og væn dig tidligen til de Dyder, der under Guds
naadige Velsignelse sikkre en lykkelig Fremtid, til Nøisomhed, Flid,
Tarvelighed, Sagtmodighed og Guds frygt.*

*Vær kysk i Sind og Tale, vær sædelig i hele din Opførsel. Skyer
endhver Udsvævelse og bevar et rent og uskyldigt, et elskende Hjerte.
Skat Dyden høiere end alt, hvad Verden kan give og tage, skat den i
dit eget fromme Hjerte, at du kan lære at skatte den hos andre.*

*O kjære Marthe, gjennemlæs disse mine Formaninger ofte med den
Deltagelse, den Kjærlighed, hvormed de ere nedskrevne. Læg dem
paa Hjerte, og glemmer dem ikke, men bevar dem i dit fromme Hjerte
til Erindring af mig, som mener det saa godt for dig, og vil nu dermed
slutte med at ønske til min Gud for dig:*

*O, Herre tag hinde i din Varetægt,
beskjærm hinde fra ald Fare:
at hindes Vandel bliver saa,
at det maae Dig behage:
og naar hindes Dages Tal er endt henede,
tag hinde saa til Dig udi Dit Himmerige.*

Rudkjøbing d. 1re Januar 1838

*Henlevende til Døden din
oprigtige Bestefader*

M: Kleinsorg."

Martin Kleinsorgs bange anelser om sin snarlige død kom næsten til at slå til. Små to år efter, d. 30/11 1839, døde han og blev begravet d. 5/12 - med ringning af alle kirkeklokker. Han blev 66 år gl.

Der findes et ret stort skifte efter ham, og der kan man læse, at han det sidste år af sit liv boede hos skræddermester Kroghs enke.

Hans bohaves var ret stort. I dagligstuen havde han bl.a. et egechatol med opsats, et egemalet topsengested med dundyne, et stueur i kasse, spejl i gulddramme, egebord, 3 skilderier og m.m. I sovekammeret havde han en seng, et stort oliemalet skilderi i forgyldt ramme, forskelligt tøj, en sabel med gehæng. I køkkenet var der meget køkkengrej. På loftet mere køkkengrej, bl.a. en stor kobberkedel.

Ved en følgende skifteforretning blev chatollet åbnet, og deri var forskellige små guld- og sølvgenstande, bl.a. hans urkæde med signet, som var ret spændende: to vildmænd bærende på et skjold med navnet og derover en kongekrone. Endvidere var der mange af de ting, som hører et skrædderværksted til, som knapper i alle størrelser. I skufferne forneden lå mange forskellige beklædningsgenstande, men også prospekter af Nyborg og Marstal. Endvidere pressejern og sakse i flere størrelser og mange andre ting. I nederste skuffe mærkeligt nok også en gammel kaffemølle.

Tredje skiftesamling afholdtes i hans hus i Brogade, som Kleinsorg havde lejet ud til overbetjent Terp. Huset blev vurderet til 700 rdl. Her var der på loftet opmagasineret en del bohaves, bl.a. 16 forskellige stole og flere borde.

Der var nogle store fordringer i boet, bl.a. enken Caroline Kroghs panteobligation på 100 rdl. af 10/4 1835, og gårdmændene Erik og Jeppe Jacobsens panteobligation på 400 rdl. af 10/12 1823 og en på

250 rdl. af 23/12 1834. De to sidste blev klaret ved, at blokkedrejer Eriksen købte Kleinsorgs hus for 650 rdl. Bohavet blev solgt på auktion for 310 rdl., og i alt blev boets indtægter på 985 rdl. Men udgifterne beløb sig til mere end det, og flere kreditorer måtte gå med uforrettet sag.

Der blev intet at arve efter skræddermester Martin Kleinsorg.

I hans og Elisabeth Christensdatters ægteskab var der 4 børn, der blev voksne:

A. Juliane Sophie Kleinsorg født i Rudkøbing 1799, død i Marstal 1864. Ved hendes konfirmation i 1814, hvor hun får karakteren "Meget God", oplyses det, at hun har haft "de naturlige kopper".

Kun to år efter i 1816 blev hun gift med den 28 årige skipper fra Marstal, Christen Hansen Christensen, født der 1788 og død s.st. 1866, søn af Hans Hansen Christensen og Anna Rasmusdatter.

En måned efter vielsen i hjemmet nedkom Juliane Kleinsorg med en søn. Ægteparret tog til Marstal og fik bolig i Sølvgade. De fik en stor børneflokk og har mange efterkommere.

B. Fransine Christine Kleinsorg (selv underskrev hun sig Frantzine Kleinsorg). Født år 1800 i Rudkøbing og død s.st. 1862. Hun blev som tidligere fortalt gift med styrmand Peder Hansen Kragh og blev altså mormoder til de fire Rifbjergsøskende.

C. Frands Johan Kleinsorg født i Rudkøbing 1803, død i Næstved 1835. Han blev udlært som skrædder, flyttede til Marstal, hvor han blev skræddermester 1829. Han var gift med Marie Cathrine Larsdatter Lange fra Svendborg, født der 1801, datter af skræddermester Lars Pedersen og Johanne Hansdatter.

Frands og Marie Kleinsorg havde fire børn. Blandt dem sønnen Martin Christopher Kleinsorg (1831-1878), broderihandler i Næstved og gift med Esther Goldschmidt (1824-1901), søster til forfatteren Meir Aron Goldschmidt.

Frands Kleinsorgs enke kom til at sidde i uskiftet bo og drev forretningen videre ved hjælp af skræddersvendene Jens Bahnson og Niels Nielsen.

Der er efterkommere.

D. Marie Kirstine Kleinsorg, født i Rudkøbing 1805. Som voksen rejste hun til København og bor i 1835 i Vingårdsstræde 142 og er ugift. Det er herfra, at hun d. 11. marts s. år sender, hvad man vel nærmest må kalde et "stikkerbrev" til geheimestatsminister Stemann, hvori hun anmelder, at "*en bekendt af mig har i dette Øieblik fortalt mig at en Del*

Mennesker skal være i Oprør for at vilde i Aften fornærme Deres Excellence [...]", og hun beder ham tage affære. (P.C. Stemann var den danske enevældes førende minister i dens sidste 21 år og hovedmand i kampen mod den voksende liberalisme).

I jan. 1836 blev Marie Kleinsorg ifølge Helligåndskirkens kirkebog viet "i huset" til den fraskilte 35 årige fuldmægtig Jørgen Petersen. Deres videre skæbne er ukendt.

9. kapitel

Oldeforældrenes forfædre: Rasmus Andersens forfædre (Se tavle 2).

Som tidligere fortalt var fæstebonde Rasmus Andersen i Rifbjerg søn af

16. Anders Nielsen Smed

Han boede i Kirke Skrøbelev ved Rudkøbing og blev født der 1705. Han var 1. gang i 1729 blevet gift med Gjertrud Pedersdatter Pelle, og om hendes findes der i Lützens bog om Langeland en ret kuriøs beretning:

"Der var dengang afgift [konsumtion] på varer, der indførtes gennem en bys porte og således også i Rudkøbing. Opkrævningen var o. 1740 bortforpagtet til en prokurator ved navn Frants Illum, og han kom en dag i karambolage med Gjertrud Pedersdatter, da hun sammen med sin tjenestepige kom ind ad Østerport med en skp. rug, som de angav for konsumptionsbetjenten i porten. Men Illum gik efter dem ind i et hus i Ramsherred og ville se efter, om hun ikke havde mere, skønt altså hans "posekigger" allerede havde gjort det.

Gjertrud Anders Smeds brugte mund, og han puffede hende til sidst ud. Og derfor stævnedes hun ham et halvt år efter og gav ham skylden for, at hun var nedkommet for tidlig med tvillinger. Hun kaldte sit anklageskrift for

"En Opteinelse paa Illums Adfærd mod mig udi Rudkøbing ved Mortensdagstider Anno 1743".

Tvillingerne blev rigtignok først født anden fredag i fasten 1744, men det var alligevel hans skyld, at de døde spæde. Greven på Tranekær, under hvem hun hørte, og som hun gang på gang klagede til, ville ikke have noget med sagen at gøre og ønskede den behandlet som offentlig sag "for at undgaae al Suspicion af Passion og Rancune imod disse ubesindige og forbittrede Mennesker." Men hans forvalter måtte dog alligevel føre den for hende ved bytinget, som frikendte Illum og gav hende en mulkt på 1 rdl. til justitskassen."

Gjertrud Pedersdatter Pelle døde i 1747, beg. 11/4, 42 år gl. Skiftet efter hende viser, at fæstegården har været en af de større gårde med god besætning og stort indbo. Vurderingen lød på 205 rdl.

Tavle 2

32 Niels Hansen, fæstebonde i Kirke Skrøbelev	33 Johanne Mortensdatter	34 Rasmus Lauritsen, fæstebonde i Skrøbelev	35 Johanne Rasmusdatter
16 Anders Nielsen Smed, fæstebonde og smed i Kirke Skrøbelev (1705-1775)		17 Johanne Rasmusdatter (1714-1794)	
8 Rasmus Andersen, fæstebonde i Rifbjerg (1753-1814)			

Anders Smed giftede sig igen samme år med pigen

17. Johanne Rasmusdatter.

Hun blev døbt i Skrøbelev Kirke 1/3 1714 og døde i Rifbjerg hos sin søn og svigerdatter 1794 og blev beg. 21/4.

I 1775 døde Anders Nielsen Smed og blev beg. 7/4, 70 år gl., og Johanne Rasmusdatter giftede sig med den meget yngre Mads Tønnesen.

Ved folketællingen i 1787 bor på fæstegården i Kirke Skrøbelev:

Mads Tønnesen, 59 år, bonde og gårdbeboer, i 1. ægteskab
Johanne Rasmusdatter, 74 år, madmoder, i 2. ægteskab

og tjenestefolkene:

Rasmus Rasmussen, 24 år, nationalsoldat
Karen Hansdatter, 17 år
Maren Jensdatter, 15 år
Morten Michelsen, 15 år.

Også Mads Tønnesen overlevede hun. Han døde 1788, og hun flyttede som ovenfor fortalt til Rifbjerg til sønnen Rasmus Andersen.

I Anders Nielsen Smeds ægteskab med Gjertrud Pedersdatter Pelle var der ifølge skiftet efter hende følgende børn:

A. Niels Andersen

(Det var ham, der var forlovningsmand for halvbroderen Rasmus, da han blev gift med Karen Peitersdatter i 1776). Han var fæstebonde i Vindeltope.

B. Peder Andersen.

C. Jens Andersen.

D. Hans Andersen.

E. Ellen Andersdatter (tvilling).

F. Maren Andersdatter (tvilling).

G. Anne Andersdatter.

I ægteskabet med Johanne Rasmusdatter var kun sønnen:

H. Rasmus Andersen i Rifbjerg.

Anders Nielsen Smed var sandsynligvis søn af

32. Niels Hansen

Han var fæstebonde i Kirke Skrøbelev og blev i 1703 gift med

33 Johanne Mortensdatter.

Og Anders Smeds anden kone, Johanne Rasmusdatter, var datter af fæstebonde i Skrøbelev

34. Rasmus Lauritsen.

Han var i 1707 blevet gift med

35. Johanne Rasmusdatter.

Hun var hans anden kone. (Som det ses, havde moder og datter samme navn).

Langeland.

10. kapitel

Oldeforældrenes forfædre fortsat: Karen Peitersdatters forfædre. (Se tavle 3).

Karen Peitersdatters forfædre kan følges meget langt tilbage, og blandt dem finder man "Langelands Gøngehøvding" fra svenskekrigenes tid, Hans Christopher Wardinghausen, der var hendes tipoldefader.

Hun var, som tidligere fortalt, datter af fæstebonde og kirkevæрге i Vindeby, Lindelse sogn,

18. Peiter (Peter) Johansen.

Han var fra Søndebro i Magleby sogn, født 1724 og døbt d. 17/5. Kun 20 år gammel blev han d. 30/4 1744 i Lindelse Kirke gift med den jævnaldrende

19. Augusta Margrethe Pedersdatter.

Hun blev født i Vindeby 1724 og døbt d. 4/2. Peiter Johansen overtog svigerforældrenes ret store fæstegård, der hørte under grevskabet Langeland. Ægteparret fik efterhånden 5 børn, men allerede i 1757, da den yngste af flokken ikke var fyldt 2 år, døde først Augusta Pedersdatter og blev beg. d. 3/3, og en måned efter hendes mand, Peiter Johansen, der blev beg. d. 9/4, begge kun 33 år gamle.

Til stede ved skiftet efter dem var på børnenes vegne "*deris Gavn og Beste at iagttage*" deres farbroder Mogens Johansen, fæstebonde og sognefoged i Søndebro, Magleby sogn - og også siden forvalter af "Brolykke", "Holmegård" og "Lykkesholm" - og deres morbroder Michel Pedersen, fæstebonde i "Lollesgård", Simmerbølle sogn. Gårdens store besætning og pæne indbo blev solgt på auktion, og der blev til hver af sønnerne godt 65 ½ rdl. og til hver af døtrene godt 32 ½ rdl.

Farbroderen, Mogens Johansen, der blev væрге for Kirstine, Marie Dorthea og Johan, tog til sig Johan. Morbroderen, Michel Pedersen, der blev væрге for Hans Friederich og Karen, tog til sig disse to, der altså flyttede til "Lollesgård". Den rige skrædder fra København, Jens Pedersen Uldrup, der var bosat i Rudkøbing, men som siden blev ejer af frigården "Borregården" i Hennemved, tog som børnenes farfaders broder til sig Kirstine. Endelig tog Niels Petersen fra Bagenkop, som børnenes fasters mand, til sig den lille Marie Dorthea.

Tavle 3

				156	Iver Kierudsen, foged for grev Ahlefeldt og fæster af ejendoms gård i Illebølle. (Ca. 1620-1684). Søn af Kierud Iversen.	
				157	Karen Heichsdatter. (1637-1715). Hun var datter af Johannes Heichsen, forpagter på "Lundsgård" ved Kerteminde.	
				158	Hans Christopher Wardinghausen, "Langelands Gøngehøvding", tolder. (1635-1695). Hans fader og bedstefader kendes (se teksten).	
				159	Maria Dorothea Nissen. (1642-1712). Hun var datter af tolder Thomas Nissen.	
74		75	76	77	78	79
Rasmus Petersen, skoleholder i Søndebro, Magleby sogn. (1658-1720).		Elsabeth Pedersdatter	Michel Hansen, fæstebonde i Herslev	Sinde Pedersdatter	Niels Iversen, ejendoms gårdejer. (1668-1744).	Augusta Margrethe Wardinghausen. (Ca. 1680-1743).
36 Johan Petersen, sognefoged i Magleby (ca. 1680-1742)	37 Kirstine Rasmusdatter (1693-1738)		38 Peder Michelsen, fæstebonde i Vindeby (1682-1755)		39 Maria Dorothea Nielsdatter (1702-1756)	
18 Peiter (Peter) Johansen, fæstebonde i Vindeby (1724-1757)			19 Augusta Margrethe Pedersdatter (1724-1757)			
9		Karen Peitersdatter (1751-1821)				

Af et skifte efter børnenes ugifte morbroder Niels Pedersen, der døde 1761, ses det, at de alle endnu er i live, men ved skiftet 1805 efter deres morbroder, Hans Christopher Pedersen, fæstebonde i Stoense, omtales kun de 3 døtre:

A. Kirstine Peitersdatter,

født 1746. Var i 1805 gift med gdm. Christen Jacobsen i Kædeby.

B. Marie Dorthea Peitersdatter,

født 1749, død før 1805. Hun var gift med skoleholder Christen Jørgensen i Kædeby.

C. Karen Peitersdatter,

født 1751, død 1821. Det var hende, der blev gift med fæstebonde Rasmus Andersen i Rifbjerg.

Disse børns fader var altså Peiter (Peter) Johansen. Han var søn af sognefoged og kirkeværge i Søndebro, Magleby sogn,

36. Johan Petersen.

Denne var i 1708 kommet til Langeland fra Slesvig i tjeneste hos grev Carl Ahlefeldt, og i 1721 var han, der da var foged på "Knepholm" i Magleby Kirke blevet gift med en enke fra Søndebro. I kirkebogen omtales han som sognefoged.

Enken var

37. Kirstine Rasmusdatter.

Hun blev født 1693 i Søndebro, og hun døde s.st. 1738. Hun var 1. gang gift med fæstebonde, sognefoged og kirkeværge, Mogens Rasmussen, der døde tidligt på året 1721, 57 år gl. Johan Petersen giftede sig altså til en fæstegård og blev sognefoged og kirkeværge tilligemed. Den 11/10 1742 døde Johan Petersen, der da var sognefoged for både Magleby, Tryggelev og Fodslette sogne.

Han og Kirstine Rasmusdatter fik 3 børn:

A. Mogens Johansen,

født 1722 i Søndebro, død 1780 på "Borregården", en frigård i Hennemved sogn, den gård han i 1777 arvede efter sin farbroder, Jens Pedersen Uldrup - skrædderen fra København - eller rettere dennes enke, Barbara Bølch.

Han var som sin fader sognefoged og kirkeværge, og han blev en nær ven af grev Frederik Ahlefeldt, der i 1767 gjorde ham til forvalter over stamhuset Ahlefeldt, omfattende "Brolykke", "Holmegård", "Lykkesholm", "Vestergård" og øen Strynø. Samtidig blev han fritaget for afgiften af sin fæstegård. Siden arvede han så frigården i Hennemved, hvor hans efterkommere sidder endnu.

Han var 1. gang gift med Ingeborg Marie Hegelund. Efter hendes død giftede han sig med Anna Christine Rifsgaard.

B. Peiter (Peter) Johansen,

der blev gift med Augusta Margrethe Pedersdatter (se tavle 3).

C. Maren Johansen,

født 1726 i Søndebro, Magleby sogn. Hun blev gift med Niels Petersen i Bagenkop.

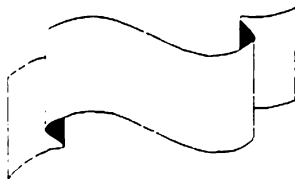
Ved skiftet efter Johan Petersen, der viser, at han sad på en stor og god fæstegård med et rigt indbo - bl.a. 3 store sølvbægre - og en stor besætning, kom det til en arvestrid mellem de 3 børn og en Johanne Nielsdatter Kølle, der havde været faderens husholderske, og som han skulle have lovet ægteskab, og at hun skulle have 20 rdl., hvis han døde forinden indgåelse af ægteskab. Sagen blev af skifteretten afgjort til hendes fordel på grund af skriftlige udtalelser fra bl.a. præsten og den forrige præsts børn, der bekræftede hendes udsagn.

Johan Petersens 3 børn arvede hver 270 rdl. Deres afdøde moder, Kirstine Rasmusdatter, hvis to brødre, Hans Rasmussen på "Brolykke" gårds gods, og Christen Rasmussen i Rudkøbing, lovede at tage sig af hendes og Johan Petersens efterladte umyndige børn, var datter af skoleholder i Søndebro

74. Rasmus Petersen.

Han døde i 1720, 62 år gl., og han var gift med

75. Elsebeth Pedersdatter.

Augusta Margrethe Pedersdatter, der døde så ung fra sine 5 børn, var datter af

38. Peder Michelsen (se tavle 3).

Han var fæstebonde i Vindeby, Lindelse sogn. Han blev født 1682 i Herslev og havde først 1701-19 fæstet halvparten af faderens gård dér. Kom så til Vindeby, hvor han giftede sig med Kirsten Christiansdatter, hvis fødegård han fæstede. Kirsten døde efter et kort ægteskab, og han giftede sig 2. gang 16/10 1720 med Maria Dorothea Nielsdatter fra Illebølle.

Efter at have overladt fæstegården i Vindeby til sin svigersøn, Peiter Johansen, overtog han 1751 efter sin svoger Iver Nielsen den ejendoms gård i Illebølle, hvor hans kone var født, men solgte allerede i 1754 ejendomsretten til grevskabet Langeland og blev fæster. Året efter i 1755 døde han i Vindeby og blev beg. d. 22/11.

Peder Michelsen var søn af gdm. i Herslev

76. Michel Hansen.

Han var gift med

77. Sine Pedersdatter.

Peder Michelsen var altså gift med

39. Maria Dorothea Nielsdatter.

Hun blev født 1702 i Illebølle og døde 1756 i Vindeby, beg. d. 30/3. Hun var datter af ejendoms gårdejer Niels Iversen og hustru Augusta Margrethe Wardinghausen.

Peder Michelsen og Maria Dorothea Nielsdatter fik mange børn, og der kendes 7:

A. Kirsten Pedersdatter,

født 1722 i Vindeby, død 1757 i Illebølle. Gift 1743 i Lindelse Kirke med gdm. Mads Jensen Have i Illebølle, født s.st. 1714.

B. Augusta Margrethe Pedersdatter,

tipoldemoder til vore fire Ribbjerg-søskende (se tavle 3).

C. Michel Pedersen,

født og død 1726.

D. Michel Pedersen,

født 1728 i Vindeby, død 1796 i "Lollesgård" i Simmerbølle. Fik fæste på gården 1753. Gift 1. gang med enkekone Kirsten Andersdatter, d. 1769. Gift 2. gang med Maren Nielsdatter, født 1749 i Magleby, død 1837 i "Lollesgård".

Michel Pedersen var en dygtig landmand og fik som den første på Langeland Det kgl. Landhusholdningsselskabs belønning i 1777. Er stamfader til slægten Lollesgaard.

E. Sindel Pedersdatter,

født i Vindeby 1730. Hun var gift med gdm. i Snøde, Niels Godtfredsen, der var født 1721 i Snøde.

F. Niels Pedersen,

født 1733 i Vindeby, død ugift i Snøde hos sin søster og svoger 1761.

G. Hans Christopher Pedersen,

født 1737 i Vindeby, død 1805 i Stoense. Var fæstebonde. Gift 1767 med Anna Margrethe Olufsdatter, født 1734 i Stoense.

H. Karen Pedersdatter,

født 1741 i Vindeby. Hun var gift med fæstebonde Jørgen Nielsen Krog i Snøde, født der 1716.

Om disse børns moder, Maria Dorothea Nielsdatters forfædre er der samlet et stort materiale af slægtsforsker Haakon Tudvad i Vanløse, hvis aner det også er, og han har beredvilligt stillet sine optegnelser til rådighed for denne slægtsbog om de fire Ribbjerg-søskende.

Lad os først se på hendes fader og hans slægt. Faderen var

78. Niels Iversen.

Han blev født 21/1 1668 i Illebølle på ejendomsgård nr. 6, og han var søn af Iver Kierudsen og Karen Heichsdatter. Niels Iversen overtog gården efter sin fader, der altså hørte til de "jordegne bønder". Disse bønder skulle kun gøre ¼ hoveri eller betale de "budpenge", der svarede dertil, sammenlignet med de almindelige fæstebønder.

Desuden var de fri for vornedskab, var altså ikke stavnsbundne, og de var også fri for tvungen "enrullering" til militærtjeneste.

Niels Iversen fæstede også gård nr. 17 i Illebølle, "Havegården", men dette fæste afstod han i 1709 til sin broder Kierud Iversen. I 1699 tilskødede Maria Dorothea Nissen, enke efter tolder Hans Christopher Wardinghausen, ejendomsgården "Guldborggård" i Illebølle til ham, som jo var hendes svigersøn, men også denne store gård afhændede han siden til broderen Kierud Iversen.

Bag "Guldborggård"'s have ligger en banke, hvor der i middelalderen har ligget en ret stor borg. Der er fundet munkesten, stumper af bronze- og kobbergenstande og skeletrester på stedet. Og man har dengang kunnet sejle helt ind til borgen.

Af herredstingbogen fremgår, at de to brødre Kierud og Niels Iversen og deres svoger, Jesper Broch, var mænd, der holdt strengt på den såkaldte markfred og på de rettigheder, de som jordegne bønder havde. Dette gjaldt også over for greven på Tranekær Slot. Men de samme tre mænd optræder også i mindre flatterende rolle i samme tingbog. I den kan man nemlig læse, at de i 1714 bliver anklaget for at terrorisere oldermænd og hele bylavet, når de havde drukket for meget brændevin. I det hele taget blev der dengang og langt ind i næste århundrede drukket utrolig meget brændevin på Langeland.

Niels Iversen var gift med

79 Augusta Margrethe Wardinghausen

Hun blev født o. 1680 i Rudkøbing som datter af den berømte kaptajnløjtnant fra svenskekrigenes tid, Hans Christopher Wardinghausen, og hun døde i Lindelse 1743, beg. d. 17/5. Ved det afholdte skifte efter hende blev den jordegne gård i Illebølle på over 14 tdr. hartkorn vurderet til 426 rdl. og løsøret til ikke mindre end 564 rdl.

Niels Iversen døde godt et halvt år efter i 1744 på sin fødselsdag d. 21/1.

Ægteparret havde 9 børn:

A. Iver Nielsen,

født 1702 i Illebølle, død s.st. 1760. Han blev 1730 gift med enken Johanne Christensdatter, født 1706 i Herslev, Lindelse sogn, død s.st. 1745. Samme år giftede Iver Nielsen sig igen. Det var med Anna Pedersdatter fra Fodslette, født 1721, død i Illebølle 1760.

Iver Nielsen havde først fæstet gård nr. 11 under grevskabet Langeland. Senere overtog han i 1743 sine forældres ejendoms gård nr. 6 i Illebølle, og den overdrog han sidenhen i 1751 til sin svoger Peder Michelsen.

B. Maria Dorothea Nielsdatter,

født 1702 i Illebølle, død 1756 i Vindeby. Gift med Peder Michelsen (se tavle 3).

C. Elisabeth Margrethe Nielsdatter.

Hun blev i 1727 gift med sin svoger (han var broder til Peder Michelsen), købmand Hans Michelsen i Rudkøbing, født i Herslev 1684, død 1729 i Rudkøbing. Samme år giftede hun sig med Hans Pedersen Friis i Stengade.

D. Hans Christopher Nielsen,

født 1708 i Illebølle, død s.st. 1726, 18 år gl.

E. Karen Nielsdatter,

født 1710 i Illebølle, død 1739 i Vindeby. Hun blev 1731 i Lindelse Kirke gift med Rasmus Nielsen Hovgaard, født 1710 i Ny Skråbelev. Han havde "Hovgaarden" i Vindeby, og her døde han 1757.

F. Friederich Nielsen Wardinghausen,

født 1712 i Illebølle. I 1743 omtales han som degn i Hammel sogn i Århus amt.

G. Peder Hansen Nielsen,

født 1714 i Illebølle. Gift 1740 i Lindelse Kirke med enken Gjertrud Mogensdatter, datter af gdm. Mogens Rasmussen og Kirsten Rasmusdatter i Søndebro, Magleby sogn. I 1740 fæstede han gård nr. 19 i Illebølle under grevskabet Langeland. 1754 afstod han fæstet og blev husmand i Vindeby, men i 1762 fæstede han igen en gård s.st.

H. Jochum Christian Nielsen,

født 1718 i Illebølle, død s.st. 1722.

I. Nicolaj Nielsen,

født 1721 i Illebølle, død s.st. 1734.

Denne børneflokk var unge under Den Store Nordiske Krig, som gik hårdt ud over Langeland. Mange skibe fra øen blev opsnappet af svenske kapere, og mange unge mænd fra øen omkom i flådens tjeneste.

Dog den kvægepest, der rasede fra 1745 og flere år frem, var nok en værre prøvelse. Det meste af kvæget gik til, og sult stod for døren mange steder.

Niels Iversen igen var søn af

156 Iver Kierudsen og

157 Karen Heichsdatter.

Iver Kierudsen blev født ca. 1620 på "Svalebøllegård" i Bøstrup sogn og var søn af

312 Kierud Iversen,

men hans moders navn kendes ikke.

Iver Kierudsen var gift 2 gange. Der vides intet om hans første kone. Derimod kender man en datter fra dette ægteskab. Hun hed:

A. Johanne Iversdatter,

og hun blev født 1648 i Illebølle og døde 1726 i Lindelse. Hun var gift med sognefoged og kirkeværgen Jacob Hansen, født 1642, død 1721 i Lindelse. Han havde en stor ejendoms-gård og ejede også Lindelse Mølle, ligesom han var forpagter af Lindelse kirketiende.

Iver Kierudsens anden kone hed altså Karen Heichsdatter, og hun blev født i marts 1637 på "Lundsgård" på Fyn som datter af

314 Johannes Heichsen.

Om moderen vides kun, at hun døde 1689 i Lejbølle, beg. d. 14/6.

Men tilbage til Iver Kierudsen. Han fæstede i 1642 en stor ejendoms-gård i Illebølle og betalte husbondhold - en afgift der skulle betales til grevskabet ved ejerskifte - og købte desuden den såkaldte "Brusgård", i alt 15 tdr. og 6 sk. hartkorn. Til gården hørte desuden 4 huse uden jord. Ved matriklen i 1688 fik gården nr. 6 i Illebølle.

Efter svenskekrigene 1658-60 lå mange gårde øde eller afbrændte efter fjendens ødelæggelser, og ved synsforretningen i 1661 over kronens gods noteres det, at der i Illebølle var 2 forfaldne og 5 aldeles ødelagte gårde.

Men trods krigens hærgen ses Iver Kierudsen at have været ved god magt i 1665, og hans gård er den største i landsbyen. Helt slap han dog ikke for fortrædeligheder. Den 23. sept. 1663 måtte han møde på Langelands landsting angående adkomstbrevene på gården i Illebølle, "*hvilket hannem udi Svenske Strids Tid aff Fienderne skal verre berøfferet och fratagne*". Problemerne blev dog løst ved et nyt møde 4. nov. samme år.

Hvordan krigens følger i øvrigt var for Iver Kierudsen og Karen Heichsdatter, kender vi ikke meget til ud over, at de slap nogenlunde helskindet igennem trængslerne. Vi ved dog, at de ligesom så mange andre prøvede at gardere sig mod de svenske soldaters plyndringer ved at nedgrave og bortgemme værdigenstande og andet, som de gerne så bevaret. Desværre var der jo folk, der benyttede sig af situationen. Sådan gik det hos Iver Kierudsen, hvor en mand listede sig ind i laden og stjal nogle bortgemte ting. I Lützens bog kan man læse:

"[...] Alvorligere Regnskaber var der at gjøre op med adskillige Styngler, der havde benyttet Forvirringen og deres Kjendskab til Naboens Skjulesteder til at stjæle eller ligefrem forræderisk var gaaet Fjenden til Haande som Angivere. Men de slap i det Hele med at dømmes til Erstatning. [...]"

Paa samme Maade Rasmus Ærøbo, der i Iver Kierudsens Gaard i Illebølle havde opgravet en Sæk Tøj af Ladegulvet og i samme Mands Vanddam opfisket 2 Gryder - men efter Freden blev røbet af en Tiggerdreng, der havde ligget i Skjul i Bagerovnen og set det. [...]"

Iver Kierudsen, der også var foged for grev Ahlefeldt, blev med tiden ret velhavende og var i det hele taget en anset mand. Han døde i 1684, og boet var på 825 rdl. foruden selve gården, der blev vurderet til 300 rdl. Der var 15 heste, 13 køer, 6 stude, 9 stk. ungvæg, 10 får, 10 lam, 8 ungsvin, 7 søer og 6 gamle gæs.

Karen Heichsdatter blev siddende på gården. I papirerne står: "*Enken, som besidder Halvdelen af Boet, besidder Gaarden og svarer Afgifterne, indtil saalænge hun og hendes andre børn [to døtre var blevet gift] der om med hver Andre forenes, hvo af Sønnerne dend virkelig skal antage og bebo som da de Andre deraf udløser enhver for sin derudi tilfaldne Arfue Loed.*"

Karen Heichsdatter døde sidst på året 1715. I Lindelse kirkebog står: "*Løfverdagen d. 7. Dec: Blef begravet Karen Heichsdatter sl. Iver*

Kieruds af Illebølle. Var fød paa Lundsgaard i Fyen og døde her æfter 78 Aars og 9 Maaneders Lefned."

Hun og Iver Kierudsen havde følgende børn:

B. Anne Iversdatter,

født 1659, død 1711 i Hennetved. Hun var 1. g. gift med Laurits Rasmussen, som døde 1689. Han ejede 2 selvejergårde i Hennetved. Boet efter ham opgjordes til 1900 slettedaler i alt, deraf de 2 gårde til henholdsvis 288 og 189 slettedaler. Anne Iversdatter blev siden gift med Rasmus Rasmussen Borre i Magleby, født 1658, død 1727 på "Borregården" i Hennetved.

C. Hans Iversen,

født 1662 i Illebølle, død 1731 i Lindelse. Han havde en selvejergård i Lindelse, hvortil grevskabet havde herlighedsretten, hvad der betød, at der skulle betales husbondhold ved ejerskifte. Gården havde tilhørt Mads Laursen, der døde i 1690, og Hans Iversen giftede sig da med enken, Dorthe Hansdatter, født i Kegnæs på Als, død 1732 i Lindelse, 75 år gl.

D. Karen Iversdatter,

født 1663 i Illebølle, død 1731 i Vindeby. Hun var gift med Mads Madsen, født 1653 i Brandsby, Humble sogn, på "Brandsbygård", der senere kom til at hedde "Cathrinebjerg". Han overtog ejendomsgården efter sin fader, men solgte den 1692 til en broder, hvorefter han overtog "Søgård" i Vindeby, Lindelse sogn. Her døde han i 1742, 88 år gl.

E. Kierud Iversen,

født 1664 i Illebølle. Han var færgemand ved overfarten mellem Ristinge og Marstal. Var gift med den forrige færgemands enke, Maren Jensdatter. Samtidig var han fæster af en gård i Humble. Dette fæste afstod han 1709 til en steddatter og dennes mand og fik så i stedet fæstebrev på gård nr. 17 i Illebølle, "Havegården" efter sin broder, Niels Iversen. Dette fæste overdrog han siden til en stedsøn og købte i stedet "Guldborggård" af broderen Niels.

I 1728 solgte Kierud Iversen denne gård til oberst H.D. Kaas til "Lykkesholm". Ved salget forbeholdt Kierud Iversen sig ret til at beholde gården i fæste på livstid, men afstod allerede i 1730 fæstet til en steddatters søn, Mads Jensen, kaldet "Den rige Mads Jensen Guldborg".

Kierud Iversen døde 1732 i Illebølle.

F. Sidsel Iversdatter.

Hun blev 1686 gift med en velstående jordegens bonde, der Jesper Broch.

G. Niels Iversen.

Det var ham, der blev gift med Augusta Margrethe Wardinghausen, og som der tidligere er blevet fortalt om. (Se tavle 3).

Disse børns moder var altså Karen Heichsdatter, og hun var datter af

314 Johannes Heichsen.

Han, der var født 1611, kom ca. 1640 til Langeland fra Fyn, hvor han havde været forpagter på herregården "Lundsgård" ved Kerteminde. Der vides ellers intet om hans oprindelse, men han er nok ikke kommet af småfolk, siden hans børn bruger efternavn og ikke patronymikon. Måske han på Langeland blev forpagter på en af de større gårde. Dog det eneste sikre, man ved om ham og hans kone, hvis navn ikke kendes, er, at de boede hos sønnen Sigvart Heichsen på "Gundersgård" i Lejbølle, Bøstrup sogn, i deres sidste år, vel som aftægtsfolk.

Johannes Heichsen døde i 1687 og hans kone i 1689. De og deres børn gennemlevede den forfærdelige tid, da svenskerne havde besat Langeland 1658-59.

Børnene var:

A. Karen Heichsdatter,

der blev gift med Iver Kierudsen (se tavle 3).

B. Sigvart Heichsen,

født 1639, død i Lejbølle, Bøstrup sogn, 1698, beg. d. 21/4, 59 år gl. Han var gårdfæster, sognefoged og kirkeværge.

I 1655 giftede han sig med enken Anna Staffensdatter, der var født 1628. Hun havde været gift med fæsteren af "Gundersgård" i Lejbølle, Rasmus Hansen Egeløkke, og medbragte 2 børn i sit nye ægteskab. Sigvart Heichsen overtog fæstet af den ret store gård, i hvis umiddelbare nærhed, der tidligere var rester af volde og grave omkring en borgbanke.

Han og Anna Staffensdatter fik også 2 børn. I 1690 døde hun, beg. d. 11/6, 62 år gl., og han giftede sig 2. g. med Helena Boisdatter, født 1665, død 1720, der efter Sigvart

Heichsens død giftede sig med den nye fæster af "Gundersgård", Morten Rasmussen.

C. Christen Heichsen,

født 1641, død 1727 i Herslev, Lindelse sogn, beg. d. 30/10, 86 år gl. Han var fæster af en gård under grevskabet Langeland, og han var 1. g. gift med enken Margrethe Lauridsdatter, født 1648 i Tryggelev. Hun døde 1708, beg. d. 12/4, 60 år gl., og Christen Heichsen giftede sig da året efter atter med en enke. Det var Birthe Sophie Ovesdatter, der havde været gift med Claus Brandt i Ærøskøbing. Hun var født 1663 i Vindeby, Lindelse sogn. Christen Heichsens søn af 1. ægteskab, Laurids Christensen giftede sig siden med Birthe Ovesdatters medbragte datter, Anna Sophie Brandt, og det blev dem, der overtog gården efter forældrene.

D. Margrethe Heichsdatter,

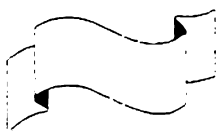
født 1647 i Lejbølle, død s.st. 1715, beg. d. 2/4, 68 år gl. Hun var 1. g. gift med fæster af "Lejbøllegård" Hans Jørgensen. Han døde 1697, 44 år gl., og samme år giftede hun sig med Mads Nielsen, fæster af "Høsehøjgård", som hans svoger, Johannes Heichsen, havde haft før ham. Kun få år varede dette ægteskab, for allerede i 1701 ses det i Bøstrup kirkebog, at Margrethe Heichsdatter bliver gift med smed Hans Jørgensen, som nu rykker ind som fæster af "Høsehøjgård". Han var født 1669 og døde 1707.

E. Johannes Heichsen,

født 1654, død 1713 i Lejbølle, beg. d. 21/4, 59 år gl. Han var først fæster af "Høsehøjgård" under grevskabet Langeland, men afstod fæstet - som ovenfor fortalt - til sin svoger Mads Nielsen. Han fik så 1695 skøde på en ejendoms-gård "Hestehavegård" i Lejbølle, hvortil grevskabet havde herlighedsretten.

I 1680 blev han gift med Bodil Rasmusdatter, født 1653 i Lejbølle, død s.st. 1695. Hun var datter af hans broder Sigvarts kone, Anna Staffensdatter i dennes 1. ægteskab med Rasmus Hansen Egeløkke, så han fik sin broder som en slags svigerfader.

Johannes Heichsen blev 2. g. gift med Dorthe Madsdatter fra "Lollesgård" i Simmerbølle, født 1676, død 1742, 66 år gl. Hun var 2. g. gift med Rasmus Eriksen, der overtog fæstet af "Hestehavegård".

Vi må nu tilbage til Niels Iversens hustru, Augusta Margrethe Wardinghausen for at se på hendes forfædre (se tavle 3).

Hun var datter af

158 Hans Christopher Wardinghausen.

Det var ham, der fik tilnavnet "Langelands Gøngenhøvding". Han blev født 19. juni 1635 og var søn af præsten Johannes Wardinghausen i Kampen ved Rendsborg. Moderens navn er ukendt.

Han gik officersvejen og er ifølge Hærens Arkiv i 1658 løjtnant i Hans Adolf Buchwalds rytterkompagni på Samsø. Samme år blev han udnævnt til kaptajnløjtnant i oberst Kørbers regiment og kom med i forsvaret af Langeland.

Vinteren 1657-58 var fantastisk hård, og Karl 10. Gustav drog med sin hær efter erobringen af Frederiksodde-fæstningen først over isen til Fyn, fortsatte videre d. 5. feb. fra Vemmenæs over til Langeland, overnattede og gik videre næste dag med fortroppen over isen til Lolland.

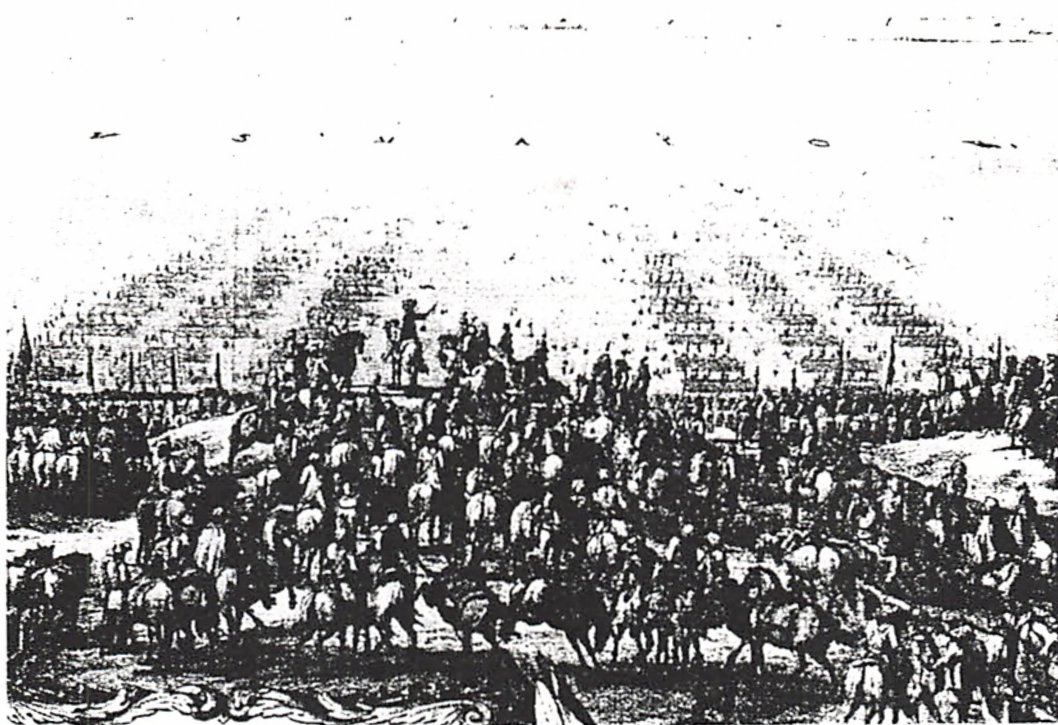
Krigen sluttede hurtigt med den hårde Roskildefred d. 26. feb. 1658.

Langeland var i første omgang sluppet med kun lidt udplyndring, skønt der stadig var nogle svenske soldater tilbage på øen.

Men Karl Gustav startede krigen igen i august s. år. Nu skulle hele Danmark erobres. Dog denne gang var der hårdnakket modstand mod svenskerne overalt. Også på Langeland hvor man fra okt. 1658 til marts 1659 kæmpede som løver, inden øen blev erobret og fuldstændig udplyndret.

Det var under disse kampe, at Wardinghausen udmærkede sig og fik sit fortjente tilnavn af eftertiden. Den 9. okt. 1658 kom der bud til Langeland fra Tåsinge, at en ritmester af den svenske general Fersens regiment med 40 heste lå i kvarter i Vemmenæs. Wardinghausen sejlede da over vandet med 20 soldater og nogle bønder for at overrumple dem. Det lykkedes så godt, at kun ritmesteren selv og hans kvartermester i bar skjorte slap væk fra "Færggården". Der blev taget 18 fanger, der blev sendt til Nakskov, hvor de, der var hvervede tyskere, villigt gik i dansk tjeneste.

De følgende måneder foretog Wardinghausen og hans folk flere dristige togter til Tåsinge og til Ærø, hvor der blev taget fanger og erobret heste. Senere kom han til Lolland, da Langeland i marts 1659 blev erobret helt af svenskerne. Han var med i et slag ved Abildtorp

Karl Gustav og hans generaler ser til, mens de svenske soldater går over isen fra Langeland til Lolland.

Overgangen fra Langeland til Lolland.

d. 6. maj, og her lykkedes det ham at slå en afdeling svenske ryttere på flugt.

Wardinghausen blev senere hårdt såret og sad i svensk fangenskab et år. Efter krigen kom han ind i kongens livgarde, hvor han dog kun kan have været i kort tid, for d. 1. nov. 1660 skriver han fra "Tranekær Slot" til generalfeltmarskal Hans Schack og anmoder om "vartpenge" under henvisning til sine fortjenester under krigen.

Vistnok i 1665 blev han gift med

159 Maria Dorothea Nissen.

Hun blev født 1642 i Neumünster, og hun var datter af Thomas Nissen, der efter at have været ridefoged for grev Chr. Rantzau på "Tranekær" var blevet tolder i Rudkøbing. Hans Christopher Wardinghausen havde overtaget stillingen som ridefoged og godsinspektør på slottet, og da hans svigerfader blev borgmester i Rudkøbing, blev han

tolder i stedet for ham, men beholdt dog stillingen på slottet i hvert fald til 1685.

Wardinghausen har nok været et kompliceret menneske præget af de hårde krigsoplevelser, han havde gennemlevet. I hvert fald var han indblandet i mange retssager. I 1671 "*hug og stak*" han en mand fra Svendborg, og sagen endte for kongen. I 1673 førtes sag mod ham for vel hårdhændet optræden "*med Gevær og huggen og slagen*" på toldboden og rådhuset i Rudkøbing. I 1679 førte han sag mod præsten i Rudkøbing, Niels Giødsen, som havde tilladt sig at kalde hans kone for "*Tolderens drukne Hustru*". - Men der var flere sager.

Samtidig fortælles der dog, at han som godsinspektør flere gange forstrakte de forarmede bønder med penge, som han undertiden ikke fik tilbage.

Hans Christopher Wardinghausen og Maria Dorothea Nissen fik en stor børneflok - 10 i alt, men trods disse mange børn og hans velkendte godgørelse lykkedes det ham at arbejde sig op til at blive en velhavende mand.

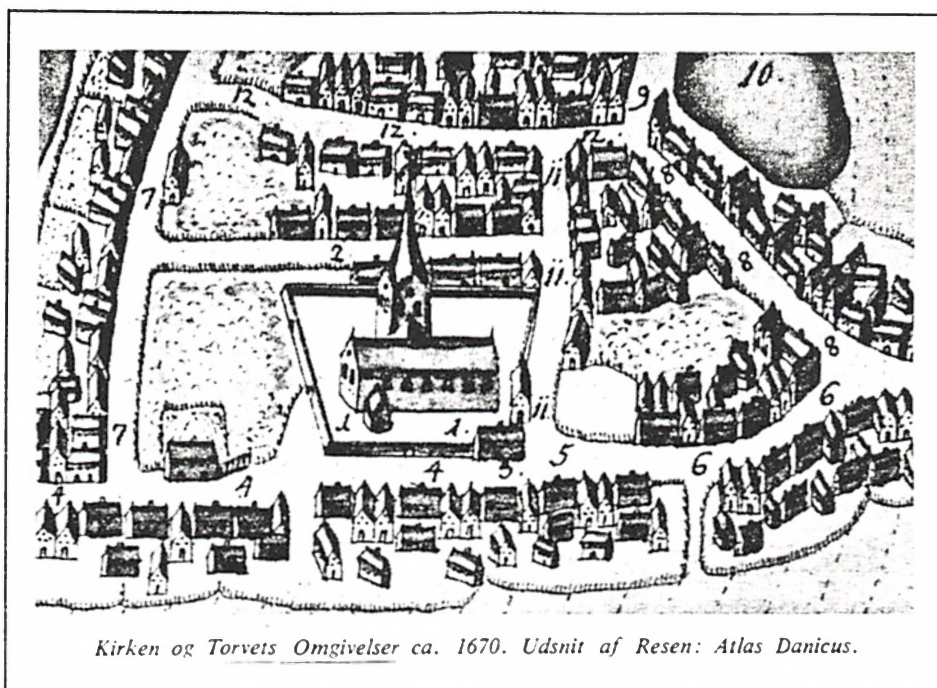
Efter krigen lå i 1660 2/5 af øens hartkorn og halvdelen af Rudkøbing øde, og Wardinghausen forstod, at det ville være klogt at købe fast ejendom, for nu kunne det kun gå fremad. Han købte bl.a. den store gård "Polleholm" i Lindelse. Den var på 120 tdr. land med tilhørende 10 huse, 2 småskove og en stor tørvemose. Ved sin død ejede han også en gård i Kædeby, samt gården "Vordingbjerg", nu "Eskebækgård" i Simmerbølle. Han havde også en gård på torvet i Rudkøbing, desuden et større fartøj, og i gården var der et stort og fornemt indbo. I Illebølle ejede han - som tidligere fortalt - "Guldborggård", som efter hans død blev tilskødet svigersønnen, Niels Iversen.

Interessant er det, at der i skiftepapirerne efter hans død omtales "*1 stort Skilderi med den sal. Mand, Hustrue og Børns Contrafejer. 4 andre Contrafejer var i den store Stue, 1 Contrafej efter den sal. Mands Søn, samt 6 smaa efter den sal. Mands Børn*", men desværre ser det ikke ud til, at de er blevet bevaret til vor tid.

I alt blev boet, hvor der også var en del smykker af guld og sølv, opgjort til 2.466 rdl.

Hans Christopher Wardinghausen døde i 1695. I Rudkøbing kirkebog står der: "*1695 d. 21. Februari er begrafven Hans Christopher Wardinghausen, fød i Rensborrig i Holsteyn, var Inspektør ofver Grevskabet og var 60 Aar 8 Maaneder og en Dag gl.*"

Maria Dorothea Nissen overlevede ham i mange år. Hun døde i 1712, beg. d. 12/5.

Rudkøbing 1670.

Deres børn var:

A. Thomas Wardinghausen,

født 1666, død 1707. Han blev i 1706 ansat som assistent ved Det kgl. octr. dansk-vestindisk-guinesiske Kompagni og sejlede i november s.år med skibet "Christianus Quintus" til fortet "Christiansborg" i Guinea. Året efter døde han af feber. Var ugift.

B. Hans Christopher Wardinghausen,

født 1667, død 1708. I 1705 fik han borgerskab i Rudkøbing. Var nogen tid sammen med sin broder, Christian Henrich, ejer af "Polleholm". I 1697 var han fæster af forældrenes gård i Simmerbølle, "Vordingbjerg". Han var ugift, men havde uden for ægteskab en søn, der blev "lyst i kuld og køn".

C. Christian Henrich Wardinghausen,

født 1671. Han boede en årrække i Nyborg, hvor han i 1694 blev gift med Elsebeth Cathrine Carstensdatter, født 1674. Parret flyttede til Rudkøbing, hvor han i 1698 fik borgerskab. Hans kone døde 1720, og i 1724 giftede han sig med enken Maren Mortensdatter, født 1701 på "Gundersgård" i Lejbølle,

Bøstrup sogn. Hun døde i 1726. Året før havde han købt den nuværende katolske præstegård på Gåsetorvet.

Under Den Store Nordiske Krig måtte Chr. Wardinghausen i 1709 overtage stillingen som stadskaptajn i borgervæbningen og eksercere med borgerskabet.

Han mistede et skib med gods under krigen, og han skrev siden selv, at "*I afvigte Orlog har ieg taget store Søskader i Hs. Maj. Tieneste, hvorunder geraaden i største Armød, derom er indleveret i det Kgl. Cancelli Bevisligheder, og derom 1719 af Hs. Maj. benaadet med et Bedebrev udi Kirkedørene udi Fyns Stift, desto værd for mig ingen Op-rejsning*".

Chr. Henrich Wardinghausen døde sandsynligvis hos sønnen Hans Christopher Wardinghausen, der 1728 var blevet præst i Søften og Foldby ved Aarhus.

D. Dorothea Cathrine Wardinghausen,

født 1673. Hun blev i 1690 gift med kapellan i Klipleve, Hartvig Haugen (i nogle papirer kaldt Heitvig Jensen Haag). I 1701 blev han præst i Simmerbølle nær Rudkøbing. Det var et ringe embede rent økonomisk, og familien sad hårdt i det. - Der var 13 børn.

Haugen døde i 1718, og enken fragik arv og gæld. En datter blev gift med efterfølgeren i embedet, og han måtte efter tidens skik give sin svigermoder en lille pension, som hun dog først måtte sagsøge ham for.

I 1726 boede Dorothea Wardinghausen i Rudkøbing. I en skrivelse klager hun over, at hun er fattig og har været svagelig i 20 år og har måttet holde sengen i 7-8 uger og ikke "*har et Menneskebarn*" til at hjælpe sig. Hendes dødsår kendes ikke.

E. Elisabeth Marie Wardinghausen,

født 1675, død 1741. Hun blev gift med hører ved latinskolen i Rudkøbing, Peder Hansen, født i Kerteminde 1670. Han købte i 1704 gården "Vordingbjerg" i Simmerbølle af sin svigermoder, men i 1705 omkom han ved at falde gennem isen på en tur fra Rudkøbing til Tåsinge. Elisabeth Wardinghausen beholdt "Vordingbjerg" nogle år, men måtte til sidst sælge den og flytte til Rudkøbing, hvor hun døde i fattigdom.

F. Charlotte Amalie Wardinghausen,

født 1678, død 1741. Hun blev i 1697 gift med Hans Steffensen fra Kiel, med hvem hun fik 2 børn. Han døde i 1702, hvorefter hun i 1708 giftede sig med fhv. birkedommer Erich Erichsen på Hov. De fik bolig i en tilbygning til hendes broder Christians ejendom på torvet.

Erich Erichsen var blevet fradømt sit embede som birkedommer i 1690 efter en strid med borgmester Claus Bertelsen i Rudkøbing. I 1720 omtales han som en gammel mand, der "*opholdtes af sit Herskab, Grev Ahlefeldt*". Han døde 83 år gl. i 1727. Efter hans død havde Charlotte Amalie Wardinghausen en mangeårig strid med grev Ahlefeldt, som hun mente skyldte hende penge.

G. Friderich Wardinghausen,

født 1680, død 1709 i Bergen. Han var først købmand i Rudkøbing, men flyttede siden til Norge. Havde endnu ved sin død en gård i Rudkøbing. Var ugift.

H. Augusta Margrethe Wardinghausen,

født 1680, død 1743. Hun blev gift med Niels Iversen, som tidligere fortalt. (Se tavle 3).

I. Sophie Gjertrud Wardinghausen,

født 1685 i Rudkøbing, død 1759 på "Polleholm" i Lindelse. Hun blev i 1706 gift med proprietær Hans Lauritsen Schibbygger, født 1671, død 1758. I 1701 fik han borgerskab i Rudkøbing som skibstømrer, men opsagde det i 1706, fordi han havde overtaget gården "Polleholm" efter sine svogre. Begge ægtefæller boede på gården til de døde. Var meget velhavende. En søn overtog gården.

J. Nicolaj Wardinghausen,

født 1686. Han blev ansat i den danske marine, og i krigen mod Sverige 1709-20 var han søkaptajnløjtnant. Efter krigen gik han i "moskovittisk" (russisk) tjeneste, og han døde formentlig i Rusland.

Han var gift med Elsebeth Madsdatter, og de boede i Rudkøbing, indtil han rejste til Rusland, hvorefter hun sandsynligvis rejste til København med deres søn, der hed det samme som sin fader.

Hans Christopher Wardinghausen var søn af

316 Johannes Wardinghausen.

Han blev født d. 5. apr. 1603 som søn af præsten Joachim Wardinghausen i Kampen ved Rendsborg, og han blev præst ligesom sin fader og broder og endda ved samme kirke. Han studerede ved Rostock Universitet, hvor han blev immatrikuleret i 1627. Ifølge en præstefor-

tegnelse for Kampen Kirke fra 1841 efterfulgte han i 1630 sin broder Gerhard, der pludselig var død.

Johannes Wardinghausen var præst ved Kampen Kirke i 45 år. Han døde d. 9. dec. 1675.

Man kender ikke navnet på hans hustru (eller navnene på hans hustruer, for noget tyder på, at han var gift 2 gange). Til gengæld ved man lidt om 4 sønner:

A. Gert Wardinghausen,

sandsynligvis søn fra 1. ægteskab. Han omtales i Hirsch' seddelkartotek "Danske og norske Officerer 1648-1814" som garnisonsfeltkærer i Rendsborg i 1661 og 1663. Han var ifølge Glückstadts Krigskasses regnskab også deputeret borger i Rendsborg.

B. Hans Christopher Wardinghausen,

som blev "Langelands Gøngenhøvding" og gift med Maria Dorothea Nissen. (Se tavle 3).

C. Christian Detlev Wardinghausen,

født 1669, død 1721. Han blev 1688 immatrikuleret ved Kiels Universitet og var her i tre år, hvorefter han 1691 fortsatte studierne ved Wittenberg Universitet.

Ifølge præstetavlen for Bargum Kirke i Husum provsti i Sydslesvig, blev han valgt til præst der i 1710, og her virkede han til sin død i 1721.

D. Joachim Wardinghausen.

Han blev 1691 immatrikuleret ved Kiels Universitet. I matriklen står: "*Vater, vermutlich Past. Johannes W. in Kampen*". Videre skæbne ukendt.

Johannes Wardinghausen var igen søn af

632 Joachim Wardinghausen.

Han var præst ved den gamle kirke i Kampen ved Rendsborg og var den anden præst der efter reformationen. Der vides ikke noget om hans oprindelse, ligesom der heller ikke vides noget om hans hustru.

Han må være født ca. 1550, eftersom han blev ordineret til præst i 1581. Den kirke og den lille by, hvor han blev præst, eksisterer ikke mere. Byen er blevet opslugt af Rendsborg, og kirken, der ellers o. 1600 blev nybygget og i 1667 fik nyt tårn, der lignede et rundt fæstningstårn, blev i 1691, på ordre fra kong Chr. 5, revet ned, fordi Rendsborgs fæstningsanlæg skulle udvides. Kirkens kostbare inventar og også den gamle døbefont blev overflyttet til en nybygget kirke i Hohn, der hørte under hertugen af Gottorp. Man skal altså tage til Hohn Kirke, hvis man vil se den prædikestol, som de fire Ribbjergsøskendes tip⁶-oldefader Joachim Wardinghausen brugte. Han var præst ved Kampen Kirke til sin død sidst på året 1627.

Man kender navnene på 3 af Joachim Wardinghausens børn:

A. Gerhard Wardinghausen.

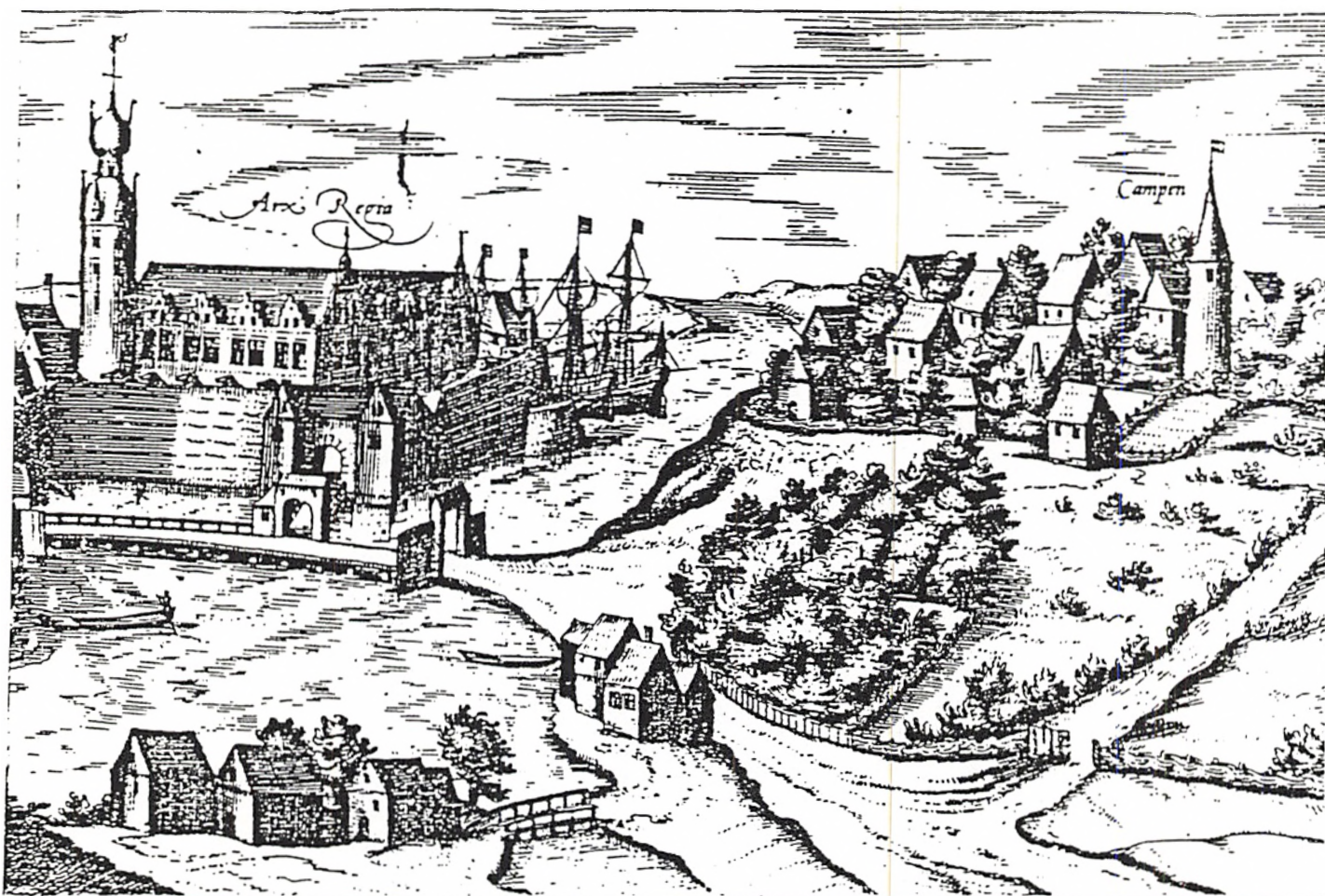
Han blev i oktober 1610 immatrikuleret ved det teologiske fakultet på Rostock Universitet. I 1613 blev han diacon (kapellan) ved Süderstapel Kirke i Sydslesvig, og her virkede han i 15 år. Efter faderens død fik han dennes embede i Kampen og tiltrådte i 1628. Men kun 1½ år nåede han at virke her. Hans død var ret dramatisk, idet han d. 22. juli 1629 faldt om i kirkens kor, hvor han havde søgt ly sammen med sine nærmeste, og udåndede foran alteret. I præstefortegnelsen fra Kampen Kirke står: "[...] *starb aber schon 1629, 22. July und zwar in der Kirche, wohin er sich mit den Seinigen wegen der Pest begeben hatte*". - Det var under Trediveårskrigen.

B. Johannes Wardinghausen,

født 1603, død 1675. Blev fader til "Langelands Gøngehøvding".

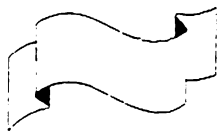
C. Heinrich Wardinghausen.

Han skal have været rentemester i Stapelholm i hertugen af Gottorps tjeneste.

Braun og Hogenbergs stik fra 1584, der er det ældste eksisterende billede af Rendsborg og Kampen kirke.

Kampen by 1584.

Vi kommer nu til den sidste vi kender i denne anerække, nemlig svigerfaderen til "Langelands Gøngehøvding". Han hed:

318 Thomas Nissen.

Man ved ikke ret meget om hans oprindelse, men det ser ud til, at han er født o. 1615 i Holsten. Hans hustru skal ifølge gamle optegnelser være fra Neumünster, hvor deres datter Maria Dorothea blev født.

Måske har Thomas Nissen, allerede inden han kom til Langeland med grev Rantzau, været i dennes tjeneste. Grev Rantzau fik i 1645 "Tranekær" og Langeland len i pant for 50.000 rdl., som han havde lånt Chr. 4 under Torstenssonkrigen, og det var vel på denne tid, at Thomas Nissen startede sin karriere på øen. Ifølge Aage Fasner Blombergs doktordisputats "Fyns vilkår under svenskekrigene 1657-60" var han ridefoged i 1657 og kom som sådan siden til at spille en væsentlig rolle under krigen. Og i Vilh. Lützens bog om Langeland findes en beretning fra lensregnskabet skrevet af Thomas Nissen, der viser, hvad han måtte tage sig af under og lige efter den første svenske besættelse af øen i 1658:

»Følger huiss som ved den svenske Isegang ind over Provindserne her paa Slottet samme Tid saavel ved den svenske stakketvarige fredelige Indqvartering er medgangen og foromkostet Anno 1658.

Da strax i Begyndelsen efter Kyndelmisse den svenske General Qvartteermester Lieutenant Dalberg til Rudkiøbing ankom, søgte jeg hannem om protection og Salvaguard og gaf hannem for en skriftlig Salvaguard 16 Rd.

Ritmester Niidtharth, som var hos hannem og comman-
dered en personel Saluaguard 8 —

Saluaguarden*) strax givet til et Par Stefler 4 Rd.
Fremdeles Løn $16\frac{1}{2}$ — $14\frac{1}{4}$ i 9 Uger daglig 2 r er 21 —
Ugentlig til Kost, til Tobak, fransk Vin og Brændevin til
sig og sine mange Gæster 2 Rd., er 18 —
Byg til Malt til Øl, Gryn og Brændevin 5 Tdr.
Rug til Brød og Melgrød 2 —
Hvede til Brød og ellers 2 Skpr.
Havre hver Uge 1 Td. 9 Tdr.

Efter at den første Plyndring var forbi og vi Salvaguarde bekommet havde, har efterfølgende Partier været her og ladet sig tractere:

Først 3 store Partier, som vilde have Øl og Mad, tilsammen ved 50 Mand.

Dernæst kom Rigens Admiral Wrangell med 3 andre fornemme Generalspersoner, item adskillige Obrister og andre Officerer, som hørte ved Infanteriet og Artiglerie, og laa her paa og rundt om Slottet om Natten, og lod sig, en Part heroppe og de andre nenedhos, med Øl og Mad her fra Slottet tractere.

Siden anden Dagen derefter kom Obrist Kunst med 2 Eskadroner til Hest, en Del Fanger og mange reformerede Officerer og lod dennem til Middag her tractere.

Derefter kom adskillige Secretairer og Cantzeliebetjente, ved 30 Personer stærke, og tog Natteleje.

Saa kom et Partie af svenske Drabanter og laa her i 2 Nætter og Dage.

Dernæst 4 Jægere med 6 Knægte og mange Hunde og var her ogsaa om Natten.

Her foruden Tid efter anden kom adskillige smaa Partier, som altid reiste imellem Fyen, Laaland og Siælland, indtil saa længe at de ikke troede Iset længere, saa at vi fra Kyndelmisse og indtil Iset brød, som var den 16. April, ikke var dem en Dag foruden.

(Til disses Fortæring medgik Fødevarer for 123 Rd., 1 Td. Hvede, 12 Tdr. Rug, 1 Td. Byg og 170 Tdr. Havre.)

Siden, der Freden var sluttet, blev *Førsten von Anhalt* med Hr. Axel Urups Regiment^e dette Land til sin Quarteer assigneret, og da han ikke torde vove sig strax over Iset med Regimentet, sendte han to Underofficerer her over fra Laaland, som skulde salvaguardere Landet for andres Indfald, og kom de her strax den 4. April, førend den anden Salvaguard bortreiste, og logerede sig

*) Om denne Salvegarde vidnede Bønder 16. Aug. 1666 paa N. Herreds Ting, at han var en indfødt Svensk og hed Moens Kat.

Thomas Nissens regnskab.

her paa Slottet indtil den 17. April. For dennem i 14 Dage at underholde enhver samme Tid foruden Fourage, Øl og Brød, saa som for en Person en Monath 8 Rd.
 Til Brød og Grød: Rug..... 2 Tdr.

Efter dem kom en Ritmester den 14. April med Heste og 2 Tjenere og laa her 3 Dage, beregnes til..... 1 Rd. 3 ŷ.

Den 17. April kom Ritmester Rode med alle sine Heste og Folk og laa her 14 Dage, derfor foruden Fourage, Øl og Brød efter Cammer Ordningen, hvorefter han lod sig tractere en halv Maaned 42 Rd. 3 ŷ,
 samt 4 Tdr. Rug, 4 Tdr. Byg og Malt, 21 Tdr. Havre.

Saa maatte jeg og lade samme Ritmester gjøre en Rustvogn i Stedet for, at han ingen Penge lod sig give, og holdt i 14 Dage derhos en Hjulmand, en Snedker og 3 eller 4 Personer om Dagen i Smedien, kostede mig med Jern og alt 18 Rd., Haandværksfolkets Øl og Mad uberegnet.

Siden kom samme Ritmester til Bierreby hos Herredsfoged Th. Bech at ligge, og tog Fyrsten von Anhalt Slottet selv til sig og sit Hofs Forpleining, og 19. Mai ankom Oberst *Colombo*, som fik Fyrstens Regiment, og først den 20 August afseilede dette Regiment til Riga, men saa kunde det ikke komme igjennem Grøn-sund, og Ritmester Troye kom den 29. Aug. her under Landet tilbage, og maatte vi da forskaffe ham paa ny med paa Reisen Pro-viant (for 10 Rd.). Saa haver aldrig været en eneste Dag fri imidlertid, uden jeg haver maattet tractere Fyrsten, item Oberst Colombo sær med deres Officerer og Folket her paa Slottet, og desforuden deres Officerer og Tjenere, som sær blev skikket og en Del gjorde sig selv Ærinde herop, og lod sig give Øl og Mad, Havre og Hø, hvorfor dog intet beregnes.

Der gik Penge, Korn og Proviant med i Mængde. Og da Fyrsten havde Assignment paa sit Kvarter fra 18. Febr., da Freden blev sluttet, men ikke kom før 20. April, saa maatte jeg derfor endelig give ham her af Slottet og sælge Korn dertil. . . 350 Rd. *)

Og da Oberst Colombo nogen Tid opholdt sig i Rudkjøbing og havde ingen Forpleining og fornem, at Fyrsten havde ladet tage 350 Tdr. Byg fra Slottet, saa forhvervede han sig en Ordre fra Wrangell at tage lige saa meget deraf, som skulde hedde sig med paa Reisen, altsaa 350 Tdr. Byg. ◊

*) Der er vedlagt en Attest fra Krigskommissærerne af 6. Maj 1658, at Fyrsten først forlangte 1000 Rd., men endelig lod sig nøje med 350 Rd., og at de ikke ved deres Forestillinger kunde hindre det.

Thomas Nissens regnskab.

I sit regnskab bruger Thomas Nissen ordet "Salvaguard". Der menes hermed at tilkøbe sig skriftligt løfte om sikkerhed på et eller andet område.

Gang på gang er Thomas Nissen omtalt i Blombergs disputats, og man får et godt billede af det store ansvar, der hvilede på ham under krigen, og hvordan han tacklede de forskellige situationer⁷⁾:

Ridefogeden på Tranekær meddelte statholderen, at »det ganske sløt så vel som ridefogedens og skriverens logemente var meget ilde spoleret«, så intet rum kunne benyttes. Der blev foretaget syn på slottet d. 3. oktober 1660, og ifølge nordtjherreds tingsvidne af 4. oktober var det meget ødelagt. Som overalt, hvor svenskerne havde huseret, var det gået ud over vindueskarme, vinduer og døre, og der manglede 2.000 tagsten; ved en eventuel reparation ville der desuden blive brug for 2.000 mursten. Af rum i slottet nævnes grevens sal, hvori der var murstengulv, og grevens sengekammer; bedestuen, svalen og trappen var ganske ruineret. Af andre lokaliteter kan anføres det store stegers og borgestuen samt brudekammeret, det store hus' tre øverste gemakker, det naschouiske gemak, den gamle fruerstue, sl. Peder Basses gemak, løngangen og det lille hus i løngangen. Opgangen til de øverste gemakker var fuldstændig ødelagt, og et lille hus på vægtergangen var nedbrudt, her lå også et kammer, kaldet »rolighed«, og endelig må nævnes et skriverkammer med rustkammer⁷⁾. Ladegården var meget ødelagt, der manglede flere tusinde tagsten, porthuset og vindebroen var forfaldne, og vandmøllen var stærkt beskadiget. Christian Rantzau gav ridefogeden ordre til at sætte 2-3 gemakker i stand, så nogen kunne bo der, men »med den aller ringeste omkostning som muligt ere«. Også kgl. Majestæts råd, »som altid holdes her under landet« til at føre kgl. Majestæts og statholderens folk til og fra landet, måtte repareres, da den »udi krigstider var blevet ganske forfalden«⁷⁾.

loftsfj:ele⁷⁾. Ridefogeden på Tranekær fandt forholdene så ulidelige, at han bekendtgjorde på Langelands søndre herredsting, at såfremt nogen afbrød nogle gårde eller huse på kgl. Majestæts gods eller borttørte noget derfra, ville det blive betragtet som tyveri; han forbød ligeledes at tage heste på marken eller i husene, og ingen måtte, »hvad hidtil er sket, »hugge kongens skov«⁷⁾.

Rantzau havde »cederet« Tranekær til Frederik Ahlefeldt²³⁵. Tranekærs ridefoged under krigen, Thomas Nissen, fortsatte sin bestilling til 1662, »der han skrivestuen kvitteret« og efterfulgtes af den tyske amtsskriver Johan Adelidt; i den anledning fik Thomas Nissen i august 1662 tingsvidne om, at bønderne ikke havde betalt skat og landgilde 1658-62, og samtidig erklærede de, at de intet havde at sige ham på, og de bevidnede, at den sæd, der var sået i efteråret 1658, tog svenskerne²³⁶, og at Thomas Nissen i foråret 1660 havde købt korn i Holsten til ladegården, nemlig 8½ tdr. rug, 12 tdr. havre, 2½ tdr. ærter, 2 tdr. vikker og ærter og 13 tdr. byg²³⁷.

⁷⁾ Citaterne fra Blomberg er redigeret af H. Tudvad.

En forudsætning for den danske flådes blokade af Wismar var selvfølgelig, at man kunne skaffe de nødvendige forsyninger. En stor del af flåden lå det meste af tiden ved Lollands Albue, og Henrik Bielke anmodede derfor om at få proviant og andet fra Tranekær len. Dette len var tilligemed slottet siden 1645 pantsat til greve Christian Rantzau, og slotsfogeden Thomas Nissen var meget nidkær i greve Rantzaus tjeneste og følte sig først og fremmest forpligtet til at varetage sin herres interesser. I oktober 1657 havde han lastet et skib med korn, formentlig til Lübeck, da forbudet mod udførsel kom. Øjeblikkelig sendte han et ekspresbud over til Fyn for at få tilladelse til at lade skibet afsejle. Det var Jørgen skolemester, der tog derover, og det blev en meget besværlig rejse; d. 16. oktober kl. 5 om eftermiddagen ankom han til Nyborg, her lejede han straks en vogn og kørte til Odense, hvortil han ankom kl. 1 om natten.

I Odense måtte han afvente besked fra rigsråd og tolder, så han kom først fra byen d. 20. kl. 4 om eftermiddagen; i Nyborg blev han opholdt af storm, og først den 22. løjede stormen af, så han vovede at sejle hjem. Næppe havde han forladt land, førend han under stor livsfare måtte sejle tilbage. D. 23. kom han til Lundeborg, og på grund af storm kom han først over til Langeland d. 25. og det med uforrettet sag.²³⁹ Thomas Nissen var en forsigtig mand; i slutningen af november sendte han 2 kufferter og et jernskrin til Nakskov, hvor en af byens borgere tog godset i forvaring for ham.²⁴⁰

Man kan forstå, at Henrik Bielkes anmodning om forsyninger ikke faldt i god jord på Tranekær. Slotsfogeden var ikke sindet at levere flåden noget og henvendte sig i den anledning til landkommissæren, Erik Kaas, der modtog Thomas Nissens brev, som han stod og skulle til Odense, han havde derfor ikke tid til at besvare det, men sendte en af sine folk over til Tranekær for at meddele slotsfogeden, hvad han rådede ham til. Et nyt brev fra Thomas Nissen nåede Erik Kaas i Odense; han viste brevet til rigsråden, Gunde Rosenkrantz, der blev meget fortørnet over slotsfogedens holdning og gennem Erik Kaas gav fogeden strænge ordrer om at sørge for flådens forsyning og gjorde ham ansvarlig for, »om noget uformodentlig flåden (det Gud forbyde) kunne tilkomme«.²⁴¹ Fra nu af måtte Thomas Nissen sørge for flådens forsyning med proviant, brændsel og drikkevand. Heldigvis havde man året før anskaffet 2 nye save på Tranekær, og bønderne fik nok at gøre med at save og hugge brænde og overføre brændet, provianten og drikkevandet til Spodsbjerg, hvor færgemanden sørgede for at bringe det videre til flåden,²⁴² såfremt ikke nogle skibe derfra sejlede til Langeland som f. eks. »Sælhunden«, der forlod hovedflåden d. 16. november og sejlede til Langeland for at hente brænde.²⁴³

Om Dahlberghs recognoscering ved vi, at han efter at have været i Fåborg kom til Svendborg den 1. februar; det er muligt, at han allerede samme dag, men senest den 2. er kommet til Rudkøbing over Tåsinge. Da der var mulighed for, at man kunne møde de flygtende danske ryttere på Langeland, havde Dahlbergh fået overladt 200 finske ryttere under kommando af oberstløjtnant Uggla. I Rudkøbing mødte Dahlbergh ridefogeden på Tranekær, Thomas Nissen, der senere fortalte, at han opsøgte Dahlbergh, »straks i begyndelsen efter kyndelmisse«, da denne ankom til Rudkøbing, »og gav hannem for en skriftlig salveguard« 16 rigsdaler; med sig fra Køng havde Dahlbergh ritmester Claes Niethoff af Östgöta rytterregiment;²⁴⁴ også ham traf ridefogeden i Rudkøbing og gav ham 8 rdl., medens salveguarden straks fik et par støvler til en værdi af 4 rdl.²⁴⁵

I 1662 forlod Thomas Nissen sin stilling som ridefoged på "Tranekær" og overlod den til sin kommende svigersøn, Hans Christopher Wardinghausen. I stedet blev han tolder i Rudkøbing. I 1668 blev han borgmester efter Jørgen Rasmussen, "*dog først med Løn, naar Foregaaende er død*", som der står i Rigsarkivets håndskrevne fortegnelse over "Magistrater og Retsbetjente i Fyn".

Hans hustru må være død allerede i 1669, for i "Cancelliets Registratur" under 28. aug. dette år står, at "*Borgmester og Tolder Thomas Nissen i Rudkøbing, maa lade sin afgangne Hustrues Liig, som efter sin Sygdom og Raseri er død-funden - udi christelig Jord begrave*". Denne oplysning tyder på, at der er sket en familietragedie.

I 1673 blev Thomas Nissen som borgmester afløst af Mogens Hansen, måske på grund af samarbejdsvanskeligheder med et 8-mands udvalg, der blev valgt dette år til varetagelse af byens sager.

I 1680 oplyses det i "Matrikelekstrakt for Tranekær Amt", at Thomas Nissen er "Oberinspecteur over Dueholm", og det er sikkert Dueholm Kloster i Nykøbing Mors. I 1689 giver han 16 rdl. og 4 mk. som legat til fattiggassen i Rudkøbing og har altså stadig lidt tilknytning til denne by. Sandsynligvis er han død 1693.

Der kendes to børn:

A. Maria Dorothea Nissen.

Det var hende, der blev gift med "Langelands Gøngehøvding", Hans Christopher Wardinghausen. (Se tavle 3).

B. Christian Bartram Nissen,

født 1647 i Plön i Holsten, død i Rudkøbing 1714. Han blev tolder som sin fader, og han var gift med Elsebeth Torchildsdatter, datter af sognepræst i Rudkøbing og Skrøbelev, Torchild Christensen Rosenquist.

Forinden han blev tolder, havde Christian Nissen været købmand, konsumptionsforpagter og herredsskriver. Han var som sin svoger Wardinghausen indblandet i mange retssager, - også sager dem imellem.

Efterhånden gik det tilbage for ham økonomisk, og fra i 1678 at være byens ottende-største skatteyder, omtales han og hans kone i skattemandtallet for 1713 som "*2 gamle affældige Folk, som sig her opholder i Armod*".

11. kapitel

Oldefaderen Peder Frandsen Knudsens oprindelse.

Næst i rækken af de fire Rifbjerg-søskendes oldeforældre er murermeister Peder Frandsen Knudsen, om hvis oprindelse de følgende linier handler. (Se tavle 1).

Han var søn af

20 Knud Olufsen (også kaldet Olsen Svarer).

Om hans oprindelse igen er ikke fundet noget sikkert endnu. Han dukker op i Rudkøbing kirkebog d. 29/7 1735, hvor der står noteret: "*bleve trolovede Knud Oluffsen og Anne Michelsdatter, unge Folk rienende her i Byen*". Vielsen fandt sted d. 23/9. Det ser altså ud til, at de ikke er født i byen.

Knud Olufsen var sømand og blev matros i flåden, så han må ofte have været borte fra hjemmet i lange perioder.

Familien boede i Ramsherred mat. nr. 21, et lille fire-fags bindingsværkshus, og hertil kom der i slutningen af 1761 meddelelse fra København om, at Knud Olufsen var afgået ved døden. Den 10. dec. begyndte man skiftet efter ham mellem den efterladte enke og "*deris sammenavlede Børn*": Disse var:

Michel Knudsen, 24 år.
Ole Knudsen, 23 år.
Rasmus Knudsen, 20 år.
Peder Frandsen Knudsen, 12 år.
Karen Knudsdatter, 25 år.
Anne Marie Knudsdatter, 16 år.

Alle ugifte.

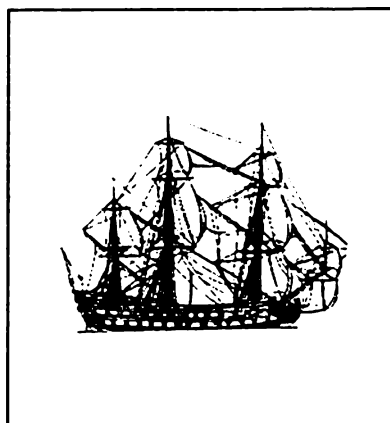
Indboet, der var endog meget ringe, blev vurderet til kun 3 rdl. 2 mk. 6 sk., og tilsyneladende boede kun enken i det lille hus i Ramsherred, vurderet til 64 rdl. og bestående af 4 fag til gaden og til gårdsiden haveplads med brønd. Familien havde gæld, nemlig en panteforskrivning til Anders Christensen i Gl. Skråbelev på 50 rdl. fra 1756, og to gældsposter til Rudkøbing borgere, en til Sr. Carl Lange på godt 6 rdl. og en til Sr. Hieronimus Basballe på godt 5 rdl.

Skiftet blev afsluttet i feb. 1762, og det viste sig, at gælden oversteg boets indtægter med 2 mk. 4 sk. Anne Michelsdatter betalte dog al

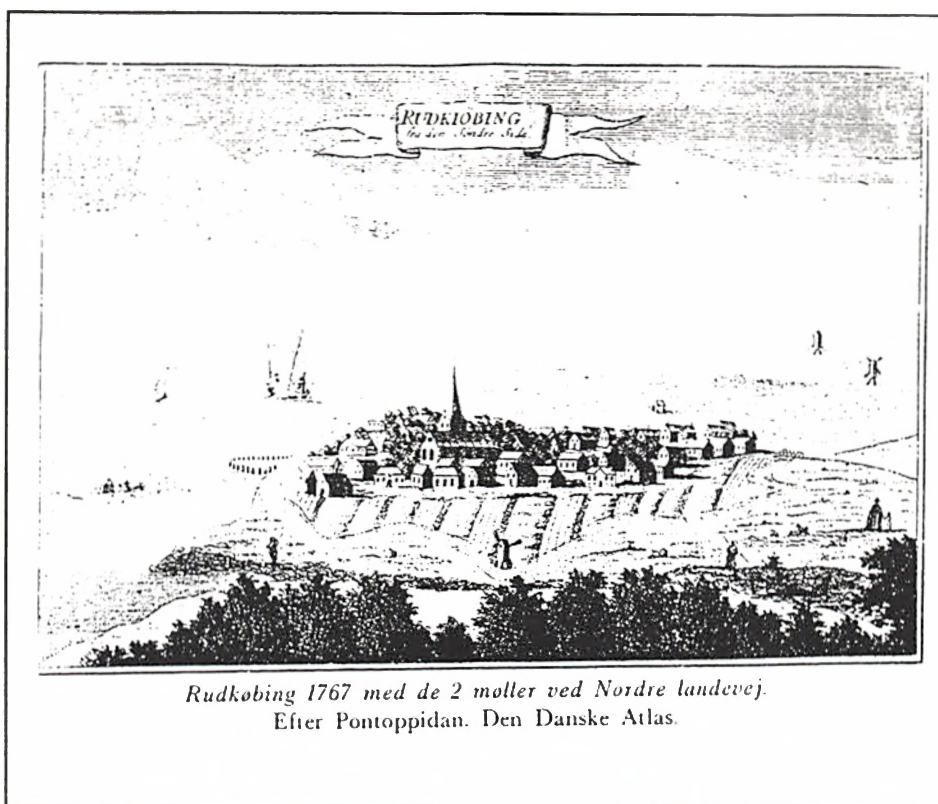
gæld, bortset fra panteforskrivningen til Anders Christensen, der lod denne blive stående, og hun kunne så blive boende i sit lille hus.

Matros i flåden.

Linieskib.

Rudkøbing 1767.

21 Anne Michelsdatter, Knud Olufsens enke,

var måske fra Siø, for i Rudkøbing kirkebog står, at der i 1702 bliver døbt en Anne Michelsdatter fra den lille ø, der ligger mellem Langeland og Tåsinge. Vores Anne døde i 1791, beg. 29/11, 89 år gl., så det passer med årstallet, og er hypotesen rigtig, var hun datter af

42 Michel Larsen, Siø,

der blev beg. 21/5 1710, 55 år gl.

Knud Olufsen og Anne Michelsdatter havde følgende børn:

A. Karen Knudsdatter,

født i Rudkøbing 1736, død i Humble 1815. Gift 1768 i Humble med smed Rasmus Andersen, der døde 1785. Familien boede i den lille landsby Havbølle ude ved kysten. I 1773 tiltrådte Karen Knudsdatter sammen med sine søskende Michel, Ole, Rasmus og Anna Marie, at moderens hus i Ramsherred blev overdraget til den yngste broder Peder Frandsen Knudsen mod, at moderen beholdt rådighed over og

bolig i huset, samt at Anna Maries ejendele fortsat kunne opbevares der.

B. Michel Hansen Knudsen Svarer,

født i Rudkøbing 1738, død s.st. 1795. Han gik til søs og var ved sin død skipper. Gift 1. g. 1762 med Johanne Marie Stephendatter, der døde allerede året efter (vel i barselseng). I 1766 blev han gift med Johanne Cathrine Hansdatter, der døde i 1792. Familien boede i Ramsherred, dør om dør med Anne Michelsdatter. Der var børn.

C. Ole Knudsen,

født 1739 i Rudkøbing, død s.st. 1822, 83 år gl. I 1764 blev han gift med enken Rebecca Rudolphsdatter, der døde i 1803. Hun havde været gift med Morten Stephensen. I 1772 fik Ole Knudsen borgerskab som skrædder. Ved folketællingerne i 1787 og 1801 boede familien i ejendommen Torvet nr. 8 og var nabo til Rebeccas broder, glarmester Hans Rudolphsen. I 1787 boede 2 sønner og 1 datter hjemme. Begge sønner blev skræddere, og den ene af dem, Knud Christian Olsen, blev siden fader til Rudkøbings første "industrimand", Ole Knudsen, der i 1842 startede et jernstøberi i Ahlefeldtsgade.

D. Rasmus Johansen Knudsen,

født 1742 i Rudkøbing, død s.st. 1818. Han gik til søs og fik søpatent i 1760 og blev skipper. I 1774 giftede han sig med Anna Marie Larsdatter, der døde i 1815. De boede også i Ramsherred, og ved folketællingen i 1787 havde de 3 sønner i alderen 9, 6 og 4 år.

E. Anna Marie Knudsdatter,

født i Rudkøbing 1745, sandsynligvis død 1837 i Magleby. I 1773 tjente hun på "Vestergård" i Humble hos forpagter Hans Ditlev Heinet. "Vestergård" var en såkaldt mejerigård under stamhuset Ahlefeldt. Hun er sikkert identisk med den Anna Marie Knudsdatter, der i 1776 i Magleby blev gift med Lars Christensen Bye, der døde 1782, hvorefter hun 50 år gl. blev gift med Peder Anton Jensen, der døde før 1837.

F. Peder Frandsen Knudsen,

der blev gift med Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange. Oldeforældre til de fire Rifbjerg-søskende.

12. kapitel

Oldeforældrenes forfædre fortsat: Johanne Margrethe Lorentzdatter Langes forfædre. (Se tavle 4).

11. Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange

var fra Søndebro i Magleby sogn og født der i 1747, døbt 9/4, som datter af skoleholder Lorentz Philipsen Lange og dennes anden hustru, Anne Madsdatter.

Fadderne ved hendes dåb var: Maren Madsdatter (moster), som bar hende, Jørgen Boesgaard, Mads Hansen (morfar), Karen Jensdatter, Maren Jensdatter og Maren Andersdatter.

Efter konfirmationen er hun vel kommet ud at tjene, måske inde i Rudkøbing, hvor hun i 1774 bliver gift med sin murermester, som hun kom til at overleve i mange år. Hun døde i 1824, beg. 18/12, 78 år gl.

Tavle 4

44 Måske Philip Lorentz Lange, korporal i Unnerud i Egebjerg sogn.		46 Mads Hansen fæstebonde i Magleby under grevskabet Langeland. (Død 1768).	47 Johanne Pedersdatter
22 Lorentz Philipsen Lange skoleholder i Søndebro, Magleby sogn (ca. 1697-1768)		23 Anne Madsdatter (1715-ca. 1805)	
11 Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange (1747-1824)			

Hun var altså datter af

22 Lorentz Philipsen Lange.

Hvor og hvornår han er født vides ikke nøjagtigt, men det må være ca. 1697 efter aldersopgivelsen ved hans død, og måske var stedet Unnerud, Egebjerg sogn i Odsherred, hvor der levede en korporal Philip Lorentz Lange, som måske kunne være hans fader⁷⁾.

Lorentz Lange var lakaj hos en grev Sponneck på Kgs. Nytorv i København og logerede hos handskemager Casper Hansen i Løvstræde, da han ifølge Helligåndskirkens kirkebog d. 16/9 1723 med kgl. tilladelse blev viet om formiddagen til sin første hustru, Mette Jørgensdatter Thrane, en søster - som der står - til stadsbygmester Johan Albrecht Hillers hustru.

--- Og om eftermiddagen samme dag blev deres tvillinger døbt!

A. Johannes.

Båret af mad. Stolpe, og Birte Jørgensdatter Tranecher bar huen. (Han døde kun 3 dage gl.).

B. Elisabeth.

Båret af skrædder Chr. Fr. Vieths hustru, og mad. Johanne Olesdatter Stads holdt huen.

Fadderne var: Mons. Beehr, Mons. Stolpe, Mons. Hiller og Chr. Fr. Vieth.

Næste gang vi møder Lorentz Lange er på Langeland i Magleby kirkebog i 1727, da han får en søn døbt. Han er blevet skoleholder i Søndebro efter Hans Jørgensen Thrane, efter navnet at dømmen en broder til hans kone. (Og Thranes forgænger var Rasmus Pedersen, der døde i 1720. Han er ane nr. 74). Om det nu er på grund af familieskab eller ved protektion, at Lorentz Lange får stillingen er uklart.

Noget lukrativt job var det ikke, hvad ses af nedenstående beskrivelse i Lützens bog af skoleforholdene dengang:

⁷⁾ Dette ifølge John Arthur Langes optegnelser over Langeslægtens stamtavler i Rigsarkivets Håndskriftssamling.

I en provsteindberetning fra 1739 siges det, at skolen i Søndebro var "*opbyggt for mange Aar siden af Bymændene selv*", så den var sikkert fra 1600-tallet, og ejerlavet underholdt deres ustuderede skoleholder.

Lütken skriver videre: "*Det har været meget primitive og fattige skoler. Nogle Fag Bindingsværk med Ler- eller Stengulv, en Tørveovn, et Bord og nogle Bænke - og så velsagtens nogle Ris - det var dengang nok. Den ringeste Sinke paa vore Seminarier vilde være et Vidunder af Lærdom mod de fleste af disse flittige gamle Skoleholdere.*"

Men i 1739 kom der en kgl. forordning, der skulle forbedre skolevæsenet i Danmark. På Langeland blev det lensgreve Fr. Ahlefeldt, der kom til at forestå ordningen, og det gjorde han så godt, at øen fik et bedre og mere ensartet skolevæsen end de fleste andre steder i landet.

Skoleholderne skulle i rede penge have 42 slettedaler (28 rdl.) om året, fri græsning til en ko og 20 gode læs tørv.

"*Børnene skulle undervises i deres Børnelærdom, Christendom og færdig at kunde læse i Bøger*". - Hvis de desuden ville lære at skrive, skulle de af med 1 skilling om ugen, og 2 hvis de også ville have undervisning i regning.

- Så alt i alt måtte det blive en fattig skolelærertilværelse.

I 1743 døde Mette Jørgendatter Thrane og blev beg. d. 20/2, og året efter d. 15/10 1744 giftede Lorentz Lange sig med

23 Anne Madsdatter.

Og en ny børneflokk kom til i det lille skoleholderhus. Fem blev det til. I 1768 døde Lorentz Lange og blev beg. d. 16/5 fra Magleby Kirke. Alderen opgives at være 71 år.

Datteren Mette Sophie Lange giftede sig med faderens efterfølger som skoleholder i Søndebro, Jacob Jørgensen, så Anne Madsdatter kom på aftægt hos dem. I 1790 døde Jacob Jørgensen, og Anne Madsdatter flyttede da til Tressebølle i Snøde sogn og kom til at bo hos sønnen, Hans Christian Lange. Ved folketællingen i 1801 siges hun at være 92 år, hvad nok er noget overdrevet, for ved forrige folketælling i 1787 er hun 72 år. Sandsynligvis er hun død i Snøde mellem 1801 og 1813, hvor kirkebogen begynder.

Lorentz Lange havde med Mette Thrane børnene:

A. Johannes Lorentzen Lange.

Født 1723 i København, død spæd.

B. Elisabeth Lorentzdatter Lange (tvilling).

Født 1723 i København. Var 1754 rejst fra Langeland til København. Videre skæbne ukendt.

C. Jørgen Lorentzen Lange.

Født 1727 i Søndebro, Magleby sogn, død 1795 i Humble sogn. Han var væversvend, da han 1751 i Rudkøbing blev gift med Kirsten Jensdatter. I 1764 blev han s.st. gift med enken Bodil Marie Jacobsdatter og er da væver. Hun døde i 1781. Og 1782 blev han i Skrøbelev gift med Marie Gabrielsdatter fra Torpe og kaldes da enkemand fra Lindelse. Havde børn.

D. Werner Lorentzen Lange.

Født i Søndebro 1730, død i Fredericia 1776. Var bødker. Enken, der var hans anden kone, hed Anne Cathrine Marie Smidtoft.

Lorentz Langes børn med Anne Madsdatter:

E. Mette Sophie Lorentzdatter Lange.

Født i Søndebro 1745, død s.st. 1791. Hun blev i 1769 gift med sin faders efterfølger som skoleholder, Jacob Jørgensen. Denne døde i 1790. Skiftet blev udsat, fordi Mette Lange udtalte: "*at hun ikke var ganske forsikret om, enten hun var frugtsommelig ved sin salig Mand eller ikke*". Imidlertid døde hun selv ganske kort tid efter i begyndelsen af 1791, så der blev holdt fælles skifte. Hun efterlod sig 4 børn, hvoraf 2 sønner siden blev lærere.

F. Johanne Margrethe Lorentzdatter Lange,

som blev oldemor til vore fire Ribbjerg-søskende.

G. Hans Christian Lorentzen Lange.

Født 1749 i Søndebro, død 1821 i Tressebølle, Snøde sogn. Han var husmand med jord og var gift med Anne Nielsdatter, der var enke ved giftermålet. Hans moder, Anne Madsdatter, boede hos dem til hun døde.

H. Kirstine Marie Lorentzdatter Lange.

Født 1751 i Søndebro, Magleby sogn, død 1780 i Rudkøbing. I 1773 blev hun s.st. gift med bødker Peder Pedersen Bay. De havde 3 børn. Peder Bay giftede sig 2. gang 1781 med enken Anne Nielsdatter Schmidt, som døde 1822. Selv døde han 85 år gl. i 1825.

I. Niels Christian Lorentzen Lange.

Født 1754 i Søndebro. Skæbne ukendt.

Moderen til dette sidste kuld børn i skoleholderhuset, Anne Madsdatter, blev født i Humble 1715, døbt 26/12, og hun var datter af

46 Mads Hansen.

Han var gårdfæster i Humble under grevskabet Langeland, og han var gift med

47 Johanne Pedersdatter.

Parret blev gift 1714. I skiftet i 1768 efter Mads Hansen siges det, at der var 11 børn.

Tavle 5

			204	Fedder Nissen, arvefæstebonde i Silderup i Store Vi sogn, søn af arvefæstebonde Nis Jensen og Luice Jensens	205	Catharina Nissens	206	Peter Asmussen, købmand i Flensborg	207	Marina Asmussens
	100	Marcus Pahl, herredsfoged i Husby herred			102	Nis Feddersen, handelsmand og rådmand i Rudkøbing (1631-1691)			103	Catharina Petersdatter Asmussen (1634-1718)
	50	Frederik Marcussen Pahl, handelsmand og skipper i Rudkøbing (1660-1708)		51	Anna Lucia Nisdatter Feddersen (ca. 1676-1752)					
24	Hans Hansen Kragh, rådmand i Ribe (ca. 1696-1750)	25	Margrethe Sophie Pahl (1706-1753)							
12	Stephan Hansen Kragh (1737-1807)									

13. kapitel

Stephan Hansen Kraghs forfædre.

Vi skal nu til Vestjylland, hvor de fire Ribbjerg-søskendes oldefader, farver Stephan Kragh, kom fra.

Hans fader var

24 Hans Hansen Kragh

Hans Hansen Kraghs afstamning er endnu ikke klarlagt. Måske var han søn af den Hans Kragh, der i 1680 blev herredsfoged i Anst herred under Ribe stift, eller måske var han snarere på en eller anden måde i slægt med familien Krag(h) i Varde, hvor der o. 1700 levede en farver Hans Nielsen Krag, som kunne være hans fader i et første ægteskab.

Men nu er der, efter at manuskriptet til denne Ribbjerg-slægtsbog faktisk er færdigskrevet, dukket en ny oplysning op om ham. I "Årbog fra Ribe Amt" 1906 er der en artikel om to gamle skifter fra "Urup-gård" ved Grindsted. Det drejer sig om skifterne efter ejeren til gården, Jens Pedersen, død 1750, og hans kone, Karen Sophie Møller, død 1749. Blandt skiftepapirene ligger nogle breve sendt fra Jens Pedersen til vennen, birkedommer Hans Nielsen Fogh i Størsbøl. Et af brevene lyder således:

"Meget højstærede hulde kjære Broder!

Baade den Tid jeg havde den Ære at tale med Monfrere, og den Tid jeg nu skrev med Posten, da glemte jeg at melde og tale om, at de 100de Rigsdaler maatte være i grov Courant M., 8 à 10 Sk. Strykket, i hvilken Mønt jeg skal betale dem, glem ingenlunde at tale med Hans Skjøt om samme, og tillige med ham min Hilsen. Nu gik der et Bud til Varde, saa kunde ikke dette være umeldet. Kragh døde dog, en Raadmand i hans Fødeby, dermed er Potten ogsaa ude.

Allervenligst Hilsen til Dennem allesammen, er jeg min Livstid

*Højstærede hulde kjære Broders
Pligtskyldigste
Tjener*

Jens Pedersen"

Altså ved vi dog nu, at Hans Hansen Kragh var født i Ribe.

Og i Ribe havde han en søster, Gjertrud Hansdatter Kragh. Hun blev i 1727 ifølge Ribe Domkirkes kb. trolovet med Niels Hansen Kaalhauge, forh. landsoldat, barnefødt i Kaalhauge by udi Hornborg sogn, Århus stift.

Niels Kalhauge - som han selv skrev sig - fik 1728 borger-
skab i Ribe, og han døde s.st. 1763 og efterlod sig foruden
enken to fuldmyndige sønner, nemlig defefoged og tolder
Hans Kalhauge og Jens Kalhauge, som opholdt sig i Nagapat-
nam i Ostindien, hvor han var overkirurg. Vores Hans
Hansen Kragh var fadder for to af søsterens fire sønner,
hvoraf de to døde som små.

Gjertrud Hansdatter Kragh døde i 1777.

Første oplysning om Hans Hansen Kragh findes i Grimstrup kb 1720. Han er da ridefoged på "Endrupholm" for Stephan Nielsen Ehrenfeld. I 1721 er han fuldmægtig ved en skifteforretning for ejeren af "Hennegård", Peder Nielsen Endorph, og i 1732 er han fuldmægtig på "Krogsgård" i Tjæreborg sogn.

I 1734 er han blevet ejer af "Lykkegård" i Jerne sogn, og han er blevet - eller bliver det i 1735 - gift med

25 Margrethe Sophie Pahl.

Hun var købmandsdatter fra Rudkøbing, og hvor og hvornår de har truffet hinanden er lidt af en gåde. I løbet af få år får ægteparret 3 børn, nemlig 1735 en søn, 1736 en datter og 1737 en søn, nemlig vores Stephan Kragh, der altså siden blev farver i Rudkøbing.

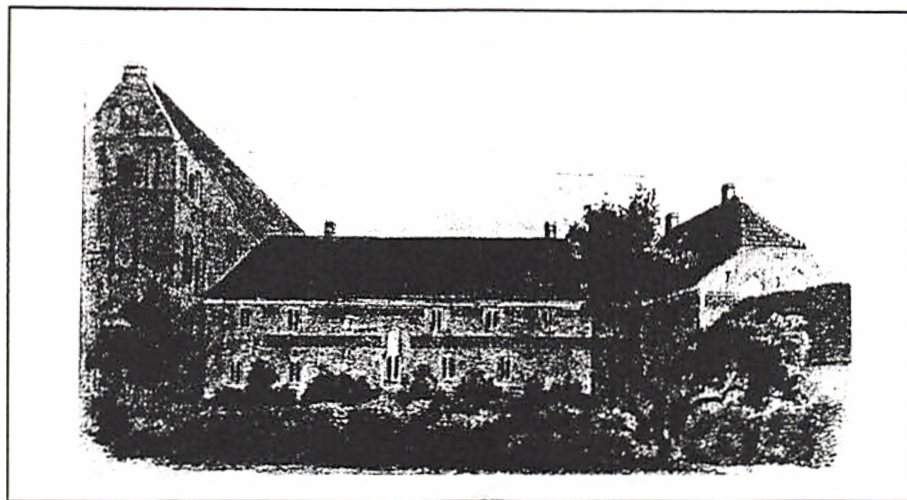
I 1733 får Kragh kgl. bevilling på forpagtning af familie- og folkeskat-
ten i Ribe amt for 1215 rdl årligt, og nu begynder han at tjene penge. Forpagtningen har han 1734, 1735 og 1736.

I 1737 køber han på auktion gården "Brøndumdam" i Brøndum sogn, og året efter sælger han "Lykkegård" til Christen H. Spangsberg.

Han flytter med sin familie til Ribe, hvor han med kgl. konfirmation bliver hospitalsforstander mod at yde Kirsten Jacobsdatter, enken efter den forrige forstander, Christen Terkel Hansen, en årlig livsvarig pension.

I 1738 byder han på auktion 210 rdl årligt for forpagtningen af de kongen reserverede forstrande i Ribe stift, og det bliver approberet ved kgl. resolution af 21/10 s.år.

Og han kommer til at tjene endnu flere penge, og det så mange, at han begynder at drive bankvirksomhed. 1747 ophører han med at være forstander for Ribe Hospital, en stiftelse for fattige og syge, der havde til huse i det gamle Sortebrødrekloster ved Skt. Katharinæ, og

Hospitalet i Ribe.

efterfølges af Johannes Hjorth.

Han bliver en af de største eksportører af øksne, og han er så meget ved magt, at han 1742 kan købe den smukke renæssancebygning "Tårnborg" af Hans Hansen Pickmand. Bygningen bliver solgt til biskop A. Brorson.

Hans Hansen Kragh, som vi må tænke os klædt som Jeronimus i en Holberg komedie iført fin kjol, knæbenklæder, paryk og sølvknappet stok, er nu blevet en højtattet borger i Ribe, og i begyndelsen af 1750 bliver han udnævnt til rådmand.

Men den fornøjelse eller ære varede kun kort, for 9. marts samme år døde han og blev beg. d. 13. i Domkirkens kor, 55 år gl.

Skiftet efter ham viser, at det var en meget velhavende mand, der var død. På 52 foliosider finder man beskrevet et stort hjem med et meget rigt indbo.

Af sølvtøj var der en mængde, bl.a. 5 sølvkrus, og blandt dem et med årstallet 1697 (mon et dåbsbæger?). Sølvbestikket havde initialerne HK og MSP og årstallet 1735 (mon bryllupsår?). Vi får også at vide, at Margrethe Sophie Pahls morgengave, som hun forlods udtog af boet, bestod af en guldkæde, 8 guldringe, 3 ringe med diamanter, 2 ravøreringe indfattet i guld og et hængesmykke af guld med diamant. Men der var derudover endnu flere ting af guld. Af rede penge var der mange, og i mange forskellige møntsorter, som rosenobler, ducater og specie-rigsdalere.

Fra rum til rum kan man følge de to vurderingsmænd, mens de noterer og vurderer, og for ens indre blik dukker så alle de ting op af den tids møbler og husgeråd, klædedragt og bøger og meget andet.

Et sted står en parykblok med husherrens fire parykker ved siden af en sølvkammerstage. Der er en vrimmel af egedragkister, store klædeskabe, senge med omhæng, der er borde og ryslæderstole, der er et klaver - nok værd at bemærke. Der er skilderier på væggene, sengelinned i massevis, de nymodens gardiner med kapper, duge og servietter. Tintøj og kobbertøj i massevis, bl.a. den næsten obligatoriske brændevinskedel.

Og så er det altid interessant at bemærke sig bogtitlerne. Hans Kragh havde mange religiøse bøger, både danske og tyske. (Det var pietismens tid). Der var en dansk bibel og "Gerners Huspostil", Naschous "Religions-Artikler", Naurs "Passions-Tanker" og en bog der hed "Dend yderste Dommedags Beskrivelse". Han havde også flere juridiske bøger, bl.a. "Kiøbenhavns Stadsret". Og der var bøger af Anders Bording og af L. Thura, og en bog med den spændende titel "Darii og Alexandri Magni Bedrifter".

Af skiftepapirerne erfarer man også, at Kragh har haft flere udlejningsejendomme i Ribe. Og han havde flere fæstegårde i Jerne og Brøndum sogne og nogle gadehuse i Hjerting og Jerne.

Og så drev han en udstrakt bankvirksomhed og lånte penge ud til både høj og lav, hovedsageligt i Ribe og omegn. Men der var også lån til fjernere boende som byskriver i Rudkøbing Ulrik Møller, der var hans svoger og som havde lånt 200 rdl, og Peder Stephensen i Varde, som havde lånt 210 rdl.

Nøjagtig 100 lånere er optegnet, som mod panteforskrivning, obligation eller fast pant som sølvtøj eller klædningsstykker havde lånt penge.

Der må have været mange, der ved Hans Kraghs død er kommet i knibe, fordi de nu skulle udrede deres lån, og der er da også flere, som man må opgive at få pengene fra.

Først d. 27/8 1753 - 3½ år efter hans død - kunne skiftet afsluttes, og i mellemtiden var enken, Margrethe Sophie Pahl i sept. 1751 blevet gift med birkedommer over Tåsinge birk, prokurator Jens Nyborg, der var bosat i Svendborg.

Auktionen over løsøre og pantsat gods gav godt 1130 rdl. Bøndergodset blev solgt for 1780 rdl. De forskellige udlejningsejendomme gav 675 rdl. Familiens eget hus fik Madame Nyborg tilslået for 460 rdl.

Men der var naturligvis også forskellige gældsposter. Bl.a. måtte boet udrede 315 rdl, som var Kraghs myndling, Sr. Grues arv. En anden myndling Frederich Bygoms kapital måtte udredes med 461 rdl og 69 rdl i renter, og Mons. Wellejus skulle have 40 rdl for sønnens "education".

Til deling mellem enken og de tre børn blev 5160 rdl.:

Margrethe Sophie Pahl	fik 2580 rdl, dvs. 50 %
Stephan Kragh	fik 1290 rdl, dvs. 25 %
Ingeborg Marie Kragh	fik 645 rdl, dvs. 12½ %
Anne Margrete Kragh	fik 645 rdl, dvs. 12½ %.

Forlængst var Margrethe Sophie Pahl flyttet til Svendborg med sine tre børn for at starte en ny tilværelse med sin anden mand, Jens Nyborg.

Men den tilværelse blev meget kort, for netop i de dage, da man i Ribe afsluttede skiftet efter hendes første mand, døde hun selv, måske i barselseng, og blev beg. 29/8 1753 i Svendborg Vor Frue.

Birkedommer og prokurator Jens Nyborg havde 1.g. været gift med Anne Marie Hing, der blev beg. 8/1 1751, og han giftede sig 3. gang 27/2 1754 med Elisabeth Villadsdatter Winding. Selv døde han 1776 71 år gl. og blev beg. 2/4 i Svendborg Nik.

I Hans Hansen Kraghs ægteskab med Margrethe Sophie Pahl var der 7 børn, hvoraf tre nåede voksenalderen. De to døtre Ingeborg Marie og Anne Margrete blev efter moderens død afhentet i Svendborg af deres fætter, defoged Hans Kalhauge, og af ham ledsaget tilbage til Ribe. Broderen Stephan derimod, der var ved at uddanne sig til farver, forblev i Svendborg.

De tre børn var altså:

A. Ingeborg Marie Kragh, f. 1736, d. 1757. Da hun 1755 var kommet tilbage til Ribe, kom hun til at bo hos rådmand Thomas Clausen, der var hendes formynder. Hun var svagelig og i dec. 1757 døde hun kun 21 år gl.

I skiftet efter hende er optegnet alle regningerne fra hendes begravelse, og de giver et interessant tidsbillede:

1) Hun blev begravet i Skt. Katharinæ Kirke og for pladsen der og voks til to store lys fik kirkevæрге A. Basballe 15 rdl. 1 mk.

2) Klokker Brasen fik 5 rdl 5 mk 4 sk for lysene at forfærdige, for at ringe med klokkerne og for at kaste jord på.

3) Rektor H. Hansen, hvis elever sang hende til graven, fik udbetalt 5 rdl til deling.

4) Snedker Jens Pedersen fik 8 rdl for at lave en kiste med udkæringer og 1 mk til drikkepenge til sine folk.

5) Klokker C. Hemmer fik 2 rdl 2 mk for at ringe med klokkerne (undtagen stormklokken) i Domkirken.

6) Adolph Schertling fik 3 rdl for ligklæderne.

7) Christian Mahler fik 3 rdl for at male de to lyseplader og for at marmorere ligkisten.

8) Urmager Jørgen Friederich fik 2 rdl 2 mk for at støbe en ligplade og for at udstikke et vers på den samt for at lave 2 skilte til lysene.

9) Og selveste Ambrosius Stub fik 1 rdl for at "componere" verset.

10) De 16 mænd fra ligbærerlavet, der bar kisten til kirken, fik 4 rdl til deling.

11) C.A. Jensen fik 1 rdl 4 mk for at invitere til ligbegængelse.

12) Maren Jensdatter fik 1 rdl 3 mk for at sy ligklæderne og for at varte op.

13) Sadelmager Jens Hansen fik 4 mk for at lave stropperne til kisten.

14) Fire skoledisciple fik 2 rdl 4 mk for at bære stager med lys.

15) Gabriel Koch fik 1 rdl for 8 lys.

16) Konen, der havde bagt kager, der blev spist ved nedlæggelsen i kisten, blev betalt med 1 rdl 2 mk 8 sk.

17) For jordpåkastelsen fik sognepræst P. Müller 6 rdl 4 mk.

18) Købmand Hans Gerdes fik 18 rdl 4 mk 2 sk for varer, bl.a. masser af sort flonel, sukker, kaffe og te, og mange pletter rødvin af forskellig slags.

19) Doktor H. Castensen fik 11 rdl 1 mk 4 sk for forskellige medikamenter.

Og endelig fik

20) Doktor Anchersen 10 rdl for konsultation.

Der var naturligvis blevet sendt besked til broderen Stephan i Svendborg om søsterens død d. 22. dec. 1757, og d. 3. jan. skriver han tilbage og beder om, at der må blive afholdt auktion over søsterens ejendele, og at arven efter hende deles mellem ham og lillesøsteren Anne Margrete. Han indleder sit brev således:

"Velædle og Velviise Præsident, Borgemester og Raad, samtlige Herrer Magistrat udi Riibe. Min Søster Ingeborre Maries Dødelige Afgang hos Hr. Raadmand Thomas Klausen er mig tilkendegivet med Skrivelse af 24. Dec. sidstleden fra Sr. Thuun med forespørgsel om ieg forlangede ham til at møde ved Skiftet ..."

Og han slutter med ordene:

*"Da ieg med Deres Retviise Behandling i alle Maader skal og bør finde mig fornøjet, og med ald Submission hendlever velædle og velviise Herrer Magistrats ydmygste Tiener,
Stephan Hansen Kragh."*

Og så blev der afholdt auktion, og man genkender nogle af moderens morgengavesmykker, som nu bliver købt til søsteren Anne Margrete af hendes formynder, fætteren Hans Kalhauge. Også nogle af Ingeborg Maries gangklæder blev købt til hende.

I penge blev der til Stephan Kragh 347 rdl 4 mk 10 $\frac{2}{3}$ sk og til Anne Margrete Kragh 173 rdl 5 mk 5 $\frac{1}{3}$ sk.

B. Stephan Kragh, der blev farver i Rudkøbing og oldefader til de fire Ribbjerg-søskende (se tavle 1).

C. Anne Margrethe Hansdatter Kragh. Hun blev født i Ribe 1743, db. 11/1 i Skt. Katharinæ Kirke. Boede efter forældrenes død hos sin fætter og formynder, delefoged og tolder Hans Kalhauge. Den 25/10 1759 blev hun i huset gift med borger og avlsmænd Nicolai Beck, født i Ribe 1724, db 3/6, søn af borger, udrider Laurids Madsen Bek og Else Andersdatter. Nicolai Beck købte ca. 1765 en gård i Hjemsted under Haderslevhus af Jannik Madsen, og her i den lille landsby har efterkommere boet siden. Anne Margrethe Kragh døde 29/6 1829 i Hjemsted, og Nicolai Beck døde s.st. 1776, beg. 27/5.

Vi skal nu tilbage til disse tre børns moder, Margrethe Sophie Pahl, hvis afstamning er bedre klarlagt end hendes mands.

Hun blev født i Rudkøbing 10/12 1706, og hun var datter af købmand og skipper Frederik Marcussen Pahl og Anna Lucia Feddersen.

Ved dåben blev hun båret af Anna Godfredsdatter, hr. Niels Wangs hustru fra Tranekær og fadderne var Chr. Junghans, inspektør på Tranekær Slot, Chr. Krøyer, Abel Cathrine, Lars Kjeldsens hustru, og Sidsel, Peder Kruses hustru.

Kun 2 år gammel mistede hun sin fader, og moderen giftede sig igen med byskriver og postmester Johannes Borchsenius.

Sidste optegnelse om Margrethe Sophie Pahl fra Rudkøbing er i kirkebogen 1732, da hun som så mange gange før optegnes som fadder. Så det er vel kort derefter, at hun forlader byen. Men hvordan hun træffer sin tilkommende mand, Hans Hansen Kragh -er som tidligere fortalt - uvist. Hendes fader var altså

50 Frederik Marcussen Pahl.

Han var som barn kommet til Rudkøbing fra Grundtofte sogn, Husby herred i Angel, hvor han blev født 23/6 1660. Sandsynligvis var han søn af herredsfoged for Husby herred fra 1658-1674.

100 Marcus Pahl

som 10 år senere i 1684 blev efterfulgt af sønnen Marcus Pahl jun.

I 1683 fik Frederik Pahl, hvis søster Sophie Dorthea Pahl 1696 blev gift med Christen Nielsen Bang, borgerskab i Rudkøbing som handelsmand, og den 21/2 1690 blev han trolovet med rådmand Nis Feddersens datter, Anna Lucia, med vielse den 19/8 s.å.

I en indberetning fra byfogeden Claus Bertelsen siges om ham:

"Friedrich Marcussen nærer sig af sit Skiberum og Avling, haver og en liden Handel med Korn, grove Varer og liden Smaakram."

Det går tilsyneladende ikke så godt, at der er noget "at råbe hurra for". Men man får dog et noget andet billede i skiftet efter ham. Han døde d. 12. dec. 1708, kun 48 år gl., og boet efter ham blev opgjort til 2830 rdl. Familien boede i en gård på Østergade ved siden af byfogeden, Claus Bertelsen. Foruden det sædvanlige indbo - herimellem 2 "contrefajer" af kong Chr. 5 og dronning Charlotte Amalie - opregnes en masse kramvarer vurderet til 270 rdl. Der var 5 heste

og nogle køer - nødvendige da han ejede flere jord- og engstykker i omegnen af Rudkøbing. Endvidere ejede han halvdelen af en galiot (et mindre skib). Efter at forskellige gældsposter, herimellem et par store til købmænd i Flensborg, var fratrukket, var der til enken godt 315 rdl og til sønnerne hver godt 78 rdl og til døtrene hver ca. 39 rdl.

Anna Lucia Nisdatter giftede sig igen i 1719 med byskriver og postmester i Rudkøbing, Johannes Borchsenius, der døde s.st. 1748. Selv døde hun 1752.

I Frederik Pahl og Anna Lucia Nisdatters ægteskab fødtes 6 børn, hvoraf 5 levede ved faderens død. Disse var:

A. Marcus Christopher Frederiksen Pahl, f. 1691. Var ved faderens død hos Sr. Hermann Voigh i Hamborg (i lære?).

B. Nicolaj Frederiksen Pahl, f. 1696.

C. Frederik Frederiksen Pahl, f. 1699.

D. Catharina Marie Frederiksdatter Pahl, f. 1703. Hun blev i 1740 gift med byskriver og postmester i Rudkøbing, Ulrik Henrik Møller, der døde 1758. Catharina Pahl døde året efter 1759.

E. Margrethe Sophie Frederiksdatter Pahl, der blev gift med rådmand Hans Hansen Kragh (se tavle 1).

51 Anna Lucia Nisdatter

blev født i Rudkøbing ca. 1672, og hun var datter af

102 Nis Feddersen.

Han var fra Sydslesvig og kom som så mange andre af sine landsmænd til den forarmede ø, Langeland, efter Svenskekrigene. Der var brug for unge initiativrige mænd til genopbygningen, nu hvor den værste tid var overstået. Ikke mere skulle man på øen opleve 10-12 dødsfald af sult om dagen, og ikke mere skulle man opleve, hvad præsten i Tryggelev skrev i 1660:

"Efter Svensken blev slagen ved Nykøbing og nødtes at quitere dette Land [dvs. Langeland], døde der nogle 100 af mine Sognefolk af Hunger. Ved min Salighed, de hentede Mask hos mig og bagte Kager af og aad. Hørknevler og Katoste Rødder hjalp dem i Foraaret.

O, en elendig Diæt, in qua nos reservati, Domine."

Før krigen havde Rudkøbing haft ca. 650 indb., i 1672 var der kun 478. Og endnu i 1690 var der 34 øde byggetomter inden for den vold, der gik rundt om byen, og hvori der var fire åbninger: Nørreport, Østerport, Riseport og Strandport.

Nis Feddersen blev født 1631 i Silderup i Store Vi sogn, Vis herred, Flensborg amt og var søn af "erbgessener", dvs. arvefæstebonde,

204 Fedder Nissen og

205 Catharina Nissens.

Farfaderen var gårdmand s.st.

408 Nis Jensen, der var gift med

409 Lucie Jensens.

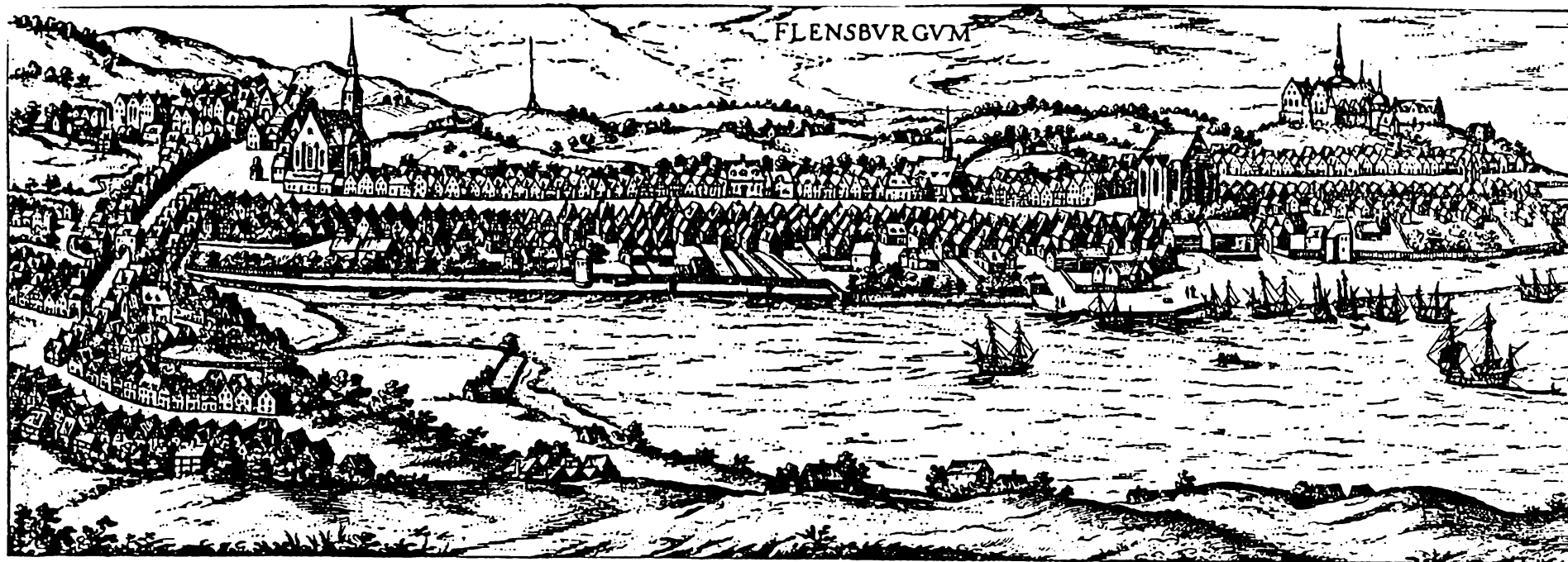
Nis Feddersen var først rejst ind til Flensborg, og her blev han d. 3/7 1661 gift med

103 Catharina Petersdatter.

Hun blev født i Flensborg 1634, og hun var datter af købmand

206 Peter Asmussen, der var gift med

207 Marina Asmussens.

Denne radering fra 1588 viser, hvorledes Flensborg så ud i slutningen af 1500-tallet

Her i Flensborg fik ægteparret i 1662 deres første barn, en datter, men kort tid efter rejste de til Rudkøbing, hvor Nis Feddersen i 1664 fik borgerskab som kræmmer. Han var dygtig og oparbejdede efterhånden en god forretning. I 1670 blev han rådmand og virkede som sådan til 1683. Han var også skibsreder og fik efterhånden part i 3 skibe. 1674 fik han kgl. bevilling til at handle med vin og fremmed øl med eneret for hele Langeland. I 1673 var han største skatteyder i Rudkøbing. Kun en til betalte det samme. I grundtaksten (en fuldstændig matrikulering og værdiansættelse der findes blandt Rudkøbings regnskaber på Rigsarkivet) for byen fra 1682 opgives han til at eje: 2 gårde, 2 våninger med 8 lejligheder, 1 bod samt et øde byggested.

Han var også kirkeværge, og han og hans kone skænkede kirken en lysekrone og 2 lysarme.

Her i Rudkøbing voksede børneflokket til 7, 4 sønner og 3 døtre, hvoraf sønnen Thomas døde som barn i 1677, og fadderoptegnelserne i kirkebogen viser, at familien var en af de førende i byen.

I kirkebogen ses også, at Nis Feddersen havde en søster i byen. Hun hed Maren Feddersdatter, og hun var gift med guldsmed Burchardt Jacobsen, der døde i 1672. Selv døde hun i 1673.

I begyndelsen af året 1691 døde Nis Feddersen og blev beg. 12/1 i kirkens våbenhus. En stor sten blev lagt på graven, og den nederste del af denne sten findes i dag på Rudkøbing museum.

Catharina Petersdatter Asmussen blev 83 år gl. Hun døde i 1718, beg. 21/4 i våbenhuset.

Skiftet i 1691 efter Nis Feddersen var stort. Gården på Algade og de andre ejendomme blev vurderet til 699 sld. Han havde "Maalsjord" og jord i bymarken for 361 sld. Han ejede 2 vejr møller: Ruemølle (på en af byens bastioner) og Kindeballe mølle i Tryggelev. Der var skibsparter for 1315 sld: ½ part i "Caritas" af Flensborg og ¾ part i "Samson" af Rudkøbing, ført af svigersønnen, Frederik Marcussen Pahl, og endelig ¼ i en galiot.

Og her er nogle af de mange andre poster:

Sølv og rede penge for godt	198 sld
Kvæg og heste	143 sld
Vogne og markredskaber	37 sld
Varer i kramboden	720 sld
Korn på loftet	350 sld

Og så naturligvis et stort bohave. Her nævnes gardiner for første gang i et Rudkøbing skifte.

Mange skyldte ham penge, ikke alene folk i byen, men over hele Langeland og nogle få på Sjælland og Fyn. Og det var både adel, præster, borgere og bønder.

Boets værdi blev opgjort til 5562 sld plus uvis gæld på ca. 727 sld. Og så var der nogle få gældsposter, først og fremmest leverandører i København, Lübeck og Flensborg, men også til tolder Wardinghausen, som boet skyldte 50 sld. I alt gæld for 999 sld 2 mk .

Der blev til enken værdier for 1140 sld 2 mk 8 sk, og de 3 sønner fik værdier for samme beløb.

Døtrene havde fået deres arvepart, da de giftede sig. Endvidere bestemtes, at alle børn skulle arve lige til sin tid, når deres mor døde.

Børnene var:

A. Catharina Feddersen, født i Flensborg 1662, død i Rudkøbing 1714. Gift 1. g. med visitor Claus Hansen Holst, født i Holsten 1648, beg. i Rudkøbing 1695. Catharina Feddersen giftede sig igen 1696 med Godfred Becker. Han var oprindelig købmand, men fik 1705 privilegium på at blive apoteker. Han var også overformynder. Ifølge ham selv var apoteket dog ikke nogen lukrativ forretning. I 1710 beklager han sig over pålagt krigsskat under Store nordiske Krig med ordene: "*Min Næring er i al Sandhed saa slet og ringe, at jeg frygter for at krepere*". Samme år havde svenskerne opbragt et skib, han ejede halvdelen af, men han overdrev nu nok alligevel, for året efter var han byens femtestørste skatteyder. Han døde 1743. (Der var 4 børn i Catharina Feddersens 1. ægteskab).

B. Peter Feddersen, født i Rudkøbing 1664, død i Flensborg 1732. Han blev storkøbmand i Flensborg. Blev rådmand 1725. I 1692 blev han i Flensborg gift med Lucia Sühling, datter af købmand og deputeret borger Detlev Sühling og hustru Magdalena Møllmann. Ægteparret fik 18 børn, hvoraf flere blev fremstående borgere i Flensborg, Kristiania (Oslo) og Haderslev. (Han blev stamfader til P. Hiort Lorenzen, ham der talte dansk og vedblev at tale dansk i Stænderforsamlingen i Slesvig).

C. Frederik Feddersen. Var købmand i Rudkøbing. Gift 1692 med Susanne Mogensdatter. Begge døde i 1696 fra en lille datter på 2 år.

D. Marie Feddersen, f. 1669 i Rudkøbing, d. s.st. 1690 i "Barnsnød". Var g.m. "chirurgus" Ditlev Nicolaj Mehl, der var indvandret fra Holsten, f. 1654, d. i Rudkøbing 1730. Han var også prokurator og nogle år konsumptionsforvalter. Var en meget stridbar herre, der flere gange fik bøder for sin ubehøvede optræden.

E. Anna Lucia Feddersen, der blev g.m. købmand Frederik Marcussen Pahl (eller v.d. Pahlen, som familien siden skrev sig).

F. Nicolai Feddersen, f. ca. 1675 i Rudkøbing. I 1697 var han forpagter i Hennemved, siden forpagter på "Faareveile". Død i Kragholm og beg. 1753 i Skrøbelev. G. 1697 i Humble med Ingeborg Marie Hansdatter Gloumand, f. 1678 på Siø, beg. 1735 i Skrøbelev, vistnok datter af fyrstelig lybsborgsk amtsskriver Hans Gloumand. Havde 5 børn. Nicolai Feddersen var g. 2. g. med Cathrine Marie "salig Verner Sleichers".

Flere af denne søskendefolk oplevede de strenge år under Store nordiske Krig. Særlig 1710 var et mørkt år for Rudkøbing. Ikke alene mistede byen i dette år en snes mand, som enten døde af sygdom ombord i flådens skibe eller omkom d. 4. okt., da linieskibet "Dannebrog" sprang i luften med chefen Ivar Huitfeldt og hele besætningen, men i løbet af krigen mistede byen også 7 skibe, som blev taget af svenskerne med ladninger og besætninger. Mange folk sad i lang tid i fangenskab i Göteborg, Marstrand og Bohus.

14. kapitel

Martin Christopher Kleinsorgs forfædre. (Se tavle 6).

Martin Kleinsorgs fader var

28 Frantz Johann Kleynsorger.

Han er født i 1734, sandsynligvis i Tyskland et sted. Omkring 1760 er han blevet hvervet til soldat i Danmark, som så mange andre unge tyske mænd blev det. Første gang, jeg har truffet på ham i danske papirer, er i Garnionskirkens kirkebog for den tyske menighed, hvor han - både i 1765, 1766 og 1767 - er forlover for soldaterkammerater. Han må selv være blevet gift på denne tid, for d. 22/8 1768 får han en datter døbt i kirken. Hun kommer til at hedde Dorothea Hedevig, og moderen er

29 Juliane Sophie Thrane.

Frantz Kleynsorger er sergent ved kaptajn Kragenskiolds kompagni, og det får betydning for hans videre løbebane. Han følger nemlig med sin kaptajn til Langeland til herregården "Hjortholm" i Fodslette sogn.

Johan Christopher Kragenskiolds moder, præsteenken Christiane Krag, havde i 1754 købt herregården, som sønnen siden kom til at overtage, og her bliver Frantz Kleynsorger herregårdsskytte.

I 1773 får han og Juliane Thrane sønnen Martin Christopher, som altså blev oldefader til de fire Rifbjerg-søskende.

Men så rammes den lille familie, der boede i skoven Eskebjerg Have af en tragedie. I Fodslette kirkebog læser man under året 1776: "*Den 17. Oktober kastet Jord på Sergent Kleynsorger, som af Vaade skød sig selv død ved Haurbergsled, hvor han blev fundet. Var 42 Aar gammel*".

Sagde man mon vådeskud af hensyn til familien? Og var det mon i virkeligheden et selvmord? Der var nemlig rygter i omløb om "kæresteri" mellem Kragenskiold og Juliane Sophie Thrane, rygter husket helt til vor tid blandt efterkommere efter Dorothea Hedevig Kleynsorger.

De efterfølgende år har nok været strenge for Juliane Thrane og hendes to børn, men i 1783 bliver hun d. 16/7 trolovet og d. 5/9 gift i Fodslette Kirke med Rasmus Hansen Kruse, der var husmand og snedker. Han blev født i Fodslette 1744, døbt d. 30/8, og han var søn af Hans Kruse og Sophie Rasmusdatter. De første år boede ægteparret i Fodslette, men flyttede senere til Havbølle i Humble sogn.

Her i Havbølle døde Juliane Sophie Thrane d. 5/5 1816, 73 år gl. Hun blev fundet druknet i en brønd. - Altså en ny familietragedie. Og hun blev begravet d. 11/5 "*i Overensstemmelse med Resolution af 30/4 1816*". Uvilkårligt gør man sine tanker om dette dødsfald også.

I ægteskabet med Frantz Johann Kleynsorger havde hun børnene:

A. Dorothea Hedevig Frantzdatter Kleynsorger,

født i København 1768, død i Herslev fattighus i Lindelse sogn 1856, 88 år gl. I 1787 var hun tjenestepige i Helsned, og i 1799 blev hun i Humble Kirke gift med soldat Hans Jørgensen. I 1801 boede hun i Havbølle hos sin moder og stedfader og havde da en lille datter. Hun og Hans Jørgensen, der døde i fattighuset 1857, 83 år gl., havde i det mindste 6 børn.

Tilsyneladende har der ikke været nogen forbindelse mellem Dorothea Kleynsorger og broderen inde i Rudkøbing.

B. Martin Christopher Kleinsorg,

født 1773, død 1839. Skræddermester i Rudkøbing. (Se tavle 1).

I ægteskabet med Rasmus Hansen Kruse, der døde i Kædeby d. 12/12 1824, 80 år gl., havde Juliane Sophie Thrane følgende børn:

C. Inger Sophie Rasmusdatter,

født i Fodslette 1783, død s.st. 1786.

D. Frantz Johann Kleynsorger,

født 1786. Ved dåben d. 2/4 i Fodslette Kirke omtales blandt fadderne en Mette Pryds som "barnets halv søster". (Hvem var hun?). Død s.st. 1789.

E. Inger Marie Rasmusdatter,

født 1789 i Fodslette, død s.st. 9 uger gl.

F. Franzine Johanne Rasmusdatter,

født i Havbølle, Humble sogn, 1792, død s.st. 1831.

G. Karen Rasmusdatter,

født i Havbølle 1793, død s.st. 1798.

Juliane Sophie Thrane var fra Kalundborg, hvor hun blev født i 1744 og døbt d. 26/1. Ved dåben blev hun båret af "*Madame Glud, og Madame Passon bar huen. Fadderne var: Musicanter Christen Been, Mons. Lassen, Mons. Mejer på Apoteket og Anne Michelsdatter hos Major Rohweder*".

Juliane Thrane er den eneste af en stor søskendeflok, hvis livsbane ligger nogenlunde klarlagt. Hun var datter af kvartermester ved oberst Falkenschiolds kompagni

58 Ebbe Paulin Thrane og

59 Ingeborg Sternfeldt.

Ebbe Paulin Thrane var fra Jylland, men hvor og hvornår han er blevet gift med Ingeborg Sternfeldt vides ikke. Ej heller er der fundet noget om hendes oprindelse endnu.

Hun havde en søster, Marie Christine Sternfeldt, der i 1745 opgives at bo hos sin søster og svoger. Hun blev nogle år efter i 1748 i Fodby ved Næstved gift med degn i Bistrup, Jacob Camstrup. Marie Sternfeldt døde i 1784, og Jacob Camstrup, der 2. gang var gift med Anne Cathrine Meisler, døde i 1794.

Tavle 6

	232 Måske Niels Rasmussen Trane, sognepræst i Hyllested-Rosmus, død 1689	233 Kirsten Nielsdatter Lyngbye, død 1705. Datter af Niels Sørensen Nykirk, sognepræst i Lyngby-Albøge	234 Poul Sandholt på "Rugård"	
	116 Niels Nielsen Thrane, degn i Karby (1670-1739)	117 Kirsten Poulsdatter Sandholt, død 1751 i Karby	28 Frantz Johann Kleynsorger, sergent og herregårdsskytte (1734-1776)	29 Juliane Sophie Thrane (1744-1816)
14 Martin Christopher Kleinsorg, skræddermester i Rudkøbing (1773-1839)	58 Ebbe Paulin Thrane, vagtmester (1711-?)	59 Ingeborg Stenfeldt, død 1761 i Kalundborg		

Ebbe Paulin Thrane og Ingeborg Sternfeldt havde følgende børn:

A. Niels Simon Thrane,

født i Kalundborg 1742 (Ebbe Thrane er da korporal ved oberst Falckenschiolds kompagni).

B. Juliane Sophie Thrane,

født i Kalundborg 1744, død i Havbølle, Humble sogn 1816. Gift 1. gang med sergent Frantz Johann Kleynsorger og 2. gang med husmand og snedker Rasmus Hansen Kruse. (Se tavle 1).

C. Anne Marie Thrane,

født 1745 i Kalundborg. Blandt fadderne ved hendes dåb er mosteren, Marie Christine Sternfeldt.

D. Morten Falckenskiold Thrane,

født 1748 i Kalundborg. Opkaldt efter faderens chef, der døde 1746. (Faderen er nu vagtmester ved kompagniet).

E. Sophie Christine Thrane,

født 1750 i Kalundborg.

F. Søren Windfeldt Thrane,

født 1754 i Kalundborg. Opkaldt efter ritmester Søren Windfeldt, der døde i 1750.

I 1758 fik kompagniet i Kalundborg marchordre til Holsten. Den danske regering var urolig over udviklingen i Rusland, og i 1762 trak det ligefrem op til krig med den østlige stormagt. Kun den omstændighed, at den senere Katharina 2. lod sin mand, zar Peter 3., myrde og selv tog magten, reddede Danmark.

Officer og menig 1762.

Vagtmester Ebbe Thrane måtte altså afsted til Holsten og efterlod kone og børn i Kalundborg. Hvordan skulle Ingeborg Sternfeldt klare sig? Pengene har været mindre end små, og rask var hun ikke. - Den 26. okt. 1761 døde hun fra 6 små børn, hvoraf den ældste ikke var fyldt 10, og blev begravet d. 30.

Skifteretten mødte op i den ringe bolig, og det er hjerteskrærende at læse, hvor lidt bohavet familien havde. Man læser også i protokollen, at gode mennesker i byen har hjulpet med både penge og møbler. Boet var naturligvis insolvent.

Ebbe Thrane, som er blevet underrettet om sin kones død, skriver tilbage fra Holsten, at han ønsker, at børnene beholder "til deris Fornødenhed", det, der var i boet ved registreringen. Og hvad der så siden blev af børnene vides ikke, bortset altså fra den ældste datter, Juliane Sophie, der jo blev moder til skrædderen fra silhouetbilledet.

Vagtmester Ebbe Paulin Thrane skrev i 1762 fra Holsten en noget desperat ansøgning til overkrigssekretær Conrad Ahlefeldt om forfremmelse. Den er holdt i tidens svulstige stil og lyder sådan:

*"Deris Høy Grævelig Excellence
Høyædle Høy og Velbaarne
Høystbydende Hr. General-Lieutenant og
Oberkrigs Secretair
Naadigste Herre!*

*Deris Høy Grævelig Excellences Høynaadige Løfte at faa mig
hiulpen Employeret udi Deris Mayestets Tieneste, giver mig
underdanigst Fortrøstning ved Spargende (?) Conjungturer at*

avancere, og det destomere, da Deris Excellence Hr. General Kaas har skreven, at Deris Høygrævelig Excellence har været saa Naadig og forsikkert ieg skulde blive tagen udi Naadigste Erindring til Forfremmelse, og som ieg nu i 28 Aar har haft den Naade og staaet under Regimentet og siden 1743 gjort Vagtmester Tieneste og medens af mine Cammerater bleven avanceret. Saa lever ieg og i det underdanigste Haab at Deris Høy Grævelig Excellence tager mig i Naadigste Betænking at vorde avanciert, hvor det end og maatte være, og var det mulig og ieg torde underdanigst bede saae ieg gerne at komme under det Regimente Husarer som siges der skal oprettes, eller og hvor Deris Høy Grævelig Excellence Naadigst beejner at befale.

Der ieg for saadan stor Naade min Levetid forbliver med største Underdanighed.

*Deris Høy Grævelig Excellence
Høyædle Høy og Velbaarne
Høystbydende General-Lieutenant og
Oberkrigs Secretair
Naadigste Herres
Underdanigste Knecht*

*Svabsted d. 20 February
1762."*

Paulin Thrane

Om han fik noget ud af sin ansøgning vides ikke. Ej heller hvor og hvornår han døde. Derimod ved vi, at han var degnesøn fra Jylland.

Han blev født i Karlby på Djursland i 1711 og døbt d. 23/4, og han var søn af degnen

116 Niels Nielsen Trane / Thrane og

117 Kirsten Poulsdatter Sandholt.

Disse to, der blev gift i Rosmus Kirke d. 21/12 1707, fik efterhånden 7 børn, nemlig:

A. Nille Kirstine Nielsdatter Thrane,

født 1708 i Karlby. Vel opkaldt efter faderens forældre.

B. Claus Nielsen Thrane,

født 1710 i Karlby. Måske opkaldt efter Claus Nielsen Thrane (farbroder?), død 1704 i Hyllested.

C. Ebbe Paulin Nielsen Thrane,

født 1711. Blev gift med Ingeborg Sternfeldt. (Se tavle 6).

D. Anne Petronelle Nielsdatter Thrane,

født 1714 i Karlby.

E. Hans Nielsen Thrane,

født 1714 i Karlby, død s.st. 1724.

F. Jens Gilius Nielsen Thrane,

født 1720 i Karlby. Siden skoleholder på Helgenæs. Var gift med Anne Marie Andersdatter af Borup.

G. Kirsten Nielsdatter Thrane,

født 1724 i Karlby, død s.st. 1725.

Degn Niels Nielsen Thrane døde i 1739, 69 år gl. ifølge Karlby kirkebog og blev beg. d. 24/12. Hans enke, Kirsten Poulsdatter Sandholt, døde i Karlby 1751 og blev beg. d. 18/3.

Noget tyder på, at Niels Nielsen Thrane var søn af sognepræst i Hyllested-Rosmus på Djursland

232 Niels Rasmussen Trane og

233 Kirsten Nielsdatter Lyngbye.

Sognepræst Niels Trane blev ordineret i 1655 og var 1. g. gift med sin forgænger Jens Pedersen Wellings enke, Anna Ottosdatter. Efter hendes død blev han gift med Kirsten Lyngbye i 1671. Hun var datter af

466 Niels Sørensen Nykirk,

der var sognepræst i Lyngby-Albøge på Djursland. Sognepræst Niels Rasmussen Trane døde 1689, 70 år gl., og Kirsten Lyngbye giftede sig da med efterfølgeren i embedet, Peder Hansen Steenstrup. Hun døde i 1705.

Men tilbage til degnen i Karlby, Niels Nielsen Thrane. Hans kone, Kirsten Poulsdatter Sandholt siges ved bryllupsantegnelsen i kirkebogen at være fra herregården "Rugård". Hendes fader

234 Poul Sandholt

var vel ansat der. I Kirsten Sandholts familie var der mange degne og skoleholdere, og man møder tit navnene Paulin og Ebbe Paulin som fornavne.

15. kapitel

Elisabeth Christendatters forfædre.

Vi vender nu i sidste kapitel tilbage til gaden Ramsherred i Rudkøbing, gaden med de små håndværker- og sømandshjem, og ringen er sluttet.

På silhouetbilledet af skrædder Kleinsorg med familie ser man til venstre hans kone ved rokken. Hun hed Elisabeth Marie Christensdatter, og hun blev oldemoder til de fire Ribbjerg-søskende. Det følgende er lidt om hendes forfædre (se tavle 7).

Tavle 7

		126 Christen Jørgensen	
60 Jørgen Christensen, borgerskab 1718 i Rudkøbing		62 Jørgen Hansen, snedkermester i Rudkøbing (ca. 1686-1750)	63 Sidsel Christensdatter, død 1769
30 Christen Jørgensen, muremester i Rudkøbing (1719-1775)		31 Birthe Marie Jørgensdatter (1721-1806)	
15 Elisabeth Marie Christensdatter (1766-1848)			

Hun var datter af muremester

30 Christen Jørgensen.

Han blev født 1719 og døbt d. 18/8 i Rudkøbing Kirke som søn af Jørgen Christensen. (Se tavle 7).

Riborre Hans Jørgensens hustru bar ham, og fadderne var: Mathis Pedersen, Hans Ristings hustru Anne Margrethe og Catharine Paal.

Han blev altså murer, og d. 22/7 1746 blev han trolovet med Birthe Marie Jørgensdatter med vielse d. 28/10. De fik bolig i Ramsherred mat. 6, og det lille hus fyldtes snart af en stor børneflokk.

Der er i de officielle papirer fra dengang bevaret et lille indblik i Christen Jørgensens arbejde som murer. I 1768 var kirketårnet ved at falde ned, og to synsmænd blev udtaget til at vurdere, hvad en reparation ville koste. Den ene synsmand var Christen Jørgensen. Man nåede frem til en pris på 158 rdl. Det lyder af lidt i vore ører i 1993, men det svarede til værdien af 3 huse i Ramsherred. - Og så var der arbejde til ham og sønnen Anders et stykke tid.

Christen Jørgensen blev 56 år. Han døde i 1775, beg. d. 13/3. I skiftet efter ham blev boet vurderet til godt 91 rdl., og de to største værdier var det lille 4-fags bindingsværkshus i Ramsherred til 50 rdl. og "brændevinstøj" til 20 rdl., så alt det øvrige bohave blev kun vurderet til godt 20 rdl. Da der var gæld på godt 113 rdl., bl.a. 60 rdl. til Fattiggassen med pant i hus og kakkelovn og 20 rdl. til ladefoged Rasmus Olsen på "Brolykke" med pant i brændevinstøjet, var boet insolvent, men det blev alligevel ordnet således, at enken kunne blive boende i huset sammen med de yngste umyndige børn. Hun blev vel hjulpet af de ældste sønner, der var udlærte håndværkere.

Christen Jørgensen og Birthe Marie Jørgensdatter, der døde i 1806, beg. d. 26/6, havde følgende børn:

A. Sidsel Christensdatter,

født i Rudkøbing 1747, død s.st. 1821. I 1775 tjente hun hos Carsten Bang. 1779 blev hun, der var krøbling, gift med væver Poul Jensen Brandrup. Familien boede i Vinkældergade, og ved folketællingen i 1787 var der 3 børn, 1 læredreng og 1 logerende. Sidsel Christensdatter døde - som ovenfor fortalt - i 1821 og Poul Brandrup i 1826. Han var da 84 år.

B. Jørgen Christensen,

født i Rudkøbing 1749. Han blev snedker som sin morfader. Var 1. g. gift med Karen Hansdatter, der døde i jan. 1798. De boede i Ramsherred mat. 181. Han blev 2. g. i 1798 gift med Anne Marie Jensdatter. Jørgen Christensen døde 1817.

C. Anders Christensen,

født i Rudkøbing 1750. Han blev muremester som sin fader og blev i 1781 gift med Hanne Hansdatter Krøyer. De boede i Østergade mat. 64 og havde hans moder Birthe Marie Jørgensdatter på aftægt. Anders Christensen døde i 1805.

D. Anne Marie Christensdatter,

født i Rudkøbing 1755. Hun blev i 1786 gift med skomager Hans Pedersen, der var enkemand. Anne Marie Christensdatter døde i 1820.

E. Christen Christensen,

født i Rudkøbing 1757. Han blev skomager og havde stået i lære hos Hans Casper Weirup. I 1789 blev han gift med Sidsel Jacobsdatter, der døde kun 30 år gl. i 1799. Han var 2. g. gift med Anne Margrethe Christensdatter. Christen Christensen døde i 1805.

F. Jens Christensen,

født i Rudkøbing 1760. Skæbne ukendt.

G. Agathe Sophie Christensdatter,

født i Rudkøbing 1763. Hun blev i 1783 gift med bødker Christen Christiansen.

H. Johannes Christensen,

født i Rudkøbing 1765. Var murermester. Død 1822. Han var gift med Maren Madsdatter.

I. Elisabeth Marie Christensdatter,

født i Rudkøbing 1766. Det var hende, der blev gift med skræddermester Martin Kleinsorg. (Se tavle 1).

Murermester Christen Jørgensen var søn af

60 Jørgen Christensen.

Han skal være kommet fra Lismose i Tullebølle sogn. I 1718 fik han borgerskab "ved forefaldende arbejde".

Og murermester Christen Jørgensens hustru

31 Birthe Marie Jørgensdatter

blev født 1721 i Rudkøbing og døbt d. 27/7. Ved dåben blev hun båret af Margrethe Kirstine Kiildsens hustru, og blandt fadderne var: Johan Kruse og snedker Christen Jørgensen. Hun var datter af

62 Jørgen Hansen.

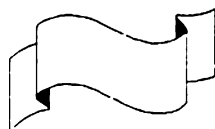
Han blev født ca. 1686 og var snedker. Den 5/4 1720 blev han gift med

63 Sidsel Christensdatter.

I 1743 betalte snedker Jørgen Hansen 4 rdl. i ekstraskat, men siges ellers at være uden formue eller "næring". Han døde i 1750, 64 år gl. og blev beg. d. 16/11. Sidsel Christensdatter døde i 1769, beg. d. 3/3. Hun var sikkert datter af

126 Christen Jørgensen.

Han siges i 1743 at være gammel og skrøbelig og at opholde sig hos sønnen snedker Jørgen Christensen i Ramsherred. De skulle egentlig betale 5 sk. hver i ekstraskat, men slipper fordi de er "forarmede".

**Og hermed slutter så jagten
på de fire Rifbjerg-søskendes aner.**

Kilder

Følgende kilder er benyttet:

Kirkebøger, skifteprotokoller, skøde- og panteprotokoller og fæsteprotokoller. Endvidere er brugt Chr. Kiilsgaards bøger om Rudkøbing, Vilh. Lützens bog om Langeland, Paul Andresens bog om Mads Lange fra Bali og Aage F. Blombergs disputats "Fyns vilkår under svenskekrigene 1657-60". Desuden er brugt forskellige årgange af Historisk Årbog for Svendborg Amt, Personalhistorisk Tidsskrift, Wibergs Præstehistorie, Biografisk Leksikon, Nygaards Seddelkartotek på Rigsarkivet, folketællingslister, lægdsruller, "Historiske huse og gårde i Rudkøbing" udgivet af Nationalmuseet, slægtshistorisk materiale fra Marstal Museum og fra Rudkøbing Byhistorisk Arkiv. Desuden Klaus Rifbjerg: "Fædrelandssange", bogen "At ældes med ynde og værdighed" redigeret af Tove Smidth, Haakon Tudvads slægtsbog, Ærøforeningens blad "Ærøboen", "Lærerne og Samfundet" bd. 3 fra 1913 og diverse familieoptegnelser og -papirer.

PS. Fejl har nok sneget sig ind undervejs. Bemærkninger om sådanne og yderligere oplysninger vil blive modtaget med glæde.

Stikordsregister

Andersdatter, Else	125
Andersen, Niels	79
Andersen, Rasmus	54, 77
Asmussen, Marina	128
Asmussen, Peter	128
Bali, kongen af - Se: Mads Lange.	7
Bang, Christen Nielsen	126
Bayer, E. 1823-1898. Bogholder, kancelliråd værges for Carl Rifbjergs enke	6
Beck, Nicolai	125
Becker, Godfred	131
Bek, Laurids Madsen	125
Bjerre, Helle Rifbjerg	40
Boas, S. 1819-1880. Skibsbygger værges for Carl Rifbjergs børn	6
Borchsenius, Johannes	126, 127
Brinkløv, Hans Sophus Hansen	22
Christensdatter, Elisabeth Marie	145
Christensdatter, Sidsel	146
Christensen, Christen Hansen	75
Christensen, Jørgen	145
Christensen, Niels - Se: Glumsøe	22
Christiansen, Jens Peter	29, 30
Conradt, Ole Hansen	63
Dyrlund-Smith, Henriette	28
Feddersdatter, Maren	130
Feddersen, Anna Lucia	126, 132
Feddersen, Catharina	131
Feddersen, Frederik	131
Feddersen, Marie	131
Feddersen, Nicolai	132
Feddersen, Nis	127
Feddersen, Peter	131
Frandsen, Anne Cathrine Pedersdatter	58
Frandsen, Maren Sophie Pedersdatter	7, 58
Fratz, Arthur	29
Gloumand, Hans	132
Gloumand, Ingeborg Marie Hansdatter	132
Glumsøe, Niels Christensen	22
Hansen, Jørgen	146
Hansen, Mads	117
Hansen, Michel	85
Hansen, Niels	79
Heichsdatter, Karen	89, 92
Heichsen, Johannes	89, 92
Heide, Niels Chr.	52

Hermansen, Laura Sophie - Se: Rifbjerg	25
Hing, Anne Marie	123
Holst, Claus Hansen	131
Ishøy, Ane Marie	21
Iversen, Kierud	89
Iversen, Niels	86, 92, 99
Jacobsen, Burchhardt	130
Jensen, Lucie	128
Jensen, Nis	128
Johansen, Peiter	81, 84
Jørgensdatter, Birthe Marie	145
Jørgensen, Christen - født i 1600-tallet	146
Jørgensen, Christensen - f. 1719	143
Kaalhauge, Niels Hansen	120
Kalhauge, Hans	120, 123, 125
Kalhauge, Jens	120
Kierudsen, Iver	89
Kiilsgaard, Chr.	61
Kleinsorg, Elisabeth Marie f. Christensdatter	67
Kleinsorg, Frands Johan	75
Kleinsorg, Fransine - Se: Kragh	50
Kleinsorg, Juliane Sophie	75
Kleinsorg, Marie Cathrine Larsdatter, f. Lange	75
Kleinsorg, Marie Kirstine	75
Kleinsorg, Martin	67, 133, 134, 145
Klestrup, Elise Katharina	22
Kleynsorger, Frantz Johann	67, 133, 137
Knudsen, Peder Frandsen	57, 109
Kragh, Anne Christiane	63
Kragh, Anne f. Hansdatter	50
Kragh, Anne Margrete	123, 125
Kragh, Anne Marie f. Pedersdatter	62
Kragh, Anton Julius	52
Kragh, Armgodt Margrethe Sophie	63
Kragh, Eline Elisabeth Juliane	52
Kragh, Fransine	31, 63, 75
Kragh, Gjertrud Hansdatter	120
Kragh, Hans	62
Kragh, Hans - herredsfoged	119
Kragh, Hans Hansen	59, 119, 123, 126, 127
Kragh, Ingeborg Marie	123, 124
Kragh, Jensine - f. Jørgensen	51
Kragh, Jørgen	62
Kragh, Karen Jørgensdatter f. Rødbye	59
Kragh, Margrethe Sophie	59
Kragh, Marie Christine f. Zackhau	52
Kragh, Marthe Antonette	8, 51
Kragh, Marthe Antonette - Se: Rifbjerg	69

Kragh, Peder Frandsen	52
Kragh, Peder Hansen	50, 62, 63, 75
Kragh, Stephan	50, 59, 119, 120, 123, 125
Kragh, Stephanus Hansen	51
Kromann, Johann Hinrich	21
Kromann, Johanne	18
Lange, Johanne Margrethe Lorentzdatter	58, 112, 113, 116
Lange, Lorentz	58
Lange, Lorentz Philipsen	114
Lange, Mads	58
"Kongen af Bali"	7
Lange, Marie Cathrine Larsdatter - Se: Kleinsorg	75
Langelands Gøngehøvding	81, 94
Larsen, Lars Christian	29
Larsen, Michel	111
Lauritsen, Rasmus	79
Lindhagen, Anne Rifbjerg	41
Lyngbye, Kirsten Nielsdatter	140
Madsdatter, Anne	58, 115-117
Madsen, Ejnar Esbensen	45
Madsen, Johanne	45
Mathiesen, Dagmar Natalia - Se: Rifbjerg	40
May, Ebba Valborg	29
Mehl, Ditlev Nicolaj	131
Michelsdatter, Anne	111
Michelsen, Peder	85
Mogensdatter, Susanne	131
Mortensdatter, Johanne	79
Mygind, Ada	22
Mygind, Axel Johannes, f. 1883	23
Mygind, Birgitte	21
Mygind, Cai	
"Mygindslægter fra Mygindgård ved Asens"	18
Mygind, Carl Martin	21
Mygind, Elise Karoline	23
Mygind, Frands	22
Mygind, Frands Halvor	22
Mygind, Johanne Caroline Mathilde	21
Mygind, Johanne Caroline Mathilde - Se: Kromann	21
Mygind, Johannes Frederik	22
Mygind, Laura	21
Mygind, Marie Ada - Se: Mygind, Ada	22
Mygind, Martha Augusta	22
Mygind, Mathilde Marie Augusta	22
Mygind, Niels Peter Theodor	21
Mygind, Peter Christian Frederik Faber	21
Mygind, Poula Anine	23
Mygind, Theodor	11, 17

Møller, Ulrik Henrik	127
Møllmann, Magdalena	131
Nielsdatter, Maria Dorothea	85
Nielsen, Birgitte - Se: Mygind	21
Nielsen, Lilly - Se: Rifbjerg	44
Nisdatter, Anna Lucia	127
Nissen, Catharina	128
Nissen, Fedder	128
Nissen, Maria Dorothea	95, 100, 103, 108
Nissen, Thomas	103
Nyborg, Jens	123
Nykirk, Niels Sørensen	140
Olufsen, Knud	109
Pahl, Frederik Frederiksen	127
Pahl, Frederik Marcussen	126, 130, 132
Pahl, Marcus	126
Pahl, Marcus Christopher Frederiksen	127
Pahl, Margrethe Sophie	120, 122, 123, 126, 127
Pahl, Nicolaj Frederiksen	127
Pahl, Sophie Dorthea	126
Pedersdatter Pelle, Gjertrud - Se: Pelle	77
Pedersdatter, Anne Marie	62
Pedersdatter, Augusta Margrethe	81, 85
Pedersdatter, Elsebeth	84
Pedersdatter, Johanne	117
Pedersdatter, Sinde	85
Pedersen, Lorentz Lange - Se: Lange	58
Peitersdatter, Karen	54
Pelle, Gjertrud Pedersdatter	77
Petersdatter, Catharina	128
Petersen Norsk, P. 1832-1898. Skipper	7
Petersen, Carl Christian Rifbjerg - Se: Rifbjerg	40
Petersen, Dagmar Rifbjerg Se: Dagmar Rasmussen	45
Petersen, Gustav	37
Petersen, Ingeborg Henriette Rifbjerg - Se: Rifbjerg	44
Petersen, Johan	83
Petersen, Johanne Augusta	37
Petersen, Johanne Rifbjerg - Se: Madsen	45
Petersen, Martha Rifbjerg	40
Petersen, Otto Rifbjerg - Se: Rifbjerg	46
Petersen, Ove Rifbjerg - Se: Rifbjerg	40
Petersen, Rasmus	84
Petersen, Sofie Marie Rifbjerg - Se: Rifbjerg	41
Petersen, Thorvald Frants Rifbjerg - Se: Rifbjerg	43
Peterson, Peter	29
Rasmusdatter, Johanne	78, 79
Rasmusdatter, Kirstine	83

Rasmussen, Dagmar	45
Rasmussen, Ejnar	45
Rasmussen, Helle Elizabeth (Lis) - Se: Rifbjerg, Lis	41
Rasmussen, Peter	56
Rifbjerg, Albert	28
Rifbjerg, Andrea Sophie	49
Rifbjerg, Anna Marie	29
Rifbjerg, Anna Theresa	28
Rifbjerg, Antonine Fransine (Tonne)	29
Rifbjerg, Carl	5
Rifbjerg, Carl (d.y.)	6
Rifbjerg, Carl Christian	40
Rifbjerg, Carl Johan	28, 31
Rifbjerg, Carl Rasmussen	48
Rifbjerg, Christian	48
Rifbjerg, Dagmar Natalia	40
Rifbjerg, Frants	6, 21
Rifbjerg, Frants Peter	25
Rifbjerg, Hans Julius	29
Rifbjerg, Henriette Martha - Se: Dyrlund-Smith	28
Rifbjerg, Ingeborg Henriette	38, 44
Rifbjerg, Johan Peter	48
Rifbjerg, Johanne Augusta - Se: Petersen	37
Rifbjerg, Klaus	44
Rifbjerg, Laura Sophie	25
Rifbjerg, Lilly	44
Rifbjerg, Lis	41
Rifbjerg, Maren Sophie Pedersdatter f. Frandsen	47
Rifbjerg, Marie Sophie	17
Rifbjerg, Marthe Antonette - f. Kragh	69
Rifbjerg, Otto	46
Rifbjerg, Ove	40
Rifbjerg, Peter Rasmussen	7, 47, 58
Rifbjerg, Petra Christine Martine	48
Rifbjerg, Sofie	12, 38, 41
Rifbjerg, Sylvia Olga Charlotte	30
Rifbjerg, Thorvald Frants	43
Rødbye, Karen Jørgensdatter	59
Sandholt, Kirsten Poulsdatter	139
Sandholt, Poul	141
Sleicher, Cathrine Marie	132
Smed, Anders Nielsen	77
Spangsberg, Laust	23
Spangsberg, Poula	18, 23
Sternfeldt, Ingeborg	135, 140
Stub, Ambrosius	124
Sühling, Detlev	131
Sühling, Lucia	131

Thrane, Ebbe Paulin	135, 140
Thrane, Juliane Sophie	67, 133, 135, 137
Thrane, Niels Nielsen	139
Trane, Niels Rasmussen	140
Tudvad, Haakon	86
Wardinghausen, Augusta Margrethe	87, 92, 94
Wardinghausen, Hans Christopher	81, 87, 94, 100, 108
Wardinghausen, Joachim	100
Wardinghausen, Johannes	99, 101
Wenzl, Anna Theresa - Se: Rifbjerg	28
Winding, Elisabeth Villadsdatter	123

Særlig tak til Bjørn Andersen for fin
teknisk hjælp.